قيريلگن قناتلر

جبران خليل جبران

تيلماچ: فيض شاه اسماعيل

www.ezgu.org

جبران خلیل جبران

قیریلگن قناتلر

فیض شاه اسماعیل

نشرگه تیارلاوچی: محمد حسن تۆلقین

۱۴۰۳/۲۰۲۴ - کابل

www.ezgu.org

منگو پیدیا
ManguPedia

کتاب بېلگیلری

کتاب آتی: **قـَیریلگن قناتلر**

یازووچی: **جبران خلیل جبران**

اۉزبېکچه‌گه اۉگیرووچی: **فیض شاه اسماعیل**

نشرگه تیارلاوچی: **محمد حسن تۉلقین**

ادیتور و صفحه‌لرنی ترتیبگه سالووچی: **محبوب الله توران**

مقوّا چیزووچی: **محبوب الله توران**

ناشر: **منگو پیدیا کتابخانه‌سی**

نشر ییلی: **۱۴۰۳ هـ.ش.**

www.ezgu.org

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ezgu.org

www.ezgu.org

بیر آغیز سۉز

قیریلگن قناتلر – قصه ژانریده یازیلگن و لبنان-امریکالیک مشهور یازووچی جبران خلیل جبران قلمیگه منسوب بۉلیب، دنیانینگ کۉپ اۉقیلگن نثري اثرلریدن بیری‌دیر. اوشبو اثر کۉپ تیللرگه اۉگیریلیب، اۉقووچیلر تامانیدن جوده یخشی قرشی آلینگن. اثر اصلیده یازووچی تامانیدن عرب تیلیده یازیلگن بۉلیب، اونی ۲۰۰۷- ییلده اۉزبېکستانلیک یازووچی فیض شاه اسماعیل روس تیلیده‌گی ترجمه‌سی اساسیده اۉزبېک تیلیگه اۉگیرگن.

کتابده یازووچی – جبران خلیل جبران‌نینگ سلمه کرمي ناملی سېوگیلیسیگه بۉلگن محبتی و معشوقه‌سی حیاتیده یوز بېرگن اچّیق حادثه‌لر چیرایلی روشده یاریتیلگن بۉلیب، قصه نامراد سلمه کرمي و اونینگ اېندی‌گینه دنیاگه کېلگن فرزندی اۉلیمی بیلن توگه‌یدی.

اثرنینگ یازیلیش اسلوبی، اونده‌گی تصویرلر، حادثه‌لر بیانی، یازووچی‌نینگ چوقور فلسفي فکرلری بیانی، موضوعلرنینگ بیر-بیراوی بیلن باغلنیلیشی، همده سحرلی سۉزلر و بدیعي ترکیبلرنی اۉز اۉرنیده تېریش بۉییچه اۉزیگه خاص بیر شېوه‌دن فایده‌لنیلگن. بو اېسلنگن موضوعلر اۉقووچی‌نینگ دقت-اعتبارینی یېترلی درجه‌ده اۉزیگه تارته‌آله‌دی.

اوشبو قیمتلی اثرنی عرب-اۉزبېک رسم‌الخطیگه اۉگیریش و اونی چاپگه تیارلش بۉییچه اۉز محنتینی اَیه‌مه‌گن محنتکش و استعدادلی یازووچی، ترجمان و

www.ezgu.org

ژورنالیست محمد حسن تۉلقین جنابلریگه صمیمي منتدارچیلیک بیلدیریب، او کیشی‌نینگ بو اورونیشی افغانستان اۉزبیک ادبي محیطی و ایَنیقسه نثر میدانیده مهم بیر آدیم بۉله‌آلیشیگه ایشانه‌من. شو بیلن بیرگه، امکانیتلی کیشیلریمیزنینگ آنه تیلیمیز حسابلنه‌یاتگن اۉزبیک تیلیده یره‌تیلگن اثرلرنینگ چاپ ایتیلیش شرایطینی برابرلشگه اعتبار قره‌تیشلرینی هم ایستب قاله‌من.

حرمتلر ایله

محبوب الله توران

۱۳- قوس، ۱۴۰۳ هـ.ش./ کابل

www.ezgu.org

کتاب مندرجه‌سی

سؤز باشی .... أ
مقدمه I
اونسیز قیغو ۱
تقدیر تقاضاسی ٦
قصر بؤساغه‌سیده ۱۲
آق اَلنگه ۱۸
بؤران ۲۲
حیات چارراهه‌سی ۳۷
اؤلیم تختیده ٥٤
عیسی مسیح بیلن استرتا اؤرته‌سیده ۷۰
قربان ۷٦
قوتولیش ۸۷
جبران خلیل جبران شرح حالی ۹۷

www.ezgu.org

www.ezgu.org

سۉز باشی

سیزگه معلوم که اۉزبېک تیلی مملکتیمیزده فارسي و پشتو تیللریدن سۉنگ ابنگ کۉپ گپیریله‌دیگن تیل حسابلنه‌دی. بو تیل چمه‌سی اوچ عصر اېنگ آغیر کونلرنی باشدن کېچیردی. افغانستان جغرافیه‌سیده یوز ییللب بو تیلگه نسبتاً اۉگه‌ی کۉز بیلن قره‌ب کېلیندی. عصرلر دوامیده اۉزبېک تیلی ترقیاتی اوچون حکومتلر تامانیدن هیچ قنده‌ی توجه و اعتبار قره‌تیلمه‌گن، بلکه بو تیلده صحبت قیلگن آدملر اَیریم پیتلرده حقارت اېتیلگن و اۉرنی کېلگنده حتی جریمه تۉلشگه هم مجبور اېتیلگنلر. بو تۉغریده‌گی کم‌سیتیشلر و محرومیتلر حقیده تورلی کتابلردن اۉقیب کېلگنمیز البته. خداگه شکرلر بۉلسین که اۉزبېک تیلی و ادبیاتی‌نینگ ایلدیزلری شونچه‌لیک کوچلی اېکن، بو تیل‌نینگ یاولری اونینگ ایلدیزیگه قنچه‌لیک مغزاوه قویمه‌سینلر بو تیل یۉق بۉلمه‌ی، بلکه اۉز صلابت و کوچینی سقلب قالدی.

اوزاق ییللر دوامیده شاعر و یازووچیلریمیز اۉزلری‌نینگ ایجادلری بیلن دشمنلر قۉلیدن ققشب کېلگن تیلیمیزنینگ روحیگه کوچ بېریب، اونینگ رونقی اوچون امکان قدر تلاش قیلیب کېلدیلر. بو سعی و حرکتلر نتیجه‌سیده بیر قطار کلاسیک و معاصر ادبیاتیمیز نماینده‌لری‌نینگ اثرلری قیته چاپ قیلینیب تیل و ادبسېورلر اختیاریلگه قۉییلدی.

www.ezgu.org

بو خصوصده بویوکلریمیزنینگ آچیب بېرگن یۉللری باشقه‌لر اوچون هم رهنما بۉلیب کېلدی. اخیرگی ۵۰ ییل، قاله‌وېرسه ایکّی اۉن ییللیکنی نظرده توته‌دیگن بۉلسک، اۉزبېک تیلی رواجلنیشی و رونقی اوچون شاعرلر و یازووچیلریمیز آرقه‌لی سېزیلرلی درجه‌ده فرهنگي و ادبي فعالیتلر بجریلدی. نوایي حضرتلری‌نینگ «خمسه‌سی»، «خزاین المعانی»، «محبوب القلوب»، «مجالس النفایس»، «محاکمة‌اللغتین»، «دیوان فانی»، «تنلمه غزللر»، ظهیرالدین محمد بابرنینگ «بابرنامه»سی و «دیوانی» خواجه احمد یسّوي‌نینگ «دیوان حکمتی»، مولانا لطفي هروي‌نینگ «دیوانی»، «دیوان هویدا»، «دیوان مشرب» و باشقه کلاسیک شاعرلریمیزنینگ قیمتلی و دردانه اثرلری بار-بار چاپ قیلینیشی یوقاریده اَیتیلگن ادعامیزنی اثباتلاوچی دلیل‌دیر.

شونینگ‌دېک، اخیرگی ییللرده افغانستانلیک اۉزبېک یازووچیلر اۉزبېکستان الکترون کتابخانه‌لریدن دېیَرلی فایده‌لنیب بیر قنچه نظمي و نثري اثرلرنی کریل و لاتین الفباسیدن مملکتده قۉللنوچی عرب-اۉزبېک الفباسیگه اۉگیریب، کتاب حالیده چاپ قیلیب بو تیل شیدالری اختیاریگه قۉیدیلر. عبدالله قادري‌نینگ «اۉتگن کونلر» و «محرابدن چَیان»، پیریمقول قادروف‌نینگ «یولدوزلی تونلر»، احمد لطفي قازانچی‌نینگ «اۉگَی آنه» و سیف الله سیایوف‌نینگ «احمد یسّوي» کبی رومانلری قۉشیمچه اۉنلب کته-کیچیک حکایه‌لر تۉپلمی و باشقه اثرلر نشر قیلیندی. بو اېسه مملکتده اۉزبېک نثرچیلیگی رواجلنیشی یۉلیده کۉتریلگن بیریک بیر آدیم سنه‌له‌دی.

www.ezgu.org

مملکتده اوچینچی قوم دیب ادعا قیلینه‌دیگن خلق‌نینگ تیلی و ادبیاتی اوچون یوقاریده اَیتیلگن ایشلر البته که ییترلی ایمس. شاعر و یازووچیلریمیز قۉللب-قوّتلنیشی و اولرنینگ اثرلری چاپ ایتیلیب کتابخوانلرگه ییتکزیب بیریلیشی و اۉزبیکستان‌نینگ معنویت خزینه‌سیده‌گی رومانلر، حکایه‌لر و تورلی بۉلیملرده یره‌تیلگن معتبر کتابلرنی خلقیمیز قۉلله‌یدیگن الفباگه اساسلب نشر قیلیشگه جوده کته احتیاج موجود. چونکه اۉزبیکستان کبی رواجلنگن بیر مملکتده بوگون دنیانینگ تَنیلگن یازووچیلری‌نینگ اثرلری قیسی تیلده نشر بۉلمه‌سین، اولر محنتکش و ییتوک ترجمانلر آرقه‌لی اۉزبیک تیلیگه اۉگیریلیب، الکترون نسخه‌لری تورلی ویب‌سایتلردن نشر قیلیناقده. کتابلر رسم‌الخطینی اۉگیریش بیلن ایکّی مقصدگه ایریشیش ممکن: بیری افغانستان اۉزبیکلری جامعه‌سیده ادبي سویه‌نی کوچه‌یتیریش بۉلسه، ایکینچی قدمده جهان ادبیاتی بیلن کۉپراق تنیشگن بۉله‌میز.

قۉلینگیزده‌گی «قَیریلگن قناتلر» ناملی کیچکینه اثر هم انه شو نیت بیلن نشرگه تیارلنگن کتابلردن بیری‌دیر. بو کتابنی کمینه نیچه وقت آلدین اۉزبیکستان الکترون کتابخانه‌لریدن کۉچیریب آلیب، اونی افغانستانده قۉللنه‌دیگن عرب-اۉزبیک الفباسیگه اۉگیریب، کتاب‌نینگ الکترون نسخه‌سینی علاقمندلر خذمتیگه قۉییشگه حرکت قیلدیم. امکانیت تاپیشیم بیلن بو اثرنی چاپدن چیقریش نِیتیم بار.

اوشبو کتاب – قَیریلگن قناتلر عرب دنیاسی‌نینگ ییریک و زبردست یازووچیسی و رومان‌نویسلریدن بۉلمیش جبران خلیل جبران‌نینگ قلمیگه منسوب بۉلیب، حجمی کیچیکلیگیدن قطع نظر، قصه ژانریده یازیلگن بو اثر دنیا ادبیاتی‌نینگ مهم بدیعي نمونه‌لریدن حسابلنه‌دی. سیز بو کتابنی

www.ezgu.org

اۉقیش بیلن اۉزبېک تیلی نه‌قدر گۉزل و بدیعي سۉزگه‌لرگه بای ایکنینی ینه بیر یۉله انگلب آله‌سیز. یازووچی‌نینگ خیال دریاسی قنچه‌لیک کېنگ و سۉزلرنی قنده‌ی بدیعي‌لشتیریب ایشلتگنیگه راسه حیران قاله‌سیز. شو بیلن بیرگه، کتابنی اۉزبېک تیلیگه جوده گۉزل ترجمه قیلگن اۉزبېکستانلیک اتاقلی ترجمان فیض شاه اسماعیل‌نینگ سعی و حرکتی علیحده آلقیشگه سزاوار؛ او اثرنی شونچه‌لیک عجایب اۉگیرگن که اۉقیگنینگیزده اوشبو اثر اصلیده عیناً شو تیلده یره‌تیلگن دېب اۉیله‌یسیز.

کتابنی قیته اۉقیب چیققن، صفحه‌لرینی ترتیبگه سالیب و اونگه مقوّا ایشلب الکترون نسخه‌سینی نشر ایتدیرگن عزیز دۉستیم شاعر و یازووچی محبوب الله تورانگه اۉز صمیمي منتدارچیلیگیمنی اظهار ایته‌من. او کیشی بو یۉلده تینمه‌ی ایشلب کېله‌یاتگن اۉتکیر ذهنلی و قابلیتلی یاشلریمیزدن بیری‌دیر. توران هنوزگچه اۉنلب کتابلرنینگ الکترون نسخه‌لرینی تیارلب، اۉزبېک تیلی شیدالری اختیاریگه قۉیگن. او کیشی‌نینگ کېله‌جکده‌گی ایشلریگه آمدلر ایستب، کتابنی اۉقیب برچه‌نگیز معنوي آزوقلنه‌سیز دېگن امید بیلن بو یازووگه شو یېرده نقطه قۉیه‌من.

حرمت بیلن

محمدحسن تۉلقین

قوس، ۱٤۰۳ / کابل

www.ezgu.org

مقدمه

محبت اۋزی‌نینگ سحرلی نورلری بیلن کۉزلریمنی آچیب، آتش نگاهی-له قلبیمگه ایلک بار اۋت قله‌گنده اۋن سکّیز یاشده ایدیم. گۉزللیگی مېنینگ روحیمنی اویغاتیب، کونلریم - آرزو-امیدلر، تونلریم - تۉیلر سینگری اۋته‌دیگن یوکسک تویغولر جنتیگه آلیب کیرگن بیرینچی عیال سَلمه کرَمي بۉلدی.

مهربان و صاحب‌جمال سلمه مېنگه سېوگی سرّینی آچیب، گۉزللیککه سجده قیلماقنی اۋرگتدی.

روحي حیات داستانیدن ایلک شعرنی اۋقیب بېرگن اۋشه بۉلدی.

اۋزی‌نینگ نزاکتی بیلن ییگیتنی اۋسمیرلیک بېغملیگیدن ایلک بار اویغاتگن، لطافتی بیلن یوره‌ك تارینی چېرتیب، عشق عذابیگه دچار قیلگن قیزنی کیم اېسلمه‌یدی؟ اۋشنده خودّی بیردن اویغانگنده‌ی، اۋزیده تۉستدن همه نرسه اۋزگریب قالگنینی حس اېتگن عجیب آنلرنی کیم ساغینمه‌یدی؟ یوره‌کنی لرزه‌گه سالگن اۋشه الم تۉله قووانچلی، شیرین دردلرنی اونوتیب بۉلرمیدی؟!

www.ezgu.org

هر بیر اؤسمیرنینگ حیات تانگ‌آتریده کوتیلمه‌گنده اؤز سلمه‌سی پیدا بؤله‌دی. او ییگیت‌نینگ مراقسیز کونینی قووانچ بیلن، ذوقسیز تونینی موسیقه بیلن تؤلدیریب، اونینگ احتیاجیگه سروري شوق بخش ایته‌دی.

مېن طبیعت چقیریغی بیلن کتابلردن آلگن تأثراتلریم اؤرته‌سیده گنگیب تورگن پَیتیمده محبت سلمه کرمي لفظی بیلن قلبیمگه شیویرله‌یاتگنینی ایشیتیب قالدیم. مېنینگ حیاتیم آدم آتانینگ جنته‌گی تورموشی سینگری یالغیز، بؤم-بؤش و ساووق بؤلیب تورگن بیر پلّه‌ده سلمه خودّی آلاولی قویونده‌ی کؤز اؤنگیمده نمایان بؤلدی. سلمه کرمي سرّ و معجزه‌لرگه تؤله یوره‌گیم‌نینگ مامه هواسی بؤلدی. او کؤزیمنی آچیب، حیاتیم ماهیتیدن مېنی آگاه ایتدی. بیرینچی آدم اؤجر عیال‌نینگ عیبی بیلن جنتدن قوویلدی. سلمه بؤلسه، دلبر سلمه، مفتونکار یوره‌گی‌نینگ نزاکتی بیلن مېنی صافلیک و محبت جنتیگه آلیب کیردی. لېکن بیرینچی آدم‌نینگ باشیگه توشگن مصیبت مېنینگ باشیمگه هم توشدی. اونی جنتدن هَیده‌گن اؤتلی شمشیر اؤز تیغی‌نینگ یرقیره‌شی بیلن مېنی دهشتگه سالیب، حلی تـَقیقلرنی بوزیب، یخشیلیک و یاووزلیک مېوه‌لریدن تتیمه‌ی توریب، مېنی محبت جنتیدن محروم قیلدی.

منه بوگون، آره‌دن قنچه الملی ییللر اؤتیب، گؤزل توشلردن فقط اچّیق خاطره‌لر قالدی. بو خاطره‌لر کؤرینمس قناتلر مثال باشیم اوزره چرخ اوریب، قلبیم قعریدن غم-اندوه‌لریم آهینی قؤزغب، کیپریکلریمنی آغریق و امیدسیزلیک یاشلریگه غرق قیلماقده... سلمه بؤلسه، معصومه و گُل‌رخسار سلمه آقشام شفقی‌نینگ آرتیگه کېتدی. بو دنیاده اوندن قالگن بار نرسه - مېنینگ کؤکسیمده‌گی زیرقیره‌تووچی آغریق و سرو سایه‌سیده‌گی مرمر تخته‌دیر، خلاص. فقط شو کؤکسیم و تاش یادگارلیک‌کینه آدملرگه سلمه

www.ezgu.org

كرمي حقيده سۋزلب بېريشی ممكن. لېكن قبرلر قۋريقچيسی بۋلگن سكونت خدا تامانيدن تابوت ظلمتيگه يشيريلگن سرّنی قتّيق اسره‌يدی. اونينگ تنه‌سی ذره‌لرينی اۋزيگه سينگديرگن سرّ و يپراقلری اېسه شاووللب توريشی بيلن توپراق اۋز بغريده نيمه‌نی يشيره‌ياتگنينی ايته‌ياتگنده‌ی. بونی فقط تاماققه تيقيليب قالگن نفس و يوره‌ك آغريغی اَيتيب بېريشی ممكن. اَيتگنده هم انه شو يوره‌ك آغريغی سياه تامچيلريگه اَيلنيب، سېوگی، گۋزلليك و اۋليم فاجعه‌سينی بيان اېتيشی ممكن.

ياشليكده‌گی جۋره جانلريم، بيروت بۋيلب ترقه‌ليب كېتگن قدردانلريم! اگر قره‌غه‌يزار[1] خيابان يانيده‌گی انه شو قبرستانگه يۋلينگيز توشيب قالسه، شاشيلمه‌ی قدم باسينگ، قتّيق آديملر تشلب، توپراق آستيده اوخله‌ياتگنلر آرامينی بوزمنگ. سلمه كرمي قبری اوزره مېنينگ ناميمدن اونينگ خاكِ پاييگه تعظيم بجا كېلتيرينگ. نفس راستلب، مېنی هم ياد اېتيب، اَيتينگ: «بو يېرده تقديرنينگ بېوفا اۋيينلری طفيلی وطنينی ترك اېتيب، بېگانه يورتلرگه كېتگن اۋسميرنينگ آرزولری كۋميليب ياتيبدی، بو يېرده اونينگ اميدلری پوچگه چيقدی، قووانچلری يۋقالدی، كۋزياشلری قوريدی و تبسمی سۋندی. منه شو تيلسيز قبرلر بيلن مجنون‌تاللر و سرولر آره‌سيده اونينگ درد و الملری ينه-ده كۋپه‌يدی، منه شو مزار اوستيده هر كېچه اونينگ روحی خاطره‌لرينی ايزلب اوچيب يوره‌دی. بو روح حسرت و آغريقدن چيرقيره‌ياتگن يالغيزليك شرفه‌لريگه ندا قيلركن، درختلرنينگ نَوده‌لری بيلن بيرگه‌ليكده مرثيه اۋقيب، كېچه‌گينه حيات لبلريده غمگين ناله بۋلگن، بوگون اېسه يېر قعريده ساكن سرگه اَيلنگن ابديت قۋشيغينی كويله‌ماقده‌دير».

---

۱ قره‌غه‌ی: دايم يشيل درخت، چنار، ناجو. قره‌غه‌يزار: قره‌غه‌ی درختلر بۋله‌ديگن يېر.

www.ezgu.org

ياشليگيم‌نينگ عزيز دۋستلرى، قلبينگيز سېوگن عياللر ناميدن التجا قيله‌من، مېنينگ قلبيم ارداقله‌گن عيال قبريگه گُللر قۋيينگيز، زېرا، هر بير گُل سۋليب باره‌ياتگن عطرگل برگلريگه تانگ كۋزيدن تامگن شودرينگ تامچيسى مانند يلتيره‌ب تورگوسى‌دير.

www.ezgu.org

اونسیز قیغو

سیزلر، ای آدملر، یاشلیگینگیز تانگ‌آترینی خاطرله‌یسیزلر، خیالاً اۋشه دملرگه قووانچ بیلن قَیته‌سیزلر. لېکن او دملر اصلا قَیتیب کېلمسلیگیدن افسوسلنه‌سیزلر. مېن بۉلسم اۋشه دملرنی، آزادلیککه چیقفن سینگری زندان دېوارلرینی و کیشنلریم عذابینی یخشی اېسله‌یمن. سیزلر باله‌لیگینگیز و اۋسمیرلیگینگیز آره‌سیده اۋتگن ییللرنی آلتین دَور دېب حسابله‌یسیز. بو دَورنینگ تقدیر اۋیینلری بیلن علاقه‌سی یۉق: اۋشه ییللر خودّی گُللب تورگن باغلرگه شاشه‌یاتگن عسل‌اری[1] سینگری تشویش و هیجانگه تۉله باشلر اوزره اوچیب اۋته‌دیلر. مېن بۉلسم اۋسمیرلیگیمنی سرلّر پلّه‌سی، اونسیز اضطرابلر دَوریدن باشقه‌چه اته‌ی آلمه‌یمن. یوره‌گیمگه بېرکینگن بو اضطرابلر او یېرده بۉران[2] کبی قوتوریب، بارگن سری کېنگه‌یه‌وېردی؛ لېکن بو تویغولر تشقریگه آتیلیب چیقیشگه یۉل تاپالمه‌دی. تاش یوره‌ککه محبت باستیریب کیرگونچه شونده‌ی دوام اېته‌وېردی. یوره‌کنی ضبط اېتگن عشق اېسه اونینگ دروازه‌سینی آچیب یوباردی و قلب‌نینگ اېنگ آلیس بورچکلرینی هم نور بیلن تۉلدیریب یوباردی. محبت مېنینگ تیلیمگه اېرک بېردی و مېن سۉزلش قابلیگه مشرف بۉلدیم. قباقلریم جراحتلندی، کۉز

---

۱ عسل‌اری: زنبور عسل.

۲ بۉران: توزان یاکه قار و یامغیر اره‌لش اېسه‌دیگن شدتلی شمال.

www.ezgu.org

ياشلريم تيرقيرەب آقدى، تاماغيم ييرتيليب، اوندن اَيەنچلى اينگراق آتيليب چيقدى.

بيز اۋيينقيراق شۋخ دملريميزگه گواه بۋلگن، بېغبار شيويرلريميزنى تينگلەگن دلەلر و باغلر، ميدان و كۋچەلرنى تېز-تېز يادگه آلەميز. شمالي لبنان‌نينگ بو عجايب گوشەسينى مېن هم اېسلەيمن. كوندەليك تورموش تشويشلريدن سل چلغيديمى، بس، آسايشته مفتونكار وادي كۋز آلديمگه كېلەدى، آسمانگه يېلكه تيرەب تورگن تاغلرنى كۋرەمن. اۋزيمنى آدملر غله-غاووريدن چېتگه آلگن زهاتيم ايرماقلر[1]نينگ شيلديرەشى و يپراقلرنينگ شيويرلشى اوريلەدى قولاقلريمگه. لېكن آنه كۋكرەگينى قۋمسەگن گودكدېك، مېن بوگون ساغينيب اېسلەياتگن برچه گۋزلليكلر روحيمنى قييناققه سالردى. زېرا، روحيم قفسگه سالينگن لاچين‌دېك[2] حس قيلردى اۋزينى. او كۋكده اېركين پرواز قيلەياتگن قوشلرنى كۋرگنده توشەديگن احوالگه توشرديم مېن هم؛ خودّى شولر كۋكسيمنى توتقونليك عذابى و خياللر داغى بيلن تۋلديرر، يورەگيمنى شبهەلر بيلن تۋقيلگن اضطرابلر تۋريگه چيرمب تشلردى. شهردن تشقريگه چيقديم دېگونچه سبب‌سيز ساغينچ بيلن قَيترديم، بولوتلرگه نگاهيم توشسه دليمنى غم باسردى؛ قلديرغاچ چوغورينى ياكه ايرماقچه شيلديرەشينى اېشيتسم، بيلمەديم، نيمه اوچون‌دير قلبيمنى حسرت حسى اېگلّلردى.

بېخبرليك - بخت بېشيگى، بخت اېسه حضور-حلاوت منبعى‌دير، دېييشەدى. بلكه اۋليك توغيلگنلر، يېر يوزيده ساووق مُرده بۋليب

[1] ايرماق: بيرلەشيب كته دريا حاصل قيلووچى هر بير اَيريم كيچيك دريا.
[2] لاچين: ييرتقيچ قوشلر توركومى‌نينگ چقّان حركتلى بير تورى. آوچيلر اونى قۋلگه اۋرگتيب، قوش آولەيديلر.

www.ezgu.org

یشەیاتگنلر اوچون بو تۆغریدیر. بیراق بوتونلەی بیٖخبرلیك اویغانگن حسیاتگە یار بۆلسە، او توبسیز جرلیکدن دهشتلیراق و اۆلیمدن اچّیقراق بۆلەدی. تأثیرچن، حس-تویغوگە بیٖریلووچن اۆسمیر[1]دە تجربە بیٖتیشمسە، او اینٖگ بختسیز موجوداتدیر. زیٖرا، او ایکّی قدرتلی کوچ اۆرتەسیدە روحاً ایکّیگە بۆلینەدی: اولردن بیری سرّلی کوچ بۆلیب، اۆسمیرنی بولوتلر آرتیگە آلیب کیٖتەدی، تومن ایچرە بارلیق گۆزللیکلری آرزو-امیدلریگە آشنا قیلەدی؛ ایکّینچیسی ایٖسە ظاهري کوچ صفتیدە اونی زمانیگە باغلب قۆیەدی، کۆزلرینی توپراق بیلن تۆلدیریب، کۆریب بۆلمس ظلمت ایچرە دهشتگە توشیب، تیٖنتیرەب یوریشگە محکوم ایٖتەدی.

قیغونینگ قۆللری – ایپکدیٖك مەیین کۆرینسە-دە، کوچلی - یورەکنی ایٖزغیلەیدی، یالغیز قالدیریب، عذاب بیٖرەدی. یالغیزلیك - روحدەگی هر قندەی شدّتنینگ همراهی سینگری قیغونینگ یۆلداشیدیر. اۆسمیرنینگ قلبی انە شوندەی حسیاتلر تأثیریدە ایٖندیگینە آچیلگن آق نیلوفر گُلی سینگری تیتراققە توشەدی، تانگ نورلریگە قلبینی آچیب بیٖرەدی، شام شرفەسی توشیشی بیلن گلبرگلرینی یاپیب آلەدی. باردی-یو، اۆسمیردە آزگینە آزوقە بیٖرەدیگن قیزیقیشلر یاکە او تویغولرینی اۆرتاقلشەدیگن دۆستلری بۆلمسە، حیات اونینگ اوچون زندانگە ایَلنەدی. بوندەی جایدە اۆسمیرنینگ نگاهی فقط دیٖوارلردە آسیلیب تورگن اۆرگیمچك تۆرلریگە توشەدی، قولاقلریگە ایٖسە بورچکلردە اۆرمەلب یورگن حشرەلرنینگ چیریللشی ایٖشیتیلەدی، خلاص.

[1] اۆسمیر: بالەلیکدن بلاغت یاشیگە اۆتیش دوریدەگی ۱۲-۱٦ یاشدەگی بالە.

www.ezgu.org

ياشليكده مېنى قمرەب آلگن قيغوگه كېلسك، اونى وجودگه كېلتيرگن نرسه قيزيقيشلرگه بۆلگن احتياج ايمس، حال بو كه، اولر مېنده يېترلى درجەده ايدى، دۆستلرگه بۆلگن احتياج هم ايمس، زيرا اولر مېنده همه جايده بار ايدى. بو نرسه مېنده يالغيزليك و عزلتگه مَيل اويغاتگن قلب‌نينگ طبيعي خسته‌ليگى بېلگيلرى ايدى. خودّى شو نرسه مېنده‌گى اۆيين-كولگى و ايرمككه[1] بۆلگن مَيلنى سۆنديردى و ياشليگيم قناتلرينى قَييردى. اۆز حياتيم‌نينگ قيغولى ساكنليگيده ارواحلر سيماسينى، بولوتلر كۆچكيسينى و شاخلر سايه‌سينى عكس ايتديره‌ديگن، ليكن شۆخ دريا بۆليب دېنگيزگه قوييليش اوچون يۆل تاپالمه‌يديگن تاغ كۆليگه اۆخشب قالديم.

اۆن سكّيز ياشگه تۆلگونيمگه قدر مېنينگ حياتيم انه شونقه ايدى. نهايت تاغ چۆقّيسيگه كۆتريليب، دنياگه نظر سالگنيمده، كۆز اۆنگيمده آدملرنينگ يۆللرى، اولرنينگ درد و الم تۆله حياتلرى، غم و تشويشلرى‌نينگ اضطرابلرى، قانون و عنعنه‌لرنينگ اۆنقير-چۆنقيرلرى نمايان بۆلدى.

اۆشه ييلى مېن قيته‌دن توغيلگنده‌ى بۆلديم. چونكه حامله‌سى قيغودن اورچيمه‌گن، بي‌باكليك بيلن توغيلگن و شيرين خياللر آغوشيده بۆلگن آدم‌نينگ تورموشى حيات كتابى‌نينگ آپّاق، بۆم-بۆش صحيفه‌سيگه اۆخشه‌گن بۆله‌دى.

اۆشه ييلى فلك فرشته‌لرى مېنگه صاحب‌جمال عيال مژگانلرى آستيدن قره‌ياتگنينى حس قيلديم و جهنم ابليسلرى جنايتچى كۆكسيده جذبه‌لى رقص توشه‌ياتگنينى كۆرديم. فرشته‌لر و ابليسلرنينگ حياتده‌گى يخشى و

---

١ ايرمك: وقتنى كۆنگيلچنگليك بيلن ياكه زېريكمه‌ى اۆتكزيش اوچون خذمت قيله‌ديگن نرسه، مشغولات.

www.ezgu.org

يامان قيلميشلرينى كوزەتمەگن آدمنينگ يورەگى الملردن اوزاق، قلبى ابسە حسياتلردن آزاد بۆلەدى.

www.ezgu.org

تقدیر تقاضاسی

شو عجایب ییل‌نینگ بهاریده مېن بیروت[1]ده ایدیم. حمل آیی. شهر باغلریده میسه‌لر کۆکرگن، گُللر آچیلگندی. بادام و آلمه درختلری آپّاق معطر لباسلرگه بورکنیب، اویلر آره‌سیده یشنب توریشردی. شو توریشده اولر طبیعت تامانیدن شاعرلر و آرزومندلرگه قَیلیق و کېلینچکلیککه تنلنگن یسه‌تیغلیق پریلرنی ایسله‌تردی.

بهار همه جایده گۆزل، لېکن او سوریه‌ده بې‌تکرار... بهار - نامعلوم خدانینگ روحی - یېرنی شدّت بیلن اَیلنه‌دی، لېکن سوریه‌ده قدمینی سېکینلته‌دی، قَیریلیب قررکن، بې‌پایان بۆشلیقلرده اوچیب یورگن پادشاه‌لر و پیغمبرلر روحلری بیلن صحبتلشه‌دی. یهودیه ایرماقلریگه جۆر بۆلیب، سلیمان‌نینگ منگو مدحیه‌لرینی کویله‌یدی، لبنان‌نینگ کېدرلری[2] بیلن بیرگه‌لیکده اۆتمیش شان-شهرت الیار[3]لرینی تکرارله‌یدی.

بیروت ییل‌نینگ باشقه فصللریگه قره‌گنده، بهارده ینه-ده گۆزلراق بۆله‌دی. یازگی چنگ-غبار یۆق بۆلگنده‌ی، قیش تۆپله‌گن کیر-چیردن اثر هم

---

۱ بیروت: لبنان اۆلکه‌سی‌نینگ پایتختی.

۲ کېدر: لبنان شهریده اۆسه‌دیگن بیر درخت توری.

۳ الیار: اۆتمیشده ضیافت و شو کبیلرده قدح توتیب اَیتیله‌دیگن سۆز یاکه قۆشیق.

www.ezgu.org

قالمه‌گن. یامغیرسیز و جزیره‌مه‌سیز ایسه، بیروت سایده چۉمیلیب، بدنینی قویاش نورلریده تابلش اوچون چیققن ملَککه اۉخشه‌یدی.

حمل آیی‌نینگ مست قیلووچی انه شونده‌ی کونلری‌نینگ بیریده دۉستیمنی کۉرگنی باردیم. او آدملر غله-غاووریدن چیتراقده، شهر تشقریسیده یشردی. بیر-بیریمیزنینگ سرلریمیز و آرزو-امیدلریمیز حقیده گورونگلشیب اۉتیرگنیمیزده اونیکیگه ینه بیر مهمان کیلدی. بو آلتمیش بیش یاشلرده‌گی محترم قرییه[1] ایدی. یوزلرینی اَجین قاپله‌گن، عادي کییمده‌گی بو کیشی اۉزینی انچه سیپا[2] توتردی. مین حرمت بیلن اۉرنیمدن توریب، سلاملشماقچی بۉلگنیمده، دۉستیم: «محترم فاریس افندی کرَمي» دیب تنیشتیردی. سۉنگ مقتاو سۉزلری بیلن مینی هم تنیشتیردی. قرییه‌نینگ نگاهی جانلندی؛ آپّاق ساچلری توشیب تورگن کینگ پیشانه‌سینی برماغی‌نینگ اوچی بیلن ارترکن، نیمه‌نی‌دیر خاطرله‌گنده‌ی بۉلدی، سۉنگ جیلمه‌یدی-ده، مینگه پیشواز یوردی:

- سین ایسکی قدردان دۉستیم‌نینگ اۉغلی‌سن، او مینینگ یاشلیکده‌گی همراهیم ایدی، - دیدی قرییه. - سینی کۉرگنیمدن جوده خورسندمن. اۉغلی قیافه‌سیده‌گی آته‌نی اوچره‌تیش نه‌قدر کتّه بخت.

اونینگ ایلیق سۉزلریدن قلبیم جنبشگه کیلیب، قرییه‌گه مهریم اویغاندی. اونده مینی اۉزیگه تارتووچی نیمه‌دیر بار ایدی. بیز اۉتیردیک و قرییه آتم بیلن دۉستلشگن ییللری حقیده گپیره کیتدی. اۉزینی الّه‌قچان ترک ایتگن یاشلیگینی ایسله‌دی. چاللر خیالاً اۉتگن ییللر واقعه‌لریگه قیته‌دیلر، یورتینی

---

۱ قرییه: قری، قریگن کیشی، کیکسه، آقسقال چال.

۲ سیپا: کمتر، کم‌سوقوم،عادي، آغیر، باسیق.

www.ezgu.org

ساغینگن درویش سینگری اجدادلری اویینی قومسب[۱]، اولر حقیده گپیرووچینی، شاعر مثالی اینگ گۉزل داستانینی اۉقیب بېریشنی یخشی کۉرهدیلر. اولر جان-تنلری بیلن اۉتمیش پوچماقلریده یشهیدیلر، زیرا، حاضرگی کون اولرگه پروا قیلمهی یانلریدن اۉتیب کېتهدی، کېلهجک ایسه کۉز اۉنگیده اۉلیم تومنی و قبر ظلمتیگه بورکنگن حالده گَودهلنهدی.

اونینگ حکایهلری و خاطرهلری بیلن وقت بیر زومده اۉتدی - کېتدی. فاریس کرمي کېتیشگه آتلندی. خیرلشرکن، قۉلیمنی قیسیب، یېلکمدن قوچدی.

- آتنگنی کۉرمهگنیمگه ییگیرمه ییلدن آشدی، - دېدی او. - شونچهلر آلیس اَیریلیقنینگ اۉرنینی تۉلدیر، بیزنیکیگه تېز-تېز باریب تور، عزیز مهمانیم بۉل.

مېن احترام بیلن تعظیم بجا کېلتیریب، البته باریب تورهمن، دېب وعده بېردیم.

فاریس کرمي کېتیشی بیلن دۉستیمدن او حقده سوریشتیره باشلهدیم. او خوفسیرهگندهی گپیریب بېردی:

- بیروتده بایلیک بونچهلیک سخاوتلی قیلگن، سخاوت ایسه بهدولت اَیلهگن بونقهنگی آدم یۉق. بو دنیاگه کېلیب هیچ کیمگه آزار یېتکزمهگن حالده آخرتگه رحلت قیلهدیگن کمدن-کم آدملرنینگ بیرتهسی منه شو کیشی بۉلهدی. بیراق بوندهی آدملر همیشه بختسیز بۉلهدیلر. چونکه

[۱] قومسهماق: یورتنی قومسش. اۉز وطنی، توغیلگن یورتی، یقین کیشی و شو کبیلردن عمرباد یاکه وقتینچه اجرلگن، اوزاقلیکده بۉلگن کیشیگه یوز بېرهدیگن روحي حالت.

www.ezgu.org

الده‌شنی بیلمه‌گنلیکلری اوچون اولر کیشیلرنینگ حیله و نیرنگلریدن اؤزلرینی حمایه قیله آلمه‌یدیلر... فاریس کرمي‌نینگ یکّه و یالغیز قیزی بار. او آته‌سی بیلن شهر تشقریسیده‌گی حشمتلی اویده یشه‌یدی. قیز هم آته‌سی سینگری کؤنگلی جوده آچیق انسان، گؤزللیک و نزاکتده کمدن-کم عیال او بیلن تېنگلشه آله‌دی. لېکن او هم بخت‌سیز بؤله‌دی - آته‌سی‌نینگ بې‌قیاس بایلیگی اونی دهشتلی، توبسیز جرلیک یاقه‌سیگه کیلتیریب قؤیه‌دی.

شو سؤزلرنی اَیترکن، دؤستیم‌نینگ یوزیده الم و افسوس عکس اېتدی.

- فاریس کرمي، - دېدی او، - عالیجناب و حلال قربیه، لېکن اراده‌سی بؤشلیگی منافق و فتنه‌چی طمعگیرلر مکری آلدیده اونی کؤر و کر قیلیب قؤیه‌دی. قیز اېسه، هر قنچه عقللی و روحی تېتیک بؤلمه‌سین، همه ساحه‌ده آته‌سی‌نینگ اؤزگرووچی ایستکلریگه بؤیسونه‌دی. آته بیلن قیزنینگ حیاتیده‌گی بو سرّنی منافق بخیللیک بیلن عیارانه یاوزلیکنی اؤزیده مجسملشتیرگن بیر آدم یَیقب قالدی. بو ارخی/ارکی یې‌پیسکوپ[1]. او انجیل سؤزلری بیلن نقابلنیب، اؤز گناهلرینی عالیجنابلیک قیلیب کؤرستماقده. او دین و مذهبلر مملکتیده معنوي حکمدار، آدملرنینگ جانلری اونینگ آلدیده تیتره‌ب توره‌دی. قصاب پیچاغی آستیده جانوارلر بؤیین اېگگنلریده‌ی، کیشیلر اونگه بؤیین اېگه‌دیلر. انه ارخی/ارکی یې‌پیسکوپ‌نینگ جیَینی بار. اونینگ قلبی اېسه یاووزلیک‌نینگ عینِ اویه‌سی - چَیانلر این قورگن مغاره و باتقاقلیک‌نینگ اؤزگینه‌سی. ارخی/ارکی یې‌پیسکوپ‌نینگ ردا[2]گه اؤره‌نیب، اؤز اکه‌سی‌نینگ اؤغلی و فاریس کرمي‌نینگ قیزی مقابله‌سیده توریب، گناهکار قؤلی بیلن اولر باشی

[1] ارخی/ارکی یې‌پیسکوپ: نصراني‌لرده بیر روحاني رتبه.
[2] ردا: کییملر اوستیدن کییله‌دیگن بیر قسم لباس یا بالاپوش.

www.ezgu.org

اوزره نکاح چنبرینی کۉتریشگه و باکره بدننی چیری‌یاتگن مُرده‌گه سرّلر و افسونلر زنجیری بیلن باغلب، الهي روحنی چیریگن موجودات بیلن اخلاقسیزلیک قانونی زوغومی[1] یاردمیده بیرلشتیریب، کوندوزنینگ یوره‌گینی کېچه‌نینگ کۉکسیگه قۉیه‌دیگن کونگه اونچه کۉپ وقت قالگنی یۉق. فاریس کرمي و اونینگ قیزی حقیده سېنگه اَیتیب بېریشیم ممکن بۉلگن گپلر - منه شولر. بو حقده مېندن باشقه هیچ نرسه سۉره‌مه. چونکه اۉلیمنی اېسلب اۉلیمنی یقینلشتیرگن سینگری بختسیزلیکنی اېسلش - اونی یقینلشتیریش دېمکدیر.

دۉستیم دېرَزه‌گه اۉگیریلدی و چېکسیز بۉشلیققه رزم سالدی. او گویا بېپایان سما ذرّه‌لری آره‌سیده کوندوز و کېچه سرّلری‌نینگ یېچیمینی ایزله‌یاتگن‌دېک اېدی.

- وعده بېرگنیم‌دېک، فاریس کرمینی باریب کۉره‌من، - دېدیم. - اونینگ آتم بیلن دۉست بۉلگن ییللری حقیده‌گی حکایه‌لرینی تینگلش نه‌قدر مراقلی.

دۉستیم‌نینگ افتی اۉزگردی. گویا عادي سۉزلریم اونینگ قلبینی لرزه‌گه سالدی، آنگیده[2] دهشتلی فکرلر اویغاتدی. او اَچینیش، عذاب و قۉرقوو بیلن کۉزیمگه اوزاق قره‌ب توردی. بو قره‌ش انسان قلبی‌نینگ قعریده‌گی اونینگ اۉزیگه هم نامعلوم بۉلگن نرسه‌لرنی اۉقی آله‌دیگن پیغمبرنینگ نگاهی اېدی. اونینگ لبلری یېنگیل تیتره‌دی، لېکن هیچ نرسه دېمه‌دی. مېن اېشیک تامان قدم قۉیدیم و آرقه‌گه اۉگیریلیب، شونی حس قیلدیم که،

[1] زوغوم: قهر و غضب، دۉق-پۉپیسه، ظلم.
[2] آنگ: عقل، ادراک.

www.ezgu.org

اونینگ کۋزلری مېنی خودّی اۋشندەی غلطی افادە بیلن کوزەتیب توریبدی.
شو دقیقەلردە او نیمەنی اۋیلەیاتگنینی مېن کیبینچەلیک توشوندیم.

www.ezgu.org

قصر بۇساغەسیده

بیر نېچه کوندن کېین، یالغیزلیکدن زېریکیب، مزه-تزەسیز کتابلردن کۉزیم چرچەگچ، دل و جانلردن بیرینی تۉختەتیب، فاریس کرمي اوییگه قرەب یۉل آلدیم. بیروت اهالیسی‌نینگ اینگ سېویملی سَیرگاهی بۉلگن قرەغەیزار یقینیده ایزواشچی[1] یۉلدن بوریلدی-ده، یم-یشیل اۉسیملیکلرگه بورکنگن، تېورەگیده اوزومزارلر، حمل گُللریدن یشنب تورگن، تاللر سایەسیگه کۉمیلگن خیابان بۉیلب ارغوماقلر[2] یۉرغەلب کېتدی. بیر نېچه دقیقەدن سۉنگ ایزواش معطر هید ترەلەیاتگن عطر گللر و یاسمنلر قورشاویده، تیکنلی بتەلر بیلن اۉرەب آلینگن یالغیز اوی آلدیده تۉختەدی.

باغ تامانگه بیر-ایکّی قدم قۉیگن هم اېدیم که، دروازه آلدیده فاریس کرمي پیدا بۉلدی. او مېنی سېوینچ بیلن قرشی آلدی، سلاملشیب، اویگه تکلیف اېتدی. مېن بیلن یانمه-یان اۉتیریب، غمخۉر آتەلردېک سۉرەشیشگه توشدی. مېنگه دخلدار بۉلگن همه نرسەنی، اۉتمیشیم، کېلەجگیم حقیده قیزیقیب سۉرەدی. مېن اونگه خودّی اۉشه روحده - یاشلر اۉز قۉشیقلریده کویلەگن‌دېک، آرزو-امیدلرگه تۉله آهنگده جواب بېردیم. یاشلیک‌نینگ

---

۱ ایزواش: آته ارەوه. ایزواشچی: ارەوەچی.

۲ارغوماق: ذاتلی و چاپقیر آتلر توریدن.

www.ezgu.org

قناتلری شعریت پتیدن تۋقیلگن، عصبلری خیاللردن تشکیل تاپگن بۋلەدی؛ یاشلیك اولر یاردمیده آسمان و فلکلرگه کۋتریلەدی. او یېردن دنیا کمەلك رنگلریده تاولنیب کۋرینەدی، حیات اېسه اولوغوار و شان-شرف مدحیەلریده ینگرەیدی، لېکن تجربه بۋرانی شعریت پروازلی قناتلرنی قَییرەدی، شونده یاشلیك یېرگه - همەنی قییشیق قلیب کۋرستەدیگن قینغیر[1] کۋزگو سیمان دنیاگه قَیتیب توشەدی.

شو پیت بخمل پرده آرتیدن کوتیلمەگنده بیر قیز پیدا بۋلدی. نفیس آق ایپکدن کۋیلك کییگن بو قیز آهسته یانیمیزگه کېلدی. مېن اۋرنیمدن توردیم؛ قرییه هم توردی.

- بو مېنینگ قیزیم سلمه، - دېدی فاریس کرمي و اسمیمنی هم اَیتدی. - وقت دۋستیمنی مېندن یشیریب قۋیگن اېدی. منه، او اۋغلی قیافەسیده مقابلیمده پیدا بۋلدی. حاضر بیزلر بیلن بۋلمسه-ده، مېن اونی همان کۋریب تورگندەیمن.

قیز دقّت بیلن کۋزلریمگه قرەدی. گویا مېنینگ کیملیگیمنی بیلماقچیدەی، بو یېرگه کېلیشیم‌نینگ سببینی انیقلەماقچیدەی تیکیلدی. کېین مېنگه آپّاق، نیلوفردەی نازك قۋلینی اوزەتدی. کفی‌نینگ قۋلیمگه تېگیشیدن قلبیمده غلطی تویغو اویغاندی؛ بو حسیات شاعر خیالیده الهام اویغاتگووچی شعري فکرنی اېسلتدی. سلمه‌نینگ کېلیشی بیلن قۋناقخانەده قندەی‌دیر الهي روح پیدا بۋلگندەی جیم‌گینه اۋتیردیك. خودّی شونی حس قیلگندەی، قیز تبسم بیلن مېنگه مراجعت قیلدی:

---

۱ قینغیر: اېگری، قییشیق.

www.ezgu.org

- آتم سیزنینگ آتنگیز حقیده کۉپ گپیرردی. اگر سیز هم آتنگیزدن شونده‌ی گپلرنی ایشیتگن بۉلسنگیز. دیمک، اوشبو اوچره‌شوویمیز ایلک مرته ایمس.

اونینگ گپلری چالنی قووانتیردی و آته‌نینگ یوزیده تبسم اۉینه‌دی.

- طبیعت و تربیه‌سیگه کۉره، سلمه ایده‌آلیست - خیال‌پرست، - دیدی او. - قیزیم همه نرسه‌نی روحلر عالمیگه چولغنگن حالتده تصور ایته‌دی.

فاریس کرمي مین بیلن شونده‌ی جۉشیب، شونده‌ی اعتبار بیریب گپلشدی که، گویا مینده سحرلی دنیانی کشف ایتگنده‌ی ایدی و اۉشه دنیا بیلن خاطره‌لر قناتیده اۉز حیاتی‌نینگ بهاریگه قیتگنده‌ی حس قیلردی اۉزینی.

او میندن نگاه اوزمس، کۉز اۉنگیده یاشلیگینی گـَوده‌لنتیرردی؛ مین بۉلسم اونی کوزه‌تیب توریب، کیله‌جک حقیده‌گی آرزولرگه غرق بۉلردیم. اونینگ نگاهی مینی میوه‌لری آسیلیب تورگن کوز[1] درختینی خودّی نازک نهال‌دیک حمایه قیله‌یاتگنگه اۉخشردی. ایلدیزلری ییر قعریگه چوقور باتگن کیکسه درخت اۉز حیاتیده جزیره‌مه یازنی و قهره‌تان قیشنی، وقت بۉرانلرینی سینب کۉره‌دی. نازک و نیم‌جان نهال ایسه فقط بهارنی کۉرگن و ایرته‌لبکی ایپکین[2] ایسیشیدن هم قلتیره‌ب توره‌دی.

سلمه ایسه سکوت سقله‌گنچه گاه مینگه، گاه آته‌سیگه قرردی. او گویا حیات رومانی‌نینگ بیرینچی و سۉنگّی بابینی اۉقی‌یاتگنگه اۉخشردی.

---

۱ کوز: یاز بیلن قیش اۉرته‌سیده‌گی فصل.

۲ ایپکین: شمال، سوو و شو کبیلرنینگ آقیمی، شو آقیمده‌گی تأثیری و اورینیشی.

www.ezgu.org

کون توگب بارر، اونینگ نفسی میسه‌زار و باغلرده تۆختب قالر، باتیب باره‌یاتگن قویاش لبنان تاغلری چۆقّیلریده آتش بۆسه‌سیدن ایز قالدیرردی. اویی انه شو تاغ اېتکلریده جایلشگن فاریس کرمي غرایب واقعه‌لرنی گپیریب بېریشده دوام اېتر، مېن اۆز یاشلیگیم نوالری بیلن اونی یَیره‌تیب اۆتیرردیم. سلمه بۆلسه، دېرَزه یانیده اۆتیرگنچه غمگین کۆزلری بیلن بیزگه قرر، اینده‌مسدن بیزنینگ صحبتیمیزگه قولاق توتردی. افتیدن، او گۆزللیك تاووشسیز و سۆزسیز هم افاده‌لنه‌دیگن سماوي نطق انعامیگه صاحب اېکنینی بیله‌دیگنگه اۆخشردی. بونده‌ی اۆلمس نطق انعامی ساکنلیگیده - تینچ کۆل قعری‌نینگ منگو سکونتیده ایرماقلر قۆشیغی جمع‌لنگنی‌دېك، برچه آدملر تاووشی مجسم‌دیر. گۆزللیك سرّ بۆلیب، اونی قلبیمیزگینه ایلغه‌یدی. گۆزللیك حکمیگه بۆیسونیب، قلبیمیز شادلیککه تۆله‌دی و کېنگه‌یه‌دی، آنگ اېسه حیرتگه توشیب، اونی افاده‌لشگه سۆز تاپالمه‌یدی. بو - کۆرووچی حسلری بیلن کۆرینووچی عدالت اۆرته‌سیده‌گی ذرّه‌لرنینگ یشیرین آقیمی‌دیر؛ بو – انسان‌نینگ تشقی قیافه‌سینی یاریتگووچی مقّدس قلبلرنینگ نورلنیشی‌دیر: حیات شو طریقه اوروغ قعریدن رنگلرگه و گُللر عطریگه بورکنیب پیدا بۆله‌دی؛ بو - اېرککلر و عیاللر اۆرته‌سیده‌گی بیر-بیرینی توشونه بیلیش‌دیر. او بیردن پیدا بۆلیب، بویوك اینتیلیشگه تورتکی بېره‌دی - محبت دېب اَته‌لووچی معنوي یقینلیك انه شو. سلمه‌نینگ روحی مېنینگ روحیمگه آچیلدی‌میکین؟ اونی مېنگه دنیاده‌گی اېنگ گۆزل قیلیب کۆرستگن شو اېمس‌میکین؟ یاکه برچه‌سیگه سبب یاشلیك سرخوشلیگی‌میکین؟! عادتده سرخوشلیك خیالده موجود بۆلمه‌گن سیمالر و قیافه‌لرنی گَوده‌لنتیره‌دی. یاخود یاشلیك کۆزلریمنی کۆر قیلدیمی که، سلمه کۆزلری‌نینگ چقنه‌شینی، لبلری‌نینگ شیرینلیگینی و قامتی‌نینگ نازکلیگینی تصور اېتدیم. یعنی که اونینگ گۆزللیگی چیندن هم کۆزلریمنی

www.ezgu.org

آچیب، سېوگی‌نینگ قووانچ و الملرینی ته‌تیب کۆریشیمگه امکان بېردیمی؟ بیلمه‌یمن. فقط شونی بیله‌من که، مېنی آلدینلری سیره بیلمه‌گن بیر تویغو قمره‌ب آلدی، بو - بوتونله‌ی ینگی تویغو، قلبیمگه روحده‌ی کیریب کېلدی-یو، منگولیک باشلنیشی آلدیدن بۆله‌دیگن طوفان اوستیدن کۆککه یوکسلدی. خودّی شو نرسه مېنینگ قووانچلریم و بختسیزلیکلریمگه سبب بۆلدی.

سلمه بیلن بیرینچی اوچره‌شوویم انه شونده‌ی بۆلدی. فلک اۆز اراده‌سی بیلن کوتیلمه‌گنده مېنی یاشلیککه خاص بۆلگن شبهه‌لر قوللیگیدن قوتقردی، مېن دېک آزاد بیر اۆسمیرنی محبت سَیریگه جلب اېتدی. حال بو که، محبت بو دنیاده یگانه آزادلیک‌دیر، زیرا او قلبلرنی نه انسان قانونلری و عرف-عادتلریگه، نه طبیعت قانونلری و امریگه بۆیسونه‌دیگن یوکسک چۆقّیلرگه کۆتره‌دی.

خیرلشرکن، فاریس کرمي صمیمي طرزده دېدی:

- اېندی یۆلنی بیله‌سن. بیزنیکیگه کېلیب تور. بو اوینی هم آتنگ قطاری کۆر، سلمه‌نی اېسه سینگلینگ دېب بیل. شونده‌ی‌مسمی، قیزیم؟

سلمه، «هه» دېگن‌دېک، باش ایرغه‌دی. کېین مېنگه خودّی بېگانه یورتده دۆستینی اوچره‌تگن بختسیز خارجلیکده‌ی قره‌دی.

فاریس کرمي‌نینگ سۆزی سلمه بیلن مېنی محبت تختیگه یېتکله‌گن بیرینچی کوی بۆلدی؛ سماوي مدحیه‌نینگ مقدّمه‌سی بۆلدی و سۆنگره قیغولی مرثیه‌سیگه اَیلندی؛ او بیزنینگ قلبلریمیزنی جسارت بیلن تۆلدیرگن

www.ezgu.org

كوچ ينگليغ آلاو و ياروققه يقينلشتيردى؛ او كاسه بۆليب بيزگه كوثر سوويدن و ياوشن‌نينگ[۱] اچّيق شربتيدن توتدى.

قرييه مين بيلن باققه چيقدى. او بيلن خيرلشركنمن، يوره‌گيم شونده‌ى آرزيقدى كه، عادتده، تشنه آدم كۆزه‌دن سوو ايچه‌ياتگنده لبلرى شونده‌ى تيتره‌يدى.

۱ ياوشن: يېم-خاشاك بۆله‌ديگن بير تور اۆسيمليک.

www.ezgu.org

آق اَلنگه[1]

حمل آییده فاریس کرمي اوییده تېز-تېز بۋلیب، سلمه بیلن کۋریشیب توردیم. بیز عیناً شو باغده، بیر-بیریمیزگه یوزمه-یوز اۋتیریب گپلشردیک. مېن اونینگ گۋزللیگیدن ذوقلنردیم، اقتداریگه تحسینلر اَیتیب، سېس‌سیز قیغوسیگه قولاق توتر، کۋرینمس قۋللر مېنی شو قیز تامانگه تارته‌یاتگنینی حس قیلردیم. او بیلن هر بیر اوچره‌شوویمیزده اونینگ قیافه‌سیده ینگیدن-ینگی عجایب بېلگیلر کشف اېتردیم، اونینگ روحی‌نینگ ینگی عالي سرّینی تاپردیم. سلمه مېنینگ کۋز اۋنگیمده کتابگه اَیلنیب بارردی: سطرمه-سطر کۋز یوگورتیریب، اولرنی یاددن اۋقیردیم، شاشیلیب تینیمسیز تکرارلردیم و آخریگچه سیره یېتیب بارالمسدیم.

خدا قلب گۋزللیگیگه قۋشیب قامت گۋزللیگی بیلن هم یارله‌قه‌گن عیال - هم آشکارا، هم جومباق‌دیر. اونینگ حقیقتی شو عیالگه مهر-محبت بیلن قره‌گن آدمگه‌گینه آشکارا کۋرینه‌دی. لېکن اونی سۋز بیلن تعریفلشگه آشیقووچیلرگه[2] تومن ایچره یشیرین‌دیر.

---

١ النگه، یانیب تورگن اۋتدن، آلاودن کوتریله‌یاتگن یالقین.

٢ آشیقماق: اینتیلماق، شاشیلماق، صبرسیزلیک بیلن حرکت قیلماق.

www.ezgu.org

سلمه کرمي‌نینگ قلبی هم، قامتی هم گۆزل ایدی. سلمه‌نی بیلمه‌گنلرگه اونی قنده‌ی تعریفلش ممکن؟ اۆلیم قناتلری سایه سالگن قلب بلبل چهچهینی، عطر گل شیویرینی، ایرماق شرقیره‌شینی تصور قیله آله‌دیمی؟ کیشن‌بند قیلینگن توتقین ایرته‌لبکی شباده ایپکینیدن ذوقلنه آله‌دیمی؟ لیکن سکوت سقلش سۆزلشدن قیینراق ایمسمی، اخیر؟ نخات که، آرتیق درجه‌ده اعزازلش مینگه سلمه‌نینگ سیمالریدن بیرینی عادي سۆزلر بیلن توصیفلشنی تقیقله‌یدی؟ نخات که، او قنده‌ی بۆلسه، مین شونده‌یلیگیچه آلتین سطرلرده تصویرله‌ی آلمه‌سم؟ آچ قالگن کیشی صحراده تینتیره‌ب یوررکن، اگر فلک اونگه غمخۆرلیک قیلمسه، قاتگن نانگه هم قناعت قیله‌دی.

آپّاق ایپک کۆیلکده، نازک و سرو قامت سلمه‌گه قره‌ب، خانه‌گه دیرَزه‌دن آی نوری کیریب کیلدیمی، دیب اۆیله‌دیم. اونینگ بیر تیکیس آهسته حرکتی اصفهان کویی آهنگینی ایسلتدی. سلمه یومشاق و نفیس تاووشده گپیرردی. قرمزی لبلریدن ییگیل اوچگن آواز گُل یوزیده‌گی شبنم سینگری سل هوا ایپکینیدن تیتره‌ب کیتردی. اونینگ یوزی ایسه... سلمه کرمي‌نینگ چهره‌سینی کیم هم تصویرله‌ی آلردی؟ خاطرجمع، غمگین چهره‌نی، رنگپرلیک‌نینگ تینیق پرده‌سی آرتیگه یشیرینگن‌دیک، عینِ پیتده آچیق تورگن چهره‌نی قنده‌ی سۆزلر بیلن تصویرلب بۆله‌دی؟ اونینگ قلب سرّلرینی بیرین-کیتن آشکار قیله‌یاتگن بیلگیلرینی توصیفلشگه، اونگه قره‌ب تورگن کیمسه‌گه بو دنیا بیلن بیر قطارده باشقه دنیا هم بارلیگینی ایسلتیشگه تیل قنی!

سلمه‌نینگ جمالی آدملر تامانیدن گۆزللیک اوچون بیلگیلنگن قانونلرگه جواب بیرمسدی. تۆغریراغی، سلمه غلطی ایدی. شیرین آرزو و خیالات سینگری، انیقلش و اۆلچشگه سیغمه‌یدیگن الهي تفکر کبی، رسّام موی‌قلمی اوچون بي‌تکرار، هیکل‌تراش قلم‌تراشی اوچون گَوده‌لنتیریب

www.ezgu.org

بۋلمه‌یدیگن قیافه مثالی غیر عادي ایدی. سلمه‌نینگ گۋزللیگی طلا رنگ ساچلریده‌گینه ایمس، بلکه اونی قمره‌ب آلگن معصومه‌لیک شوکتیده، شهلا کۋزلریده ایمس، بلکه اولردن یاغیله‌یاتگن نورده، قرمزی لبلریده ایمس، اولرگه خاص شیرینلیکده، آق تاماغی و بۋینیده ایمس، بلکه باشینی سل ایگشتیریب توریشیده ایدی. سلمه بوتون وجودیده‌گی متناسبلیک تکاملی بیلن‌گینه گۋزل ایمسدی، بلکه عالي‌همت عقل-ادراکی بیلن صاحب‌جمال ایدی. اونینگ عالیجناب روحی آق اَلَنگه مثالی یېر بیلن چېکسیزلیک اۋرته‌سیده پرواز قیلردی. سلمه‌نینگ گۋزللیگی نیمه‌سی بیلن‌دیر اولوغوار داستانلر، اۋلمس تصویرلر و کویلر یره‌تگن دهالرگه[1] یقین‌دیر. بویوک دهالرنینگ قسمتی ایسه بختسیزلیک‌دیر. زیرا، اولرنینگ روحلری هر قنچه یوکسلمه‌سین، اولرگه لباس بۋلیب خدمت قیلووچی کۋز یاشلری‌دیر.

سلمه کم‌گپ ایدی، تېز-تېز اۋیگه تالردی. لېکن اونینگ سکوت سقلشی هم موسیقه‌گه اۋخشب، صحبتداشینی آلیس-آلیس آرزولر دنیاسیگه آلیب کېتردی. انه شو آلیس آرزولر دنیاسیده قولاققه اونینگ یوره‌ک اوریشی ایشیتیلر، کۋزگه تفکر و تویغولر سیماسی چلینردی.

سلمه‌نینگ فعل-اطوارینی یارقینراق اجره‌تیب کۋرسته‌دیگن بېلگیلریدن بیری اونینگ الم تۋله چوقور قیغو-حسرتی ایدی. گویا بو قیغونی او قنده‌ی‌دیر پرده مثال اۋزیگه تشلب آلگن، گُللب تورگن درخت‌نینگ تانگی تومنده‌گی عکسی سینگری اونینگ قلبی انه شو پرده‌گه اۋتگنده‌ی ایدی. عیناً قیغو قلبلریمیزنی یقینلیک رشته‌لری بیلن باغله‌دی. بیزنینگ هر بیریمیز ایکّینچیمیزنینگ یوزده اونینگ یوره‌گی نیمه‌نی حس قیله‌یاتگنینی کۋریب

---

۱ دها: فوق‌العاده استعداد، عقل و ذکاوتگه ایگه انسان.

www.ezgu.org

توررديك، اۋز كۆكسيميزده اونينگ تاووشىنينگ يشيرين عكس صداسينى ايشيترديك، گويا خدا بيزلرنى بير-بيريميزنينگ يرميميز قيليب يره‌تگن ايدى-يو، فقط بيرلشيب‌گينه معصومليك و صافليك بيلن بيرگه‌ليكده بير بوتونليكنى حاصل قيلرديك، اجره‌ليشگنده ايسه هر بيريميز قلبيميزده آغريقلى يۋقاتيشنى حس ايترديك.

قيغو و حسرتدن عذاب چيكه‌ياتگن قلب خودّى شونده‌ى درد بيلن قيينه‌له‌ياتگن و اونينگ حس-تويغولريگه شريك بۆلگن باشقه قلب ايله توتشگنده يورتيدن اوزاقلرده ده‌يديب يورگن درويش اۋزيگه اۋخشش قووغيندى[1] برادرينى اوچره‌تگنيگه قووانگنى سينگرى ييڭگيل تارته‌دى. اگر يوره‌كلر قيغو عذابلرى طفيلى يقينلشيشگن بۆلسه، قووانچ حشمتى و دبدبه اولرنى اجره‌ته آلمه‌يدى. غم-حسرت رشته‌لرى قلبلرنى بخت-سعادت و قووانچ رشته‌لريدن كۆره محكمراق باغله‌يدى. كۆز ياشلرى بيلن يوويلگن محبت - صاف، گۆزل و ابديدير.

---

[1] قووغيندى: اۋز وطنيدن، جاييدن قوويلگن، سورگون ايتيلگن شخص.

www.ezgu.org

بۋران

بیر نېچه کوندن کېین فاریس کرمي مېنی کېچلیک[1] طعامگه تکلیف قیلدی. مېن اونینگ حضوریگه اۋشه سماوي نصیبه‌گه قلبدن ساغینچ بیلن باردیم. بو نصیبه‌نی سلمه‌نینگ قۋلیگه سما توتقزگن ایدی؛ بیز قلبیمیز بیلن ته‌تییدیگن شو سماوي نصیبه‌گه بارگن سری کۋپراق احتیاج سېزه‌میز؛ بو سحرلی نان-نصیبه‌نینگ مزه‌سیدن امرؤالقیس[2]، ایتالیالیک دانته، یونانستانلیک سپفا هم ته‌تیب کۋریشگن ایدی. شو طعم اولرنینگ ایچینی یاندیریب، یوره‌کلرینی ایریتگن ایدی. زیرا نان‌نینگ خمیرینی قارگنده خدالر اونگه بۋسه‌لر لذتینی و آرزولر المینی قۋشیب، هوشیار، تأثیرچن قلبلر قووانچی و عذابی اوچون تیارلشگندی.

سلمه باغده ایدی. او باغ‌نینگ بیر بورچگیده یاغاچ کُرسیده اۋتیرر، باشی بیلن درخت تنه‌سیگه سویه‌نگن ایدی. آپّاق کیینیب آلگن سلمه شو جایلرنی قۋریقله‌یاتگن افسانه‌وي فرشته‌گه اۋخشردی. اونگه قره‌ب تیتراق تویغو بیلن باررکنمن، مقّدس آلاوگه یقینلشه‌یاتگن سحرگرده‌ی حس قیلردیم اۋزیمنی.

---

۱ کېچلیک طعام: کېچلیک آوقت، آقشام طعامی.

۲ امرؤالقیس: عربستان‌نینگ نجد شهریده توغیلگن و بېشینچی عصر آخری و آلتینچی عصر باشلریده یشب ایجاد ایتگن قدیم عرب تیلی‌نینگ مشهور شاعری. اونی بعضیلر عرب شعریتی‌نینگ آته‌سی هم دیب اته‌گنلر.

www.ezgu.org

حتا اونینگ یانیگه اۋتیرگنیمده هم بیر آغیز سۋز ایته آلمه‌دیم، تیلیم تنگله‌ییمگه یاپیشگنده‌ی، لبلریم تاش قاتگنده‌ی ایدی. مېن سکوت سقلردیم، زېرا چوقور و چېکسیز حسلر سۋزگه ایرک بېرگنده، اۋز کوچی‌نینگ ذرّه‌لرینی یۋق ایته‌دیلر. لېکن مېن شونی سېزدیم که، سلمه سکونتده قلبیم دعوتیگه اعتبار بېریب، مېنینگ کۋزلریمده اۋز قلبی‌نینگ تیتراق انعکاسینی کۋره‌یاتیر.

تېز آره‌ده اویدن فاریس کرمي چیقیب، بیزلرگه قره‌ب یۋنلدی. عادتده‌گی‌دېک، مېن بیلن سېوینچ-له سلاملشدی-ده، قۋلینی اوزه‌تدی. بو بیلن او مېن بیلن قیزی‌نینگ روحیمیزنی باغلب تورگن سرگه فاتحه بېرگنده‌ی بۋلدی.

- خوش کېلیبسن، اۋغلیم، اویگه مرحمت، - دېدی او جیلمه‌ییب. - دسترخوان بیزگه منتظر.

بیز اۋرنیمیزدن توریب، اونگه ایرگشدیک. سلمه ضمناً مېنگه قره‌ب قۋیدی. اونینگ بو قره‌شیده نازک بیر نزاکت بار ایدی. گویا «اۋغلیم» دېگن سۋز اونینگ قلبیده شیرین حسیات اویغاتگندی. آنه‌نینگ قۋلی گودک‌نینگ نازک بدنینی سیله‌گن‌دېک، سلمه‌نینگ مِهرینی مېنگه قره‌تگندی.

طعاملر ایکنمیز، تنسیق[۱] طعاملردن حضور قیلردیک، کۋپدن بېری اسره‌ب قۋییلگن شرابدن ته‌تیب کۋرردیک. قلبلریمیز ایسه بیز بیلمه‌گن حالده آلیس دنیالرده اوچیب یورر، کېله‌جک حقیده آرزو قیلیب، اونینگ قۋرقوو و

۱ تنسیق: نادر، کمیاب نرسه. کم قیلینه‌دیگن یاکه بیرار جایده کم بۋلگن، لېکن سېویب ییله‌دیگن آوقت.

www.ezgu.org

دهشتلریگه تیارلنردی. فکر-اؤیلری بیلن بیر-بیرلریگه اصلا اؤخشمهیدیگن اوچاولان، اصلیده ایچ-ایچیدن اؤز ارا سېوگی رضالیگی بیلن باغلیق، اوچ آچیق قلب صاحبی، اوچ ضعیف و بیگناه، حسیاتگه بای و تجربهسی کم انسان -کؤنگیل باغلریده یوز بېرگن فاجعه قهرمانلری انه شوندهی ایدیلر. اؤز قیزینی جاندن سېوگووچی عالیجناب آته اونی فقط بختلی قیلیش آرزوسیده ایدی. کېلهجگیگه ایشانمهگن ییگیرمه یاشلی قیز اؤزینی بخت کوتهیپتیمی یاکه قیغو دېب فال آچیب اؤتیرردی. قلبی بیآرام یاش آرزومند، حلی حیاتنینگ نه گلابینی نه آغوسینی تهتیب کؤرمهگن ییگیت ایسه عشق و محبت آسمانیده پروازگه تیارلنیب، قنات قاقماقده، لېکن عاجزلیگیدن یېردن کؤتریلیشگه کوچی یېتمهیدی. شهر چېتیده آقشام سکونتیگه بورکنگن اویده تؤکین دسترخوان اطرافیده اؤتیرگن حلیگی اوچاولان انه شوندهی آدملر ایدی. اولرنینگ هر اوچهلهسی هم مزهلی طعاملردن تناول قیلیب، شرابدن نوش ایتردیلر، لېکن تقدیر اولر اوچون غم-اندوه و عذاب-عقوبت تیارلب قؤیگنینی بیلیشمسدی.

ایشیک آچیلیب، خانهگه آقساچ کیریب کېلگنیده بیز حلی طعاملنردیک.

آقساچ فاریس کرمیگه مراجعت قیلیب:

- جناب، تشقریده بیر کیشی سیزنی سؤرهیپتی، - دېدی.

-کیم ایکن؟ - سؤردی قرییه.

- ارخی/ارکی یيپیسکوپنینگ قرالیگه[1] اؤخشهیدی، تقصیر.

۱ قَرال: قول، خذمتکار.

www.ezgu.org

فاريس كرمي سيناو نظرى بيلن قيزيگه قرەدى. پيغمبر بيرار اشاره كوتەياتگنده آسمانگه شوندەى قرەيدى.

كېين:

- ميلى، كيرسين، دېدى.

آقساچ كۆرينيشى دبدبەلى، كييميگه زر جييَك[1] تيكيلگن، مۆيلاوى[2] نينگ اوچلرى تېپەگه بورەلگن كيشينى باشلب كيردى. او تعظيم بجا كېلتيردى و فاريس كرميگه مراجعت قيلدى:

- حضرتِ عاليلرى مهم ايشلر حقيده گپلشيب آليش اوچون تشريف بيلن احترام كۆرسەتيشينگيزنى سۆرەيديلر. سيزنى آليب كېتيش اوچون شخصي ايزواشينى يوبارديلر.

قرييه اۆرنيدن توردى. اونينگ رنگى اۆزگرگندى. يوزيدەگى تبسم اۆرنينى تشويش قاپلەگندى.

- اميد قيلەمن كه، قَيتيب كېلگچ، سېنى شو يېرده كۆرەمن، - دېدى او مېنگه قرەب. - سلمەگه يخشى صحبتداش بۆلەسن و عجايب هنگامەلرينگ بيلن اونى زېريكتيرمەى اۆتيرەسن، دېب اۆيلەيمن. شوندەيمى، سلمه؟ - دېدى او قيزيگه، جيلمەييب.

---

۱ جييَك: دۆپّى، تۆن و شو كبيلرنينگ چېتيگه توتيلگن مخصوص اېنسيز تسمه.

۲ مۆيلاو: بروت.

www.ezgu.org

سلمه باش اېگدی. یاناقلری قیزریب کېتگندی. اونینگ آوازی نَی تاووشیدەی مەیین جرنگلەدی:

- مهماننی زېریکتیرمسلیککه حرکت قیلەمن، آته.

قرییه ارخی/ارکی یېپیسکوپ قَرالی کوزەتوویده تشقری چیقدی. ایزواش کۉزدن غایب بۉلگونچه سلمه دېرَزه آلدیده توردی. آت تویاقلری‌نینگ دۉپیری تینگندن کېین او یانیمدەگی یشیل بخمل قاپلنگن آرام کُرسیگه اۉتیردی. آپّاق کۉیلگیده او اېرتەلبکی شبادەده سل اېنگەشیب تورگن نیلوفرنی اېسلەتردی.

فلک سلمه بیلن کیمسەسیز اویده قالیشیمیزنی اختیار اېتدی. شو طریقه سکونتگه چۉمگن درختلر قورشاویدەگی اویده، گۉزللیک، باکرەلیک و محبت شرفەلری دەیدیب یورگن گۉشەده ایکّلەمیز قالدیک.

انچه وقتگچه ایندەمەی اۉتیردیک. اېسنکیرەگن بیر حالتده، کیم آلدین گپیررکن دېب بیر-بیریمیزنی پایلەدیک. لېکن سېویلگن قلبلرنی فقط گپیریلسەگینه توشونیش ممکنمی؟ نیمه، فقط تیلدن اوچگن تاووشلر، لبدن کۉچگن عبارەلر قلبلر و آنگلرنی یقینلشتیرەدیمی؟ نیمه، تاووشلر حرکتی و تاووشلر جرنگیدن پیدا بۉلووچی سۉزدن کۉره عالي و صاف نرسه یۉقمی؟ نخات که، سکوت سقلەگنده یورەکلر شیویرلمسه، نور ترەتەیاتگن قلبلر توتشمسه؟ اخیر، بیزنی اۉز-اۉزیمیزدن اجرەتەیاتگن نرسه جیمجیتلیک اېمسمی و بیز چېکسیز روح‌نینگ بېپایان بۉشلیقلریده پرواز قیلیب، فرشتەلرگه یقینلشمەیمیزمی؟ همده بدنلریمیز تار زندانلردن افضل بۉلمەگن دنیانینگ بار-یۉغی آلیس قووغین مسکنی اېکنینی حس قیلمەیدیمی؟

www.ezgu.org

سلمه مېنگه شوندەی قرەدی که، اونینگ کیپریکلری قلب سرّلرینی آشکار قیلدی.

- باققه چیقەیلیك، - دېدی او سرّلی خاطرجمعلیك بیلن. - درختلر آرەسیده اۋتیرەمیز. هه دېمەی تاغلر چۋقّیسی اوزره آی کۋرینەدی...

- آی کۋتریلیب، باغنی یاریتگونگه قدر شو یېرده کوتگنیمیز یخشی اېمسمی، سلمه؟ - سۋردیم مېن. - حاضر قارانغیلیك درختلر همده گُللرنی یشیریب توریبدی و بیز هیچ نرسەنی کۋرمەیمیز.

- درختلر و گُللرنی کۋزدن یشیرەیاتگن ظلمت محبتنی یشیریشگه قادر اېمس، - دېدی سلمه.

سلمه بو عبارەنی دېرَزەگه اۋگیریلگن حالده جوده غلطی افاده قیلدی. مېن سکوت سقلەگنچه اېشیتگنیم عباره حقیده اۋیلر، اَیتیلگن سۋزلر معناسینی توشونیشگه، افادەسی‌نینگ اصل ماهیتینی انگلشگه اورینر اېدیم. سلمەنینگ کۋزلری ینه مېنگه قدەلدی، گویا افسوسلنیب، اۋزی‌نینگ سحرلی نگاهی‌نینگ کوچی بیلن مېنی اۋز اعترافینی اونوتیشگه مجبور قیلماقچیدەی بۋلدی. لېکن کۋزلری‌نینگ جادوسی مېنگه شوندەی تأثیر اۋتکزه آلمەدی - سلمەنینگ سۋزلری کۋکسیمدن ینه-ده چوقورراق جای آلدی و عمریم آخریگچه قلبیمده یشب، تویغولریمنی هیجانگه سالیب اۋتدی.

بو دنیاده موجود بۋلگن برچه اولوغوار و گۋزل نرسەلر یگانه فکردن یاکه انسان اېچیدەگی یگانه حسیاتدن توغیلگن. اۋتمیش‌نینگ حلی-هنوزگچه معلوم بۋلگن برچه کشفیاتلری اېرککك آنگیده سرّلی فکر یاکه عیال کۋکسیده

www.ezgu.org

نفيس تويغو صفتيده پيدا بۆليشيدن آلدين هم موجود ايديلر. برچه بويوك انقلابلر - قانلر دريا بۆليب آققن پيتلر و آزادليككه معبودهگه سيغينگندهی سيغينيلگن زمانلر - مينگلب كيشيلر آرهسيده ادهشيب يورگن بيرگينه آدم‌نينگ آنگيدهگی دربدر خيالي تفكر ايدی. تخت و تاجلرنی قولهتيب، سلطنتلرنی پرچه‌لهگن بوزغونچيليك اوروشلری يالغيز آدمنی‌گينه يشيرين تشويشگه سالگن غايه ايدی. انسانيت حياتينی توبدن اۆزگرتيرگن يوكسک تعليماتلر اطرافيدهگی فقرالردن اجرهليب تورگن يكّه-يالغيز كيشی‌نينگ شعري آرزوسی ايدی. بيرگينه فكر اهراملرنی تيكلهدی، بيرگينه تويغو ترايه‌نی[1] يكسان قيلدی، بيرتهگينه غايه اسلامگه شان-شهرت كېلتيردی، بيرگينه سۆز اسكندريه كتابخانه‌سينی كويديريب كول قيلدی.

بير فكر تون سكونتيده انساننی حركتگه كېلتيرهدی و اونی شان-شهرتگه بوركه‌يدی ياكه تېلبهگه ايلنتيرهدی. عيال كۆزلری‌نينگ بير آنليك نگاهی اېرككنی بختيار ياكه بختسيز قيلهدی. حكمدارنينگ آغزيدن چيققن بيرگينه سۆز باينی خانه‌ويران قيليب، كمبغلنی به‌دولتگه ايلنتيريشی ممكن. اۆشه ساكن كېچه‌ده سلمه كرمي‌نينگ لبلريدن اوچگن بيرگينه عباره‌دن مېن داوديره‌ب، قوتورگن دېنگيز تۆلقينلری بيلن آسمان آره‌ليغيده‌گی سرسان كېمه[2] مثالی اۆتميش و كېله‌جك اۆرته‌سيده‌گی چارراهه‌ده اده‌شيب قالديم. تۆله معناگه اېگه بيرگينه عباره مېنی ياشليك و يالغيزليك‌نينگ غفلت

۱ ترايه (Troy/ترای): قديمگی شهرلردن بيری بۆليب، حاضرگی كونده توركيه‌نينگ حصارليك شهريگه تېگيشلی‌دير. هومرنينگ «ايلياد» كتابيده يازيليشيچه اوشبو شهر يونانليكلر بيلن بۆلگن «تراجان» ناملی بير تاريخي اوروش عاقبتيده ويرانهگه ايلنگن.

۲ كېمه: كشتی؛ سوودە سوزەديگن، يوك و يۆلاووچيلرنی تَشيش اوچون مۆل‌جللنگن قوريلمه.

www.ezgu.org

اویقوسیدن اویغاتیب، حیات و اۋلیم حکمران بۋلگن محبت صحنه‌سیگه آلیب کېلدی.

بیز چارباغ یۋلـَگیگه چیقدیک. شباده‌نینگ یېنگیل اېپکینلری یوزیمیزنی سیلب اۋتدی، آیاقلریمیز آستیده گُللر و میسه‌لر مه‌یین شیویرله‌دی. یاسمن بته‌سیگه یېتیب بارگچ، اینده‌مه‌ی سۋریگه[1] اۋتیردیک. اوخله‌یاتگن طبیعت اۋز نفسی بیلن بیزنی اۋره‌ب آلدی. بوتون بارلیق بیزنینگ نفس آلیشیمیزگه قولاق ساله‌یاتگن‌دیک ایدی.

انه، صنعا تاغی اوزره آی کۋتریلدی، تېپه‌لیکلر و ساحلنی نورگه تۋلدیردی. وادي یان بغریده، خودّی بۋشلیقدن اۋسیب چیققنده‌ی، قیشلاق پیدا بۋلدی. کوموش رنگ نور آستیده بوتون لبنان ییگیت مثالی گـَوده‌لندی.

لبنان غرب شاعرلری اوچون داوود، سلیمان پیغمبرلر بیلن بیرگه یۋقالیب کېتگن افسانه‌وي مملکت، آدم و هوا قوویب چیقریلگن جنت‌دیر. اولر اوچون لبنان بو تاغلی اۋلکه‌نینگ نامی ایمس، بلکه بیر مجازدیر، قلبده اسره‌له‌یاتگن تویغونی کۋرستووچی، سېر وقار چنارلر، مس و مرمر مناره‌لر، وادیلریده اۋتلب یوره‌دیگن آهولر پاده‌سینی ایسلتووچی رمزدیر. مېنگه ایسه اۋشه آقشام لبنان خیالي آرزو بۋلیب کۋریندی.

یوزیگه توشیب تورگن آی شعله‌سیده گۋزللیک و محبت الهه‌سی استرته‌نی قدرلاوچی اوسته قۋلی بیلن یره‌تیلگن مرمر هیکلگه اۋخشب کېتگن سلمه مېنگه مراجعت قیلدی:

---

[1] سۋری: صفه.

www.ezgu.org

- نېگه جيمسن؟ اۋز حياتينگ حقيده گپيريب بېرسنگ-چى ...

مېن اونينگ پارلب تورگن كۋزلريگه قره‌ب، تۋستدن تيلگه كيرگن ساقاوديك[1] گپ باشله‌ديم:

- مېن جيم توريبمنمى؟ شو يېرده‌ليگيميزدن بېرى سېنگه گپيره‌يپمن - اويدن چيقنيميزدن باشلب سېن بيلن گپلشه‌يپمن! گُللر شيويرى-يو، سكونت كويينى ايلغب تورگن شو سېنينگ نازك طبع قلبينگ روحيم ييغيسينى و يوره‌گيم اينگره‌شينى اېشيتالمه‌ديمى؟

قيز قۋللرى بيلن يوزينى بېركيتيب، لۋنده-لۋنده اَيتدى:

- مېن سېنى اېشيتديم ... هه، اېشيتديم ... تون قعريدن چيقووچى هَيقيريقنى هم، كون يوره‌گيده پيدا بۋلووچى گولدوراسنى هم اېشيتديم ...

مېن اونگه درحال جواب قَيترديم. اۋزيمنى بوتونله‌ى اونوتيب، كيمليگيمنى و قه‌يېردن اېكنليگيمنى اېسدن چيقريب، سلمه‌دن باشقه هيچ نرسه‌نى اۋيلمه‌ى، فقط اونينگ يقينليگينى حس قيليب، دېديم:

- مېن هم سېنى اېشيتديم ... ذرّه‌لرى بيلن سمانى حركتگه كېلتيره‌ياتگن و زميننى لرزه‌گه ساله‌ياتگن اولوغوار، جان آلووچى و جان بېرووچى آهنگلرنى اېشيتديم!

سلمه كۋزلرينى يومدى و اونينگ قرمزى لبلريده غمگين تبسم پيدا بۋلدى.

---

۱ ساقاو: تيل‌سيز، گنگ، گنليك.

www.ezgu.org

-اېندی مېن بيلەمن، -شيويرلەدی سلمه، -شوندەی نرسه بار كه، او آسماندن بلندراق، دېنگيزدن چوقورراق. او شوندەی نرسه كه، حياتدن، اۋليمدن و وقتدن كوچليراق‌دير. مېن كېچه بيلمەگن نرسەمنی اېندی بيلەمن، بو حقده آرزو هم قيلالمسديم...

شو دقيقەدن باشلب سلمه مېن اوچون دۋستدن عزيزراق، سينگليمدن يقينراق، سېوگيليمدن قيمتليراق بۋليب قالدی. او آنگگه اينتيلگووچی عالي تفكر، يورەكنی قمراوچی نازك تويغو، گۋزل آرزو - قلبيم‌نينگ اجرەلمس يۋلداشيگه اَيلندی.

محبت - اوزاق دوام اېتگن اۋز ارا علاقەلر و مستحكم باغلنيب قالگنليك‌نينگ مېوەسی دېب حسابلاوچيلر نادان‌ديرلر. چينەكم سېوگی - روحي عهد-پيمان فرزندی؛ بير توغيلمەگن سېوگی هيچ قچان توغيلمەيدی.

سلمه باشينی كۋتريب، نگاهينی آليس افققه قدەدی، چېكسيز بۋشليق اوزره صنعا تاغی كۋرينيب توررردی.

-كېچه سېن مېنگه اكه اېدينگ، -دېدی او، -و مېن بي‌پروا آتمگه اېرگشيب حضورينگگه كېلرديم. اېندی يخشی بيلەمن: شوندەی تويغو بار كه، دۋستليك رشتەسيدن مستحكمراق و تېرەنراق‌دير. مېن اولر اوستيدن حكمران اېمسمن. اولر كوچلی، هيجانگه سالووچی و قۋرقينچلی‌دير، منه شو نرسه قلبيمگه قووانچ بغيشلەيدی و غم بيلن تۋلديرەدی.

- بيزنی قۋرقيتيب، يورەكلريميزنی تيتراققه سالووچی شو تويغو اېمسمی، - خطاب قيلديم مېن. - خودّی شو تويغو آی‌نينگ يېر تېورەگيده، يېرنينگ

www.ezgu.org

قویاش اطرافیده، قویاش و گَلکتیکه‌لرنینگ[۱] تنگری اطرافیده حرکتینی باشقره‌یاتگن قدرتلی کوچ‌نینگ بیر قسمی ایمسمی؟

سلمه برماقلری بیلن ساچیمنی تره‌ب قۋیدی؛ اونینگ قووانچدن یاریشیب کېتگن کۋزلریده خودّی نرگس یپراغیده‌گی شودرینگگه اۋخشب یاش یلتیرردی.

- بیزنینگ باشیمیزگه توشگن بو واقعه‌گه کیم هم ایشانردی؟ - شیویرله‌دی سلمه. - قویاش باتیشی بیلن آی چیقیشی آره‌لیغیده بیز حقیقتنی شبهه‌دن اجره‌تووچی تۋسیقلر و غاولرنی آشیب اۋتگنیمیزنی کیم توشونه‌دی؟ بیرینچی اوچره‌شگنیمیز حمل آیی - بیزلرنی حیات‌نینگ مقدّسلر مقدّسیگه آلیب کېلگنیگه کیم ایشانه‌دی؟

قیز اېگیلگن باشیمنی مه‌یین سیله‌دی. مېن اونینگ نازککینه قۋلینی دفنه[۲] چنبریگه هم، شاه تاجیگه هم المشتیرمسدیم.

- بونگه هیچ کیم ایشانمه‌یدی، - دېدیم. - محبت - ییل فصلی یاردمیسیز آچیله‌دیگن یگانه گُل اېکنینی آدملر بیلیشمه‌یدی. لېکن ایلک بار اوچره‌شوویمیز حمل‌ده یوز بېرگنمیدی؟ اخیر حیات‌نینگ اېنگ مقدّس سرّلی عالمیگه اېندی قدم قۋیدیکمی؟ انسان حیاتی آنه قارنیده باشلنمه‌یدی و مزارده توگمه‌یدی. توغیلیشیمیز بیزلرنی کونلر و تونلر توتقونلریگه اَیلنتیریشیدن آلدینراق تنگری قۋلی ایکّله‌میزنی بیرلشتیرگن اېدی!

---

۱ گَلکتیکه: کهکشان، سامان یۆلی.

۲ دفنه: [یونان میفالوژیسیده‌گی دفني - دریا معبودی‌نینگ قیزی نامیدن] لَورداشلرگه منسوب دایما یشیل، خوش‌بو درخت، لَور.

www.ezgu.org

آی نوری و یولدوزلر یاغدوسی بیلن یاریتیلگن چېکسیز بۆشلیقده محبت-له یۆغریلگن و رضالیک بیلن بیرلشگن کۆپلب قلبلر بار...

سلمه برماقلرینی ساچلریم تاله‌سیدن استه بۆشتدی و قنده‌ی‌دیر اوچقونلر چقنه‌گن‌دېک بۆلدی. سۆنگّی شباده اولرنی ایلیب، اوچیریب کېتدی. مېن اونینگ قۆللریدن اوشله‌دیم-ده، محرابنی اۆپیب، فاتحه آلیش اوچون تلپینه‌یاتگن فدایی تقواداردېک، ایسّیق لبلریگه لبیمنی باسیب، اوزاق بۆسه آلدیم.

شو طریقه آره‌دن بیر ساعت اۆتدی. اونینگ هر بیر دقیقه‌سی محبت و احتراس[1] ییلیگه تېنگ بۆلگنی‌دېک تویولدی مېنگه. بیز ایکّی کبوترده‌ی آی شعله‌سینی یاریتیب تورگن، دال-درختلر و میسه‌لر بیلن قاپلنگن تون سکونتیده اۆتیرگندیک. و خودّی شو محل، انسان شیرین محبت آغوشیدن باشقه دنیاده‌گی بار نرسه‌نی اونوتیشگه تیار تورگن پیتده تویاق تاووشلری ایشیتیلدی و شدّت بیلن یقینلشیب کېله باشله‌دی. اۆزیمیزنی اونوتگن عجایب دملریمیز بوزیلدی - هوشیمیز جاییگه کېلدی، شیرین اویقودن اویغانگندېک، خیاللر دنیاسیدن یېرگه توشیب، سراسیمه و هلاکت اۆرته‌سیده‌گی چارراهه‌ده قاتیب قالدیک.

قریبه ارکی یېپیسکوپ حضوریدن قَیتیب کېلردی. بیز باغنی ترک اېتیب، اونگه پېشواز چیقدیک. ایزواش دروازه آلدیده تۆخته‌دی، اوندن فاریس کرمي توشدی. او باشینی اېگگنیچه استه قدم تشلب، آغیر یوکدن زۆرغه یوره‌یاتگنده‌ی، سلمه‌گه یقینلشدی. اونی یېلکه‌لریدن قوچیب، یوزیگه شونده‌ی غمگین باقدی که، گویا قیزی‌نینگ سیماسینی سۆنگّی بار

[1] احتراس: زۆر حس-تویغو، شوق، ذوق؛ جۆشقینلیک.

www.ezgu.org

كۆرەياتگندەی اېدی. اونينگ اجيندار ياناقلريگە كۆز ياشلری آقيب توشردی.

-تېز آرەدە، قيزيم، جودە تېز كوندە، -دېدی او اۆليمگە حكم اېتيلگن كيشی آوازيدە، - سېن آتنگ اوييني ترک اېتەسن. باشقە اېرككك بغری اوچون آتنگ بغريني ترك اېتەسن. باغيميز قدم تاووشلرينگني ساغينەدی، آتنگ سېنگە بېگانە بۆليب قالەدی. تقدير تقاضاسی شوندەی اېكن، بالم، تنگری سېنی يارلەقەسين و اۆز پناهيدە اسرەسين!

بو سۆزلرنی اېشيتيب، سلمەنينگ يوزی قوو آقردی. گويا اۆليم ارواحيگە دوچ كېلگندەی، نگاهی قاتيب قالدی. لبلريدن اينگراق آتيليب چيقدی، تنەسی عذاب بيلن تيترەدی؛ سۆنگ آوچی اۆقيدن يرەلنگن قوشدەی يېرگە قولب توشدی و تيپيرچيلەی باشلەدی.

- نيمە دېدينگيز؟ - خطاب قيلدی قيز چوقور الم بيلن. - بو نيمە دېگنينگيز؟ مېن قەياققە كېتيشيم كېرەك؟

قيز آتەسيگە شوندەی تيكيلدی كە، گويا شو نگاهی بيلن اۆز كۆكسيدە يشيرينيب ياتگن سرلر پردەسينی آچيب تشلەماقچی اېدی...

- مېن توشونەمن، - دېيە اينگرەدی سلمە. - همەسينی توشونەمن... اركی يېپيسكوپ سيزنينگ سېوگينگيزدن قناتلری قَيريلگن قوشلر اوچون قفس تۆقيدی... سيز شونگە راضی بۆلدينگيزمی، آتە؟

چال قيزيگە نيمە دېييشينی بيلالمەی قالدی. جواب اۆرنيگە چوقور خۆرسيندی؛ يوزی عذابدن بوجمەييب كېتدی. اولر باغدە مېنی يالغيز

www.ezgu.org

قالدیریب کېتیشدی. شونده تنه‌مگه توشگن غلغله بۆران کوزگی یپراقلرنی اۆینه‌گنده‌ی، حسلریمنی اۆینه‌ی باشله‌دی.

مېن خیرلشیشیم کېره‌ك ایدی و سلمه همده اونینگ آته‌سی آرقه‌سیدن ایرگشدیم. خیره‌پشّه بۆلیب کۆرینمسلیك اوچون اوی صاحبی‌نینگ قۆلینی قیسدیم، سووگه چۆکه‌یاتگن یولدوزگه تېرمولگن‌دیك سلمه‌گه بیر تیکیلدیم-ده، چیقیب کېتدیم. مېن باغ دروازه‌سیگه یېتگنیمده، قرییه آرتیمدن چقیریب قالدی. او شاشیلیب کېلردی. آرقه‌گه قَیتدیم. فاریس کرمي قۆلیمنی کفیگه آلدی.

-کېچیر مېنی، اۆغلیم، -دېدی او آوازی تیتره‌ب. -مېنینگ عیبیم طفیلی بو آقشام سېن اوچون کۆز یاشلری بیلن توگه‌دی. لېکن بیز ینه اوچره‌شه‌میز، شونده‌ی ایمسمی؟ اخیر، اضطرابدن کۆنگلی غش چالدن بۆلك هیچ کیم قالمه‌یدیگن بو اویگه تېز-تېز کېلیب تورمه‌یسنمی؟ گُلله‌یاتگن یاشلیك سۆنیب باره‌یاتگن کېکسه‌لیکدن قووانمه‌یدی -تانگ شام بیلن اوچره‌شیشگه شاشیلمه‌یدی. لېکن هر بیر تشریفینگ آتنگ بیلن دۆستلیکده اۆتگن یاشلیك کونلریمگه قَیتره‌دی. سلمه مېن -قری چالنی یالغیز قالدیریب کېته‌یاتگن بۆم-بۆش اویده سېنی نخات که باشقه کۆرمه‌سم؟

سۆنگّی سۆزلرینی او پیچیرلب اَیتدی. مېن خیرلشه توریب اینگشدیم، قۆلیمگه بیر نېچه تامچی کۆز یاشی تامدی. ایچ-ایچیمدن بیر سېسکنیب توشدیم -چالگه فرزندلیك مهریم تاولندی، کۆکسیمده نازك و غمگین تویغو جۆش اوردی، نیمه‌دیر نفسیمنی بۆغیب، یوره‌گیمگه آغریق سنچیلدی. باشیمنی کۆترگنیمده کۆزیمده‌گی یاشنی کۆریب، همدردلیك بیلدیرگنده‌ی اینگشیب پېشانمدن اۆپدی. اونینگ لبلری تیترر ایدی.

www.ezgu.org

- خیرلی تون... خیرلی تون، اۉغلیم! - دېدی او و اوییگه یۉنلدی.

یاشلیک‌نینگ ییغیسی - یوره‌کنی تۉلدیرگن آرتیقچه رطوبت‌دیر. قریلیک کۉز یاشلری اېسه حیات‌نینگ قباقلر تگیدن آقووچی سۉنگّی تامچیلری، قوّتسیز تنه‌ده ناچار کوچ قالدیقلری‌دیر. یاشلیک کۉزلریده‌گی یاشلر عطرگل برگیده‌گی شودرینگ تامچیسیگه اۉخشه‌یدی. کېکسه‌لیک یاناغیده‌گی یاشلر عمر قیشی یقینلشووی بیلن شمال اوچیریب کېتووچی سرغه‌یگن کوز یپراقلرینی اېسلته‌دی.

فاریس کرمي ایچکری کیریب کېتدی، مېن باغدن چیقدیم. سلمه‌نینگ آوازی قولاقلریمدن کېتمس اېدی. اونینگ گۉزللیگی کۉز اۉنگیمدن اَریمسدی. آته‌سی‌نینگ کۉز یاشلری قۉلیمدن انچه‌گچه قوریمه‌دی. مېن او یېردن خودّی آدم آته جنتدن چیققنده‌ی چیقدیم، لېکن مېن اوچون بوتون دنیانی جنتگه اَیلنتیریشی ممکن بۉلگن یوره‌گیم مامه حواسی یانیمده یۉق اېدی... مېن اۉزیمنی ینگیدن توغیلگنده‌ی حس قیلگن شو کېچه‌ده کۉزلریمگه بیرینچی بار اۉلیم بشره‌سی کۉرینیب کېتدی.

قویاش دله‌لرگه خودّی انه شونده‌ی حیات بخش اېته‌دی و اولرنی هلاک قیله‌دی.

www.ezgu.org

حيات چارراهەسی

تون قرانغیسیده انسان یشیرینچه قیلگن همه نرسه کون یاروغیده آشکار بۆلەدی. سکونتده شیویرلب اَیتیلگن سۆز آدملر آرەسیده میش-میشلرگه سبب بۆلەدی.

بوگون بیز قیلینگن ایشنی اویده یشیریشگه هر قنچه اورینمەیلیك، ایرتەگه او کۆچەگه یاییلەدی.

تون شرفەلری شو طریقه ارکی یيپیسکوپ بولاس غالب نیمه اوچون فاریس کرمینی اوییگه چقیرگنینی همەگه اعلان قیلدیلر. بو خبر ییللر قناتیده شهر بۆیلب ترقلدی، مینینگ قولاقلریمگه هم ییتیب کیلدی.

اۆشه آیدین کیچەده ارکی یيپیسکوپ غالب قشّاقلر و بیوه-بیچارەلر حقیده گپلشگنی چقیرگنی یۆق. اصلا اوندەی ایمس. او شخصي حشمتلی ایزواشینی جیَینی منصور بیك غالب اوچون سلمەنینگ قۆلینی سۆرەش نیتیده یوبارگن ایدی.

فاریس کرمي بەدولت آدم ایدی. اونینگ سلمەدن باشقه میراثخۆری یۆق ایدی. شونینگ اوچون هم بولاس غالب عیناً سلمەنی تنلەگندی. نه قیزنینگ گۆزللیگی، نه عالیجناب قلب صاحبەسی ایکنلیگی، بلکه بایلیك،

www.ezgu.org

آته‌سی‌نینگ افسانه‌وي به‌دولت اېکنلیگی ارکی يېپیسکوپ‌نینگ شونده‌ی قرارگه کېلیشیگه سبب بۉلدی. بولاس غالب جیَینی‌نینگ کېله‌جگی حقیده قیغورردی، چونکه منصور بېک خاتینی‌نینگ بېحد بایلیگی یاردمیده بیروت اعیانلری آره‌سیده مناسب اۉرین اېگللشی ممکن اېدی.

شرقده روحاني درغه‌لر اۉز عملیگه کۉره فخر-افتخار و حاکمیت بیلن قناعتلنمه‌یدیلر، بلکه قریناداش-اوروغلریگه بیرار یخشیلیک قیلیشگه، قنده‌ی یۉل بیلن بۉلمه‌سین اولرنی بیرار عملگه مینديریشگه اینتیله‌دیلر. اولر اېسه آدملر اوستیدن حکمران بۉلیب آلگچ، زۉرآورلیک و تالان-تاراجگه اېرک بېره‌دیلر. حرمت-احترامدن امیر فایده‌لنه‌دی. او اۉلگنیدن کېین‌گینه بونده‌ی امتیاز تۉنغیچ اۉغیلگه اۉته‌دی. دیني رهنمالرنینگ یخشی نامی و شان-شهرتینی اولر حلی تیریکلیگیده‌یاق اوکه‌لری و جیَینلری سوءاستعمال قیله باشله‌یدیلر. نصراني اُسقف، مسلمان امامی و هندو برهمنی هم بو باره‌ده سیره بۉش کېلمه‌یدیلر.

ارکی يېپیسکوپ‌نینگ التماسیگه قریبه چوقور سکوت سقلش و کۉز یاشلری بیلن جواب بېردی. قۉشنی خاندانگه یاکه پادشاه سراییگه کېتگن قیزیدن اَیریلیب قالیش حقیده‌گی فکردن کیم دهشتگه توشمه‌گن، قیغورمه‌گن دېیسیز؟ طبیعت قانونیگه کۉره اۉز فرزندیدن جدا بۉلگن آنه‌نینگ اضطرابلرینی بیر تصور قیلیب کۉرینگ-ـه؟ قیزینی اوزه‌تگن آته-آنه حس اېتگن تویغو اۉغلینی اویلنتیرگنده‌گی قووانچ حسّیدن قالیشمه‌یدی. اۉغیلنی اویلنتیرگنده اویده ینگی انسان پیدا بۉله‌دی، قیزنی اوزه‌تگنده اېسه عایله‌دن عزیز جگرگوشه‌نگ چیقیب کېته‌دی. بو واقعه‌لر کیشی قلبیده شیرین و اچّیق تویغولر اویغاتیشی طبیعي.

www.ezgu.org

سلمه‌نینگ آته‌سی، بَری بیر، ارکی یيپیسکوپ اراده‌سیگه بؤیسوندی. فاریس کرمي اصلیده بو نکاحگه قرشی بؤلسه-ده، روحاني کوچ بیلن اونینگ راضیلیگینی آلدی، نکاحگه کؤندیردی. او منصور بیک‌نی آلدین اوچره‌تگن، آدملردن اونینگ آچ‌کؤز، بوزوق و شفقت‌سیز ایکنی حقیده کؤپ ایشیتگندی.

لیکن سوریه‌ده قیسی نصراني اُسقف‌نینگ گپینی رد ایتیشی ممکن، دینداش برادرلری کؤز اؤنگیده آبروسی بیر پول بؤلمه‌یدیمی اونینگ؟ معنوي حکمداریزمیگه[1] قرشی باریب، پاک نامینی کیم هم اسره‌ی آله‌دی؟ قریبه بولاس غالب اراده‌سیگه بؤیسونمه‌گنده سلمه‌نینگ شأنیگه داغ توشمسمیدی، اونگه قرشی شبهه و اغوالر اَوج آلدیریلمسمیدی؟ غیبتلر قنچه‌دن-قنچه باکره قیزلر نامینی توپراققه بولغمه‌دی، دیسیز؟ اخیر، تاک زنگی‌نینگ یوقاری قسمیده‌گی اوزوم باشی تولکی اوچون «پوف سسّیق» ایمسمی؟

سلمه کرمي‌گه تقدیر شونی تقاضا ایتدی، بختسیز شرق عیالّلری کاروانیده ناچار چؤری مثالی ییتکلب کیتدی. شو طریقه عالیجناب روح محبت‌نینگ آیّاق قناتلریده، آی شعله‌سی و خوشبؤی گُللر هیدیدن تؤیینیب ایندی اوچه باشله‌گنیده تؤرگه توشیب قالدی.

آته‌لرنینگ بایلیگی قریب همه جایده باله‌لریگه بختسیزلیک کیلتیره‌دی. آته‌نینگ محنتی بیلن تؤپلنگن و آنه‌نینگ تیجمکارلیگی بیلن کؤپه‌یتیریلگن انبارلر میراثخؤرلر اوچون تار و قارانغی زندانگه ایَلنه‌دی. پول سیماسیده‌گی کؤرینیشیگه آدملر تاپینه‌یاتگن اؤشه بویوک خدا دهشتلی ابلیسگه ایَلنیب،

---

[1] حکمداریمزم: حکمدارلیک،کوچلیلیک.

www.ezgu.org

دللرگه قیغو، یوره‌کلرگه هلاکت آلیب کیله‌دی. سلمه کرمي کۉپلب اۉز سینگیللریگه اۉخشب آته‌لری بایلیگی و کویاولری آچ‌کۉزلیگی‌نینگ قربانیگه اَیلندی. اگر فاریس کرمي بای بۉلمه‌گنیده سلمه هم برچه‌میزگه اۉخشب آفتاب نورلریدن یَیره‌ب یشه‌گن بۉلر ایدی.

کونلر اۉتیب بارر، محبت مینی ترک ایتمسدی. سیوگی تون بۉیی مینگه بخت قۉشیغینی کویلر، تانگ‌آترده اویغاتیب، حیات معناسینی و تورموش سرلّرینی آچیب بیرردی. یوکسک عشق حسد نیمه‌لیگینی بیلمه‌یدی، چونکه او سخاوتلی‌دیر، تنه‌گه هم اضطراب ییتکزمه‌یدی، زیرا قلب‌نینگ قعریده یشیرینیب یاته‌دی. کوچلی احتراس زیریکیش، جانگه تیگیش نیمه‌لیگینی بیلمه‌یدی. مستحکم باغلیقلیک معنوي تشنه‌لیکنی قاندیره‌دی.

سحرلی جادولر ییرنی مین اوچون لذت منبعیگه، حیاتنی ایسه عجایب رویاگه اَیلنتیردی. ایرته‌لبلری دله‌لرنی اَیلنیب یوررکنمن، منگولیک رمزی بۉلگن طبیعت‌نینگ اویغانیشینی کۉردیم. دینگیز ساحلیده اۉتیرگنیمده تۉلقینلر مینگه ابدیت قۉشیغینی کویلب بیردیلر. شهر کۉچه‌لریده سَیر ایته‌یاتیب، بختلی کیشیلرنی اوچره‌تدیم. محنت اهلی چهره‌سیده بنیادکارلیک نشیده‌سینی[1] حس ایتدیم.

بو کونلر شرفه‌لرده‌ی اۉتیب، تومن مثال ترقه‌لیب کیتدیلر. اولردن مینگه اضطرابلی خاطره‌لر قالدی، خلاص. بهارنینگ گۉزللیگینی، طبیعت اویغانیشینی کۉریب اۉرگنگن کۉزلریم ایندی فقط اطرافیمنی کۉرسه هم تورگن قهر-غضبنی سیزماقده؛ تۉلقینلر قۉشیغینی تینگله‌گن قولاقلریم فقط دینگیز قعری اینگراغینی و توبسیزلیک ییغیسینی ایشیته‌یاتیر؛ آدملر محنتیدن

۱ نَشیده: قۉشیق، طنطنه‌لی شعر، مدحیه.

www.ezgu.org

و طمع‌دن اولوغوارليگيدن قووانگن قلبيم فقط كمبغللر بختسيزليگيني و يېتيم-ايسيرلر چېككن عذابني حس ايتماقده. محبت آنلری نه‌قدر گۆزل، اۆشه دم آرزولری مونچه‌لر شيرين؛ قيغو كېچه‌لری مونچه‌لر مأيوس و اونينگ دهشتلری نه‌قدر بويوك!

هفته‌نينگ آخريده تويغولريم آغوشيده سرخوش بير حالده سلمه كرمي اوييگه يۆل آلديم. محبت بيلن صيقل بېريلگن بو كاشانه‌نينگ تعريفيگه تيل عاجز... دروازه‌دن اۆتيب، سۆليم باققه كيرگنيم زمان، قنده‌ی‌دير كوچ اراده‌مني اۆزيگه بۆيسونديريب، مېني ايرتكلر دنياسيگه باشله‌گنده‌ی بۆلدی، اوی‌نينگ آلديگه بارگنيمده‌گينه اۆزيمگه كېليب، استه قره‌ديم.

سلمه ياسمن بته‌سی‌نينگ سايه‌سيده‌گی اۆرينديقده، خودّی تنگری اراده‌سی بيلن مېن اوچون بختيارليك و عذاب آنلری باشلنگن اۆشه آقشامده‌گيده‌ی اۆتيرردی. مېن اينده‌مسدن اونگه يقين بارديم. پيدا بۆلگنيمدن حيرتلنمه‌دی هم، افتيدن مېني كوته‌ياتگن ايدی. اونينگ يانيگه اۆتيرگچ، سلمه نگاهيني مېنگه بير قده‌دی-ده، چوقور خۆرسينيب، اوزاق افققه تيكيلدی. او يېرده ايسه آقشام چۆكيب كېله‌ياتگندی...

نهايت، سلمه مېنگه اۆگيريلدی، ساووق، تيتره‌ياتگن قۆلينی كفيمگه قۆيدی. اونينگ شيويرلب سۆزلشی آچليكدن سيلّه‌سی قوريب[١]، گپيرالمه‌ی قالگن آدم‌نينگ خيرِيللشيگه اۆخشردی.

١ سيلّه‌سی قوريماق: كوچ-قوتی كېتماق، نهايتده چرچه‌ماق، تينكه-مداری قالمسليك.

www.ezgu.org

- مېنگه بیر قره، دۆستیم! صبر-طاقتلی و اعتبارلی بۆل - سېن اېشیتیشگه تشنه بۆلگن برچه نرسه‌نی یوزیمدن اۆقیب آله‌سن... مېنگه بیر قره، سېوگیلیم... اعتبار بېر، آغه‌جان!

اونینگ یوزیدن کۆز اوزمه‌ی، اوزاق تیکیلدیم...

قیزنینگ کېچه‌گینه کولیب تورگن کۆزلرینی غم قاپله‌گندی. آفتاب تبسمیدن قوونه‌گووچی[1] آق نیلوفر گلبرگلری مثالی آپّاق بدنی سرغه‌ییبدی، امیدسیزلیک پرده‌سی بیلن قاپلنیبدی. شیرینلیک عطری تره‌تووچی لبلری کوز گُلیده‌ی سۆلیبدی. نفیس بۆینی دلینی هیجانگه ساله‌یاتگن اۆیلر یوکیدن اېگیلیبدی.

مېن کۆردیم - سلمه حیران قالرلی درجه‌ده اۆزگریبدی. لېکن اۆز قیغوسی بیلن او ینه-ده گۆزللشیبدی. خودّی پغه-پغه بولوتلر آی تېگره‌سینی قورشب، اونگه تغین هم مفتونکارلیک و اولوغوارلیک بخش اېتگنده‌ی. اونینگ سرّلری هر قنچه اضطرابلی بۆلمه‌سین، قلبینی بېزه‌ب تورگن تویغولری یوزیگه لطافت بېریب توریبدی. اگر او گپیرمسه، اۆی و تویغولرینی یشیرسه، بونچه‌لیک یاقیملی بۆلالمسدی. سلمه اۆشه آقشام حیات المی و قلب تاتی قاریشیب کېتگن عالي سرخوشلیک اېسه لیما-لیم کاسه‌گه اۆخشردی. حلی اۆزی هم بیلمه‌ی توریب، بونی مېن اۆزیمده بیلمسدیم، شفقت‌سیز اېر ظلمیگه دچار بۆلیش اوچون سېویملی آته اوییدن کېته‌دیگن، یاووز قینانه چۆریسیگه اَیلنیش اوچون مهربان آنه بغرینی ترک اېته‌دیگن شرق عیالینی تجسم اېتردی.

---

[1] قوونه‌گووچی: خورسند، شاد.

www.ezgu.org

مېن سلمه‌نینگ یوزیدن کۋز اوزمسدیم؛ اونینگ تۋختب-تۋختب نفس آله‌یاتگنینی اېشیتیب اۋتیرر، قلبیده نیمه‌لر یوز بېره‌یاتگنینی توشونیب، او بیلن بیرگه اضطراب چېکردیم. منه، وقت تۋختب قالدی، بارلیق یۋق اېدی گویا... مېن فقط اونینگ کتّه-کتّه آچیلگن کۋزلرینی کۋریب توررردیم، اولر گویا قلبیم قعریگه قره‌ب توریشردی، ساووق، تیتراق قۋللری بیلن مېنی پَیپسله‌یاتگنینی حس اېتدیم... بیردن قیز مېنی هوشیمگه کېلتیردی.

- کېلینگ، گپلشیب اۋتیره‌یلیک، قدردان دۋستیم، - دېدی سلمه. - حلی بوتون دهشتلری بیلن باشیمگه یاپیریلمه‌گن کېله‌جکنی بیر تصور قیلیب کۋره‌یلیک. آتم حاضر تا سۋنگّی منزل-مزاریمگچه یانیمده بۋله‌دیگن آدم حضوریگه کېتدی. فلک‌نینگ گردشی بیلن مېنینگ دنیاگه کېلیشیمگه سبب بۋلگن انسان عمریم آخریگچه امریده بۋله‌دیگن کیشیم بیلن اوچره‌شگنی کېتدی. شهر مرکزیده یاشلیگیم‌نینگ غمخۋری بۋلگن قرییه بیلن یششیمگه یۋلداش بۋلگووچی ییگیت اوچره‌شه‌دیلر. بوگون آتم بیلن کویاو تۋی کونینی بېلگیله‌یدیلر. اگر بو اوزاق مدت بۋلسه-ده، کوتیشیمگه آز قالدی. وقت حکمرانلیگی نه‌قدر بویوک! بوندن راپه-راسه بیر هفته بورون منه شو یاسمن تگیده محبت مېنینگ قلبیمگه تشریف بویورگندی، روحیمنی یاریتگن اېدی، خودّی اۋشه دمده الهي تقدیر بولاس غالب‌نینگ اوییده کېله‌جگیم حقیده‌گی ایلک سۋزنی ایتگن اېدی. آتم بیلن کویاو تۋییم اوچون گلچنبر تۋقیشگن دمده اېسه، مېن یانیمده سېنی کۋریب توریبمن. حاضر سېنینگ قلبینگ سووگه تشنه قوش مثالی باشیم اوزره چرخ اورماقده. تشنه‌لیگینی قاندیره‌دیگن بولاقنی اېسه دهشتلی اژدرها قۋریقلب یاتیبدی. مونچه‌لر قارانغی بۋلمسه بو تون، مونچه‌لر مبهم‌دیر اونینگ سرلّری!

www.ezgu.org

امیدسیزلیک مېنگه قاره شرفه بۆلیب کۆریندی. او بیزنینگ محبتیمیزنینگ بۆغزیدن آلیب، اونی بېشیگیده‌یاق بۆغه باشله‌دی.

- محبتیم قوشی اۉشه بولاق تېپه‌سیده چرخ اوره‌وېره‌دی! - دېیه خطاب قیلدیم مېن. - ایلنه‌وېره‌دی، تاکه حالدن تاییب هلاک بۆلمه‌گونچه یاکه پرچه-پرچه قیلینیب، اونینگ تۆیمس جیغیلدانیده یۉق بۆلیب کېتمه‌گونیچه!

هیجانلنگن قیز سېسی تیتراق کوموش تارلر سینگری جرنگلب چیقدی:

- یۉق، دۉست‌گینم! قۆیینگ، قوشچه یشه‌ی‌وېرسین. میلی، یریم تونگه قدر بلبل سَیره‌ی‌وېرسین. سَیره‌ی‌وېرسین، تاکه بهار اۉتیب کېتمه‌گونچه، دنیا یۉق بۆلیب، منگولیک بوتونله‌ی توگه‌مه‌گونچه. اونینگ قۆشیغینی اۉچیرمه - او مېنگه جان بخش اېته‌دی، قنات اوریشینی تۆختتمه - اونینگ سیلکینیشی یوره‌گیمدن غم-اندوه تومنینی هَیده‌یدی.

- قوشچه تشنه‌لیک و قۆرقوودن هلاک بۆلیشی ممکن، - دېدیم مېن خۆرسینیب.

- روح تشنه‌لیگی تۆیینگن جسمدن یوکسک‌دیر، - شیویرله‌دی قیز تیتراق لبلری بیلن. - یوره‌کده‌گی هَدیک جسم آرامیدن یېنگیل‌دیر. مېنگه قولاق سال، سېوگیلیم! مېن ینگی حیات بۆساغه‌سیده توریبمن. بیراق بو حیات تۆغریسیده هیچ نرسه بیلمه‌یمن. خودّی کۆرگه اۉخشب، دېوارنی اوشلب یوره‌من، چونکه ییقیلیب توشیشدن قۆرقه‌من. مېن - چۆریمن: آتم‌نینگ بایلیگی مېنی قوللر بازاریگه آلیب کېلدی و مېنی اېرککلردن بیری ساتیب آلدی. مېن اونی سېومه‌یمن، چونکه اونی بیلمه‌یمن: سېوگی بیلن بیلمسلیک بیر-بیریگه ضددیر. اما مېن سېویشنی اۉرگنه‌من، اعتبارلی بۆله‌من و

www.ezgu.org

بۆیسونه‌من، اونی بختیار قیلیشگه اورینه‌من. مېن اونگه عاجزه عیال کوچلی اېرککک‌که بخش اېتیشی ممکن بۆلگن همه نرسه‌نی بخش اېته‌من. سېن بۆلسنگ یاشسن، حیاتینگ حلی آلدینده، یۆلینگ کېنگ و روان، گُللر تۆشلگن. سېن حیات صحنه‌سیگه یوره‌گینگنی قۆلینگده یانه‌یاتگن مشعله‌ده‌ی توتیب کیره‌سن. سېنینگ اۆیلشگه و حس قیلیشگه حقّینگ بار، ایسته‌گن ایشینگنی قیله آله‌سن، اۆز نامینگنی حیات کتابیگه یازه آله‌سن، چونکه سېن اېرککسن. سېن بختلی بۆله‌سن، زېرا، آته قشّاقلیگی سېنی قوللیکدن خلاص اېته‌دی. کمبغل‌نینگ قیزلر ساتیله‌دیگن قوللر بازاریده قیله‌دیگن ایشی یۆق. عمر یۆلداشینگنی اۆزینگ تنله‌یسن، او اوییگگه کیریشدن آلدین یوره‌گینگده اۆز اۆرنینی تاپه‌دی، تورموش اۆرتاغینگ بۆلیشدن اوّل خیالینگده سېن بیلن بیرگه بۆله‌دی.

سلمه بیر آز تین آلدی.

- بیزنینگ یۆللریمیز منه شو حیات چارراهه‌سیده اجره‌لیب کېترمیکین؟ سېنیکی شان-شهرتگه، مېنیکی اېسه عیال مجبوریتلرینی بجریشگه اېلترمیکین؟ - دېدی هیجان بیلن سلمه. - بیزلر کۆره‌یاتگن شیرین توش شو طریقه توگرمیکین؟ دېنگیز بۆز تۆرغه‌ی[1] بۆزلشینی یوترمیکین؟ شمال عطرگل یپراقچه‌لرینی ساچیب یوباررمیکین؟ آیاقلر مَی تۆله قدحنی باسیب ینچرمیکین؟ نخات که اۆشه آقشام بیزلرگه آی بېهوده نور ساچگن بۆلسه؟ نخات که اۆشه یاسمن کۆلنکه[2]سیده قلبلریمیز بېکارگه اوچره‌شگن بۆلسه؟ یاکه بیز یولدوزلر سری اوچیشگه شاشیلدیک‌میکین و تالیقفن قناتلریمیز بیزنی توبسیز جرگه قوله‌تدی‌میکین؟ یاخود اوخله‌یاتگن محبتنی

[1] تۆرغه‌ی: چومچوققه اۆخشه‌گن سَیراقی قوشچه. بۆز تۆرغه‌ی: کۆککه مایل آق رنگلی تۆرغه‌ی.
[2] کۆلنکه: آفتاب نوریدن تۆسیلگن جای، سایه.

www.ezgu.org

اویغاتیشدیمی و او بیزنی اۉز غضبی بیلن جزاله‌دیمی؟ نفس آلیشیمیز تون اېپکینینی هیجانگه سالدی‌میکین؟ یا بوندن او بۉرانگه اَیلنیب، بیزنی کوکون[1] مثالی اوچیریب یوباردی‌میکین؟ نخات که تَقیقلنگنیگه قره‌مه‌ی، مېوه‌دن ته‌تیب کۉرگنیمیز اوچون بیزنی جنتدن قوویشه‌یاتگن بۉلیشسه؟ قۉپاللیک یاکه عیارلیک قیلدیکمی - شونینگ اوچون بیزگه دۉزخ خوفی بارمی؟.. یۉق! یۉق! بیزنینگ آنی اوچره‌شوویمیز عصرلردن اولوغوارراق‌دیر. قلبیمیزنی یاریتگن ضیا ظلمتدن کوچلیراق‌دیر. حیات بیزنی محو اېتدی، لېکن اۉلیم تیریلتیره‌دی!

- عیال یوره‌گی یاشیگه قره‌ب اۉزگرمه‌یدی، - ایشانتیرردی مېنی سلمه، - او طبیعت تأثیریگه بۉیسونمه‌یدی. اوزاق وقت جان بېریش تلوسه‌سیده بۉلسه‌ده، هیچ قچان اۉلمه‌یدی. عیال یوره‌گی چۉلگه اۉخشه‌یدی. اېرککک تامانیدن جنگ میدانی صفتیده تنلنگن بو چۉلده او درختلرنی قۉپاریب تشله‌یدی، میسه‌لرگه اۉت قۉیه‌دی، تاشلرگه قان سچره‌ته‌دی، توپراقنی سویک و باش چناقلری بیلن تۉلدیریب تشله‌یدی. لېکن یېر بری بیر سکوت سقله‌یدی، تینچ و خاطرجمع بۉله‌دی؛ اونده بهار بهارلیگیچه قاله‌دی، کوز کوزلیگیچه، عصرلر توگه‌گونچه شونده‌ی دوام اېته‌وېره‌دی... اېندی بیز نیمه قیله‌میز، تقدیر اۉز سۉزینی ایتیب بۉلدی-کو، اخیر؟ نیمه قیلیش کېره‌ک؟ ایت مېنگه، نیمه قیله‌ی - قنده‌ی اَیریله‌ی و اوچره‌شوونی قه‌یېردن ایزله‌ی؟ سېوگی بیر درویش اېدیمی، کېچقورون بیزگه مهمان بۉلدی-یو، تانگ آتیشی بیلن جۉنب کېتدیمی؟ بو هفته بیزلر اوچون سرخوشلیک ساعتی اېدیمی و نهایت تفکریمیز مصفا بۉلدیمی... باشینگنی کۉتر، سېوگیلیم! کۉزلرینگنی یخشیلب کۉره‌ی. بیرار نرسه دېسنگ-چی، عزیزیم، آوازینگنی

[1] کوکون: قتّیق جسم‌نینگ میده‌لنگن ذره‌لری.

www.ezgu.org

اېشیتەی، جانیم. اَیت مېنگه، اَیت، مېنی اونوتمەیسنمی؟ حیاتیم کېمەسینی داوول[١] چۆکتیرگنده هم مېنی اېسلەیسنمی؟ تون قارانغوسیده قناتلریم سیلکینیشینی سېزه آلەسنمی؟ نفسیم تۆلقینلری یوزینگ و بۆیینینگنی مەیین سیلب اۆتگنینی حس اېتەسنمی؟ آغریقلردن قتّیق اینگرەگنیمده درد و فغانیمنی اېشیتەسنمی؟ تانگّی تومنده ترقب کېتەدیگن تون شرفەلری آرەسیده مېنینگ شرفمنی کۆرەسنمی؟ اَیت مېنگه، سېوگیلیم، اَیت، کۆزلریم‌نینگ، قلبیم‌نینگ قووانچی، روحیم قناتلری، اېندی مېن اوچون کیم بۆلەسن؟

- سېن اوچون کیم دېسنگ، اۆشه بۆلەمن، - دېدیم قلبیمدن.

- مېنی سېویشینگنی ایستەیمن، - دېدی سلمه. - سۆنگّی کونیمگچه، شاعر اۆزی‌نینگ غمگین اۆیلرینی سېوگندەی سېویشینگنی ایستەیمن. یۆلچی بولاق‌نینگ تینیق سوویگه باقیب، اونی ایچیشدن آلدین عکسینی کۆریب، اۆزینی تَنیگندەی، یاروغ دنیانی کۆرمەی، آنه قارنیده اۆلگن گودک سینگری مېنی اېسلب یوریشینگنی ایستەیمن. سېن مېن حقیمده رحم دل شاه اۆز توتقونی حقیده اۆیله‌گن‌دېک اۆیلشینگنی ایستەیمن. بیلەسنمی، اۆشه توتقون شاه عفو بېریشینی کوتمەی جان بېرگن اېکن. مېنگه آغه بۆل، دۆست بۆل. آتمنی زیارت قیلیب تور، مېن بو اوینی ترک اېتگچ، اونگه بېگانه بۆلیب قالەمن. او یالغیز بۆلیب قالەدی.

- سېنینگ ایستگینگنی بجا کېلتیرەمن، سلمه، - دېدیم مېن. - روحیم سېنینگ قلبینگنی اۆزیگه سینگدیرەدی، یورەگیم گۆزللیگینگگه آشیان بۆلەدی، کۆکسیم - قیغونگ قبریگه اَیلنەدی. ایکینزار بهارنی سېوگندەی سېوگوم‌دیر

---

١ داوول: ژاله.

www.ezgu.org

سېنی، گُل آفتاب نوری بیلن یشه‌گنده‌ی، مېن سېنینگ روحینگ بیلن یشه‌یمن. وادي قیشلاق کلیسالری قۋنغیراقلری جرنگیگه عکس صدا بېرگنده‌ی نامینگنی تکرارلب یشه‌یمن. ساحل تۋلقینلر حکایه‌سینی تینگله‌گنیده‌ی، مېن قلبینگ نداسینی تینگلب یشه‌یمن. یورتیدن هَیده‌گن یالغیز قووغینده‌ی وطنینی، کمبغل ناز-نعمت تۋله دسترخواننی، تختدن اغدریلگن شاه شان-شهرتلرینی، شۋرلیک محبوس آزادلیک کونلرینی قومسه‌گنیده‌ی، سېنی ساغینه‌من، سلمه. اوروغ[1] ساچووچی دهقان بۋلیق باشاقلر و بوغدای غره‌ملرینی[2]، جان‌کویر چۋپان یم-یشیل میسه‌زار و شرقیراق سایلرنی اۋیله‌گنده‌ی، سېنی اۋیله‌یمن، سلمه!

قیزنینگ نگاهی قارانغولیککه قده‌لگندی؛ «اوه» تارتیب قۋیر، اونینگ یوره‌گی دېنگیز تۋلقینلریده‌ی گاه تېز-تېز اورر، گاه سېکینلشردی.

- ایرته‌گه، - دېدی او، - واقعلیک - رۋیاگه، حقیقت - خیالگه اَیلنه‌دی. شیدا کۋنگیل ایسّیق آغوشلردن قانیقرمیکین؟ خیالات چشمه‌سیدن تشنه‌لیگینی قاندیره آلرمیکین؟

- ایرته‌گه، - دېدیم مېن، - تقدیر سېنی عایله‌نینگ ساکن بغریگه باشله‌یدی، مېنی ایسه توتون[3] بورقسی‌یاتگن و کوره‌ش کېته‌یاتگن حیات صحنه‌سیگه تشله‌یدی. سېنی حسن و جمالینگ و باکره‌لیگینگ بختیار قیله‌دیگن یارینگ اویی کوتماقده، مېنی ایسه غم-اندوه. سېنی حیات کوته‌یاتیر، مېنی - تلوسه؛ سېنی - خاطرجمعلیک، عهد ایله پیمان، مېنی - یالغیزلیک و عزلت.

١ اورغ: دان، تخم؛ اۋسیملیک‌نینگ مورتک، آزیق ماده‌لری و قابیقدن عبارت حاصل.
٢ غرەم: اویوم، توده‌لنگن. بوغدای غره‌می: بوغدای اویومی، ییغیب قۋییلگن بوغدای.
٣ توتون: دود.

www.ezgu.org

اما اۋليم سايه سالگن واديده مېن محبت شرفيگه هيكل تيكله‌يمن و اونگه تاپينه‌من؛ صحبت قوره‌من؛ او سېوگيم حقيده صحبتداش بۋليب توبه-تزرعيمنى اېشيته‌دى، قۋشيقچى بۋليب كۋنگليمنى كۋتره‌دى، شراب بۋليب چنقاغيمنى باسه‌دى، كيىم بۋليب تنيمنى ايسيته‌دى. او مېنى اېرته‌لبلرى اويغاتيب، آليس چۋللرگه باشله‌يدى، توش پيتلرى درختلر سايه‌سيگه يېتكلب كېله‌دى، او يېرده مېن قوشلر بيلن بيرگه جزيره‌مه‌دن جان سقله‌يمن، كېچقورونلرى باته‌ياتگن قوياشگه باقيب، طبيعت‌نينگ ياروغليک بيلن خيرلشووينى كوزه‌ته‌من. كېچه‌لرى او مېنى آغوشيگه آليب، رۋيا قناتلريده سېويشگنلر و شاعر روحى يشه‌يديگن آسمان و فلكلرگه آليب كېته‌دى. بهار چاغى بيز او بيلن بيرگه قير-اديرلر كېزيب قۋشيق اَيته‌ميز، بنفشه و ماى‌چېچكلر قاپله‌گن جايلردن اۋته‌ميز، نيلوفر و نرگس گُللرى‌نينگ كاسه‌چه‌لريده تۋپلنيب قالگن يامغير سوولريدن چنقاغيميزنى قانديره‌ميز؛ ياز آيلرى ميسه‌زارگه چۋزيليب، باشيميزنى پخل باغلميگه قۋيگنچه آچيق آسمانگه تيكيليب آى و يولدوزلر بيلن صحبت قوره‌ميز؛ كوزده اوزومزارلر آره‌لب، اوزوم تۋله سبدلر يانيده اۋتيريب، طلا رنگ كييمينى يېچه‌ياتگن درختلرگه، ساحلگه اينتيله‌ياتگن قوشلرگه سوقلنيب قره‌يميز؛ اۋچاق يانيده اۋتيريب بير-بيريميزگه قديمگى افسانه‌لردن، مملكتلر و خلقلر تاريخيدن سۋزلب بېره‌ميز. محبت مېنينگ ياشليكده‌گى استاذيم، بلاغت ياشيمده‌گى تيه‌نچيم، كېكسه‌ليكده‌گى دۋستيم بۋله‌دى. محبت عمريم‌نينگ آخريگچه مېن بيلن بيرگه بۋله‌دى، اۋلگنيمدن كېين ايسه تنگرى قۋلى مېنى سېن بيلن قاووشتيره‌دى.

بو سۋزلر قلبيم‌نينگ اېنگ تۋريدن آتيليب چيقر، گلخن سينگرى گاه پسه‌ييب، گاه اَوج آليب، چارباغ‌نينگ بورچكلريگه سينگيب كېتردى.

www.ezgu.org

سلمه جیم‌گینه تینگلب اۋتیرر، کۋز یاشلریدن یوزی نمیققن ایدی.

سېوگی قنات عطا ایتمه‌گنلر پرواز قیلالمه‌یدی، آسمان و فلککه کۋتریله آلمه‌یدی؛ طلسملی دنیا اولر اوچون بېرک، حاضر او یېرده سلمه‌نینگ و مېنینگ روحلریم تېنتیره‌ب یوریبدی. کیمنی محبت اۋز اعتقادیگه بویسوندیرگن بۋلمسه، اونینگ وعظلرینی تینگلشگه قادر ایمس. بو کتاب اولر اوچون یازیلمه‌گن؛ اونگه کۋز یوگورتیریب، سطرلر ارواحلرلرنی کۋرالمه‌یدیلر...

سلمه باشینی آرقه‌گه تشلب، قۋللرینی آلدینگه چۋزدی؛ لبلری تیتره‌ب کېتدی، کۋزلری کتّه-کتّه آچیلدی، یوزینی موهوملیک و امیدسیزلیک عذابی قاپله‌دی.

- نې گناهیم بار ایدی، یا تنگریم، نې گناهیم بیلن غضبینگنی کېلتیردیم؟ - خطاب قیلدی سلمه. - شو قدر دهشتلی جنایت صادر قیلدیم‌می، ابدي قصاصینگگه محکوم ایتیبسن؟ سېن کوچلیگه عاجزه‌نی قیینش نې اوچون کېره‌ک؟ شو اولوغوارلیگینگ بیلن تختینگ پاییده ایمکلب یورگننی تاپتش شرطمی؟ سېن اونی اۋزینگ مهر بیلن یره‌تدینگ، ینه شونده‌ی مهر بیلن اونی هلاک قیلماقچیسن! اۋنگ قۋلینگ بیلن اۋزینگگه یقینلشتیریب، چپ قۋلینگ بیلن آرتگه ایتقیته‌سن[1]. اې تنگریم، محبت بیلن مېنینگ کۋزیمنی آچدینگ و کۋر قیلدینگ، ینه محبت بیلن یوره‌گیمگه آق عطر گلنی اۋتقزگن اۋزینگ، اونینگ یان-وېریگه[2] تیکانلرنی قده‌گن هم اۋزینگ. روحاً مېنی اۋزیم سېوگن ییگیت بیلن باغله‌دینگ و مېن تنیمه‌یدیگن

---

[1] ایتقیتماق: ایرغیتیش، اولاقتیرماق، تشله‌ماق.

[2] یان-وېری (یان-بېری): یان-اطراف.

www.ezgu.org

كيمسەنى مېنگە اېرليككە روا كۆردينگ. بو حيات-ممات كورەشيگە قندەى برداش بېرەى؟ اۆليميمگە قدر قندەى صادق و صاف قالەى؟ سېنينگ اسمينگگە بۆيسونەمن، تنگريم! نامينگ منگو برقرار بۆلسين!

سلمه جيم قالدى. او سۆزينى دوام اېتيرەياتگن قيافەدە اېدى. باشينى اېگدى، قۆللرى حالسيزلنيب آسيليب قالدى، يېلكەسى بوكچەيدى. بۆران اوزيب تشلەگن درخت شاخى انە شوندەى يېردە بېمجال ياتەدى، او اېندى قوريب-قاوجيرەشگە محكوم. مېن اونينگ موزدېك قۆللرينى ايسّيق كفيمگە آلديم-دە، كۆزلريمگە، لبلريمگە باسديم. سلمەنى تغين قندەى آووتە آلرديم؟ مېنينگ اۆزيم شفقتسيز اضطرابدە اېديم...

شو آقشام هيچ قيسى بيريميز باشقە بيرار سۆز اَيتمەديك. درد و الم يوكيدن تيللريميز كلمەگە كېلمەى قالدى. بيزلر تاشدېك قاتيب، لال توررديك. بير-بيريميزگە دل اظهارى قيليشنى باى بېرگنديك. عصبلريميز شو قدر ترنگلشگن، روحيتيميز شونچەلر زۆريقڤن اېدى كە، بيرار سۆز ايتيش او ياقدە تورسين، حتا نفس آلگودېك بۆلسك هم يورەگيميز ترس ياريليب كېتەديمى، دېگن خواطردە اېديك.

تون يرميدن آغدى. سكونت ينە-دە واهمەلى توس آلدى. صنعا تاغى آرتيدن كېمتيك[1] آى كۆتريلدى. جيمير-جيمير قيلەياتگن يولدوزلر قورشاويدە او اطرافينى خيرە شمعلر ياريتيب تورگن اۆليم تۆشگيدە ياتگن مُردەنينگ بوروشگن يوزيگە اۆخشب كۆرينردى. شو تاپدە لبنان هم ييللر يوكيدن بوكچەيگن چالنى اېسلەتردى. او غم-اندوە يوكيدن اويقوسى قاچيب قيينلەياتگن، تختيدن توشيريلگن قيرالگە اۆخشردى. تاغلر، درختلر و دريالر

۱ كېمتيك: نقصانلى، كامل بۆلمەگن.

www.ezgu.org

کېچه-یو کوندوز دوامیده اۋز قیافه‌سینی اۋزگرتیره‌دیلر. فکری و حسیاتی اۋزگریب توررووچی آدم هم شونده‌ی. تېره‌ک کوندوزی کېلینچککه اۋخشه‌یدی، کۋیلگی یېلده هیلپیره‌ب توره‌دی، کېچقورون اېسه آسمانگه اۋرمه‌له‌یاتگن توتونگه اۋخشب کۋرینه‌دی. کوندوزلری تقدیر ضربه‌سی اوستیدن کوله‌یاتگن به‌هیبت پهلواننی اېسلتووچی قایه - کېچه‌لری آچیق آسمان آستیده قوروق یېرده اۋتیرگن کمبغل بې‌چاره‌نی اېسلته‌دی. اېرته‌لب کوموش اېریتمه‌سیده‌ی یلتیره‌ب، منگولیک قۋشیغینی کویلب آقه‌یاتگن ایرماق کېچه‌لری باله‌سینی یۋقاتگن آنه مثالی بۋزلب ییغله‌یدی. بوندن بیر هفته بورون، تۋلین آی کېچه‌سیده بیز قووانچدن یَیره‌ب اۋتیرردیک، لبنان اېسه بار گۋزللیگی بیلن صولت تۋکیب توررردی. اېندی بۋلسه آسمانده کېمتیک آی تېنتیره‌ب یوریبدی، بیزنینگ یوره‌کلریمیز آغریقدن اینگرر اېدیلر. بیر وقتلر اولوغوار کۋرینگن تاغلر بوکچه‌ییب، خیره تارتگنده‌ی کۋرینردی.

بیز اۋرنیمیزدن توریب، خیرلشرکنمیز، اۋرته‌میزده ایکّیته اولکن ارواح پیدا بۋلدی: بیری - سېوگی ارواحی، باشلریمیز اوزره کتّه‌کان قناتلرینی یایدی، ایکّینچیسی - امیدسیزلیک ارواحی، تیرناقلری بیلن بۋینیمیزگه یاپیشدی؛ بیری هۋنگره‌ب ییغلر، ایکّینچیسی یاووزانه[1] کولردی. مېن جان‌سره‌ک بیر احوالده سلمه‌نینگ قۋلینی اۋپدیم؛ او مېنگه یقینلشیب، لبلرینی ساچیم تاله‌سیگه باسدی، کېین اۋریندیققه اۋتیردی.

- رحم قیل، یا تنگریم، برچه قَیریلگن قناتلرگه قوّت بېر!

---

[1] یاووزانه: یاووزگه اۋخشب، دشمنگه اۋخشب.

www.ezgu.org

باغدن چیقرکنمن، ایسیم آغه‌یاتگنینی حس قیلدیم؛ کۉل یوزه‌سینی تومن تۉسگنده‌ی شعوریمنی قلین پرده قاپله‌دی. یۉل بۉییده ییردن چیققن ارواحلرده‌ی درخت سایه‌لری رقصگه توشردی، آی‌نینگ خیره نورلری شاخلر آره‌سیده اینگیچکه کمان اۉقلری مثال تیترر، خودّی جِن روحلری کبی یوره‌گیمنی نشانگه آله‌یاتگنده‌ی بۉلردی.

بوتون بارلیق، حیات‌نینگ بار معناسی، قلب‌نینگ برچه سرّلری مینگه یاووایی، دهشتلی، بدبشره طرزده کۉرینیب کیتدی. مینگه دنیانینگ گۉزللیگینی و ییر موجوداتلری‌نینگ قووانچلرینی کۉرستگن اۉشه معنوي یاروغلیک آلاوگه ایَلنیب، یوره‌گیمنی کویدیره باشله‌دی. مسرور آوازلرنی بیرلشتیرگن اۉشه قۉشیق اونی الهي مدحیه‌گه ایَلنتیریب، اوشبو دمده شیرنینگ اۉکیریگیدن دهشتلیراق نعره‌گه، توبسیز اوچوروم[1]نینگ قیچقیریغیگه ایلندی.

اویده مین اۉزیمنی تۉشککه آتدیم، آوچی اۉقیدن یره‌لنگن قوش، عادتده، ییرگه اۉزینی شونده‌ی تشله‌یدی. قلبیم دهشتلی حقیقت و باسیریقلی توش[2] اۉرته‌سیده تیپیرچیلردی. خیالیمده سلمه‌نینگ سۉزلرینی تکرارلردیم: «رحم قیل، یا تنگریم، برچه قَیریلگن قناتلرگه قوّت بیر!»

---

۱ اوچوروم: چوقورلیک، گودال، پرتگاه.

۲ باسیریقلی توش: دهشتلی، خوفلی و یامان توش. باستیریقله‌ماق (شیوه‌گه خاص).

www.ezgu.org

اۋليم تختيده

حاضرگی کونده نکاح - ييگيتلر و قيزلرنينگ آته‌لری اۋرته‌سيده توزيله‌ديگن کولگينی قۋزغتووچی و المدن ييغلتووچی بيتيم‌دير. بيرينچيلر، يعنی ييگيتلر، بو بيتيمده يوتيب چيقه‌ديلر، ايکّينچيلر، يعنی آته‌لر، هميشه يوتقيزه‌ديلر. قيزلرنی ايسه بير بويوم-مال سينگری بير قۋلدن ايکّينچی قۋلگه بېره‌دی؛ شو بيلن اولر بار قووانچيدن محروم بۋله‌ديلر. اولرنينگ قسمتی ايسکی جهاز سينگری اويلرنينگ قارانغی بورچکلريده آهسته سۋنيش بۋليب قاله‌دی.

حاضرگی طمع تون عيال‌نينگ عقلينی بيرآز آشيردی، لېکن اونينگ عذابلرينی هم کۋپه‌يتيردی، اېرکک‌نينگ حرص-مَيللری اوچون ينه-ده کېنگراق يۋل آچيب بېردی. کېچه‌گينه او بختيار چۋری اېدی، بوگون بختسيز بېکه‌گه اَيلندی. کېچه‌گينه او کۋر، کوندوزی ياروغده يورردی، بوگون ايسه کۋزی آچيق تون قارانغيسيده يورماقده. او اۋزی‌نينگ نادانليگی بيلن گۋزل، ساده‌ّليگی بيلن مهربان، عاجزليگی بيلن کوچلی اېدی. اېندی بۋلسه اۋزی‌نينگ نزاکتی بيلن بدبشره، دنيا قره‌شيده يوزه‌کی، خطِ حرکتلريده رېجه‌لی بۋليب قالدی. عيالده گۋزلليک و عاقله‌ليک، نزاکت و مهربانليک، تنه عاجزليگی بيلن قلب قوّتی متناسبليگی اويغونلشه‌ديگن کون کېلرميکين؟ مېن معنوي رونق - انسانيت يۋلی دېب حسابله‌يمن. کمالاتگه يقينلشوو استه-

www.ezgu.org

سېكين بۆلەديگن، لېكن مقرر جرياندير. اگر عيال بير ساحەدە آلدينگە سيلجيسە-يو، باشقە ساحەدە آرقەدە قالسە، بو شونينگ اوچون كە، تاغ چۆقّيسيگە آليب باررووچى تيك قييەليكدە قراقچيلر پيستيرمەسى و بۆريلر غارى هم اوچرەب تورەدى. بو كۆتريليش - اويغانيش آلديدن مودرەب قاليشدەى بير گپ؛ اۆتگن اولادلر خاكى بو يېردە كېلەجك اوروغلرى بيلن قاريشيب كېتگنيدەدير. عجايب شجاعت و مَيل توغديرەديگن بو كۆتريليشدە قريب همە شهردە عيالنى -كېلەجك قيزى رمزينى اوچرەتيش ممكن. بيروتدە شوندەى رمز سلمه كرمي ايدى؛ بيراق او دنياگە انچە بروقت كېلگن كۆپلب قيزلردن بيرى صفتيدە اۆز دَورى‌نينگ قربانى بۆلدى.

منصور بېك سلمه‌گە اويلنگچ، اولر راسە -بيروت دهاسى‌نينگ بايلر و شهر اعيانلرى يشەيديگن ساحلدەگى محتشم اويگە كۆچيب اۆتديلر. فاريس كرمي اۆزى‌نينگ اېسكى اوييدە بير اۆزى قالدى. تۆى كونلرى اۆتدى، دبدبەلى طنطنە كېچەلرى آرتدە قالدى، عسل آيى توگەدى، اونينگ اچّيق طعمى قالدى، خلاص. بو شانلى آليشوولردن سۆنگ آليس چۆللردە قالگن كلّەلر اويومينى[1] اېسلتەدى. شرق تۆيى‌نينگ طنطنەوار جرنگى كوياو و كېلينلر قلبينى يوكسك آسمانلرگە آليب چيقەدى، اولر كۆكدە بورگوتلر-لە قنات قاقەديلر، لېكن تېز آرەدە آغير تېگيرمان تاشلريدەى دېنگيزلر قعريگە چۆكەديلر. اولرنينگ قووانچى دېنگيز ساحليدەگى تۆلقينلر يوويب كېتەديگن ايزلر سينگرى مستحكم ايمس.

بهار و ياز اۆتدى، كوز كيردى و مېنينگ سلمه‌گە بۆلگن محبتيم، دستلب ييگيت‌نينگ حيات تانگ‌آتريدە گۆزل عيالگە قيزيقيشى صفتيدە يېتيم

---

[1] اويوم: تۆپ، تودە.

www.ezgu.org

باله‌نینگ منگولیککه کېتگن آنه‌سی روحینی اؤزیگه خاص کؤر-کؤرانه سېویشگه ایَلندی. بوتون وجودیمنی قمره‌ب آلگن تویغو غم-اندوه‌گه اېوریلدی[1]. کؤزیمدن یاش آقیزگن احتراس تېلبه‌لیککه ایَلنیب یوره‌گیمنی قان ققشتدی. همدردلیک اینگراغی کؤکسیمنی تؤلدیریب، احتراسلی دعاگه قؤشیلدی. انه شو دعا بیلن کؤککه التجا قیلدیم، سلمه اوچون بخت، اېری اوچون قووانچ، آته‌سی اوچون آسایشته‌لیک تیله‌دیم. لېکن مېنینگ طاعت-عبادتلریم و التجالریم بېهوده کېتدی - سلمه‌نینگ بختسیزلیگی شونده‌ی روحي خسته‌لیک ایدی که، اونی فقط اؤلیم بیلن دواله‌سه بؤلردی. اونینگ اېری دنیاده همه نرسه‌نی تېکینگه آله‌دیگنلردن بیری ایدی. حیاتنی یاقیملی قیله‌دیگن همه نرسه اونینگ جان-دلی ایدی؛ بونقه‌لر اؤزیده بار نرسه بیلن کفایه‌لنمسدی، همیشه بیراونینگ مُلکیگه کؤز تیکه‌دیلر، اؤز عمرلری‌نینگ آخریگچه آچ‌کؤزلیک بیلن یشه‌یدیلر. اوندن فاریس کرمي اوچون آسایشته‌لیک سؤره‌ش هم بې‌فایده ایدی. چونکه کویاو کېلین‌نینگ قؤلینی آلیشی بیلن اولکن سېپ-سیدیرغه صاحبی بؤلدی. لېکن بې‌چاره قرییه‌نی اونوتدی‌گینه ایمس، اؤز حالیگه تشلب قؤیدی. عینِ چاغده چال‌نینگ قالگن بایلیگینی هم اؤزلشتیریب آلیش اوچون اونگه اؤلیم تیلردی.

منصور بېک فعل-اطواری بیلن اُسقفِ اعظمنی اېسله‌تردی؛ افتیدن او عمکیسی‌نینگ کیچیک نسخه‌سی ایدی. بولاس غالب اؤز مقصدلریگه راهبلیک کییمینی نقاب قیلیب اېریشردی، کؤکسیده آسیلیب تورگن آلتین

[1] اېوریلماق: ایَلنماق، اؤگیریلماق.

www.ezgu.org

خاچ[1] حمایه‌سیده آچ‌کۈزلیك قیلردی. اونینگ جِیینی بولرنینگ همه‌سینی قۈپال و آشکارا عملگه آشیرردی. اسقف اېرته‌لبلری کلیساگه بارر، قالگن وقتینی یېتیم-اېسیرلردن پول اوندیریشگه صرفلردی، جِیینی اېسه عمرینی عیش-عشرتده اۈتکزردی.

یک‌شنبه کونلری اسقف اعظم کلیسا منبریدن اۈزی ایشانمه‌یدیگن نرسه‌نی ترغیب قیلردی، هفته‌نینگ قالگن کونلرینی سیاسي نیرنگلرگه بغیشلردی. منصور بېك بۈلسه، دم آلیش نیمه‌لیگینی بیلمس، عملگه آلینیش و خدمت مرتبه‌سیگه کۈتریلیش ایلینجیده یورگنلر آره‌سیده عمکیسی‌نینگ نفوذینی پوللش بیلن آواره اېدی. بیری اۈز قینغیر ایشلرینی تون قرانغیسیدن فایده‌لنیب عملگه آشیرووچی اۈغری، ایکّینچیسی کون یاروغیده دَدیل حرکت قیلووچی یالغانچی اېدی.

[1] خاچ (خاج) بوتون دنیا بۈیلب کۈپلب آدملر اوچون مهم معناگه اېگه، چونکه او عیسی مسیح‌نینگ سۈنگّی قربانلیگی و سېوگیسینی انگلته‌دی. خاچ رمزی عیسی‌نینگ اۈلیمی و تیریلیشینی افاده‌له‌یدی، اونگه ایشانگنلرنینگ برچه‌سیگه امید و نجات بېره‌دی.
خاچ تاریخ دوامیده تورلی کۈرینیشلرده پیدا بۈلگن و اونینگ عمومبشري اهمیتی فقط عیسوي دینیدن تشقریگه چیقه‌دی. خاچ عیسی‌نینگ حیاتیده، اۈلیمیده و تیریلیشیده اۈزیده مجسم اېتگن سېوگی و قربانلیك حقیده اېسلتمه بۈلیب خدمت قیله‌دی.
خاچ عیسی مسیح‌نینگ سېوگیسی و قربانلیگی‌نینگ جسماني تصویری‌دیر. او انسانیتنی بیزنی خدادن اجره‌تگن گناهلردن قوتقریش اوچون اۈز حیاتینی بېردی. خاچ شونینگ‌دېك، بیز اۈز خاچیمیزنی کۈتریب، عیسی‌گه اېرگشیب، فداییلیك و هم‌کسبیمیزگه محبت بیلن یششگه چقیریلگنیمیزنی اېسلته‌دی.
بوندن تشقری، خاچ خدانینگ رحم-شفقتی و عنایتی و اۈز خلقیگه بۈلگن چېکسیز سېوگیسی حقیده کوچلی اېسلتمه‌دیر. بو بوتون دنیا بۈیلب مسیحلر اوچون کېچیریملیلیك، کمترلیك و سېوگیده یشش اوچون دایمي کوچ، الهام منبعی بۈلیب خدمت قیله‌دی.

www.ezgu.org

چارواماللرى ييرتقيچ آغزيده ياكه قصاب پيچاغى تيغيده هلاك بۆلگنى سينگرى خلقلر اۋغريلر و يالغانچيلر دستيدن اۋليب كېتەديلر. شرق ملتلرى شو طريقه اۋزلرينى منافق قصورلى طرفدارلريگه بخشيده اېتەديلر؛ آرتگه قيتيب اېسه جرگه قولەيديلر و تقدير ضربەلرى آستيده كولگه اَيلنەديلر. اگر مېن اۋز حكايەمنى بي‌چاره عيال تاريخى و سېوگيگه دچار بۆلگن اضطرابلى يورەك خام-خياللريگه بغيشلشگه قرار قيلگن اېكنمن، بختسيز ملتلر حقيده گپيريشگه نيمه مجبور قيلەيپتى؟ بخت‌سيز و اېزيلگن خلقلر حقيده اۋيلەگنيمده نېگه كۆزلريمگه ياش قلقيدى. اېنگ گُللەگن ياشيده اۋليم حياتدن آليب كېتگن عاجزه عيالنى اېسلب گپيرگنيمده نېچون ييغلەگيم كېلەوېرەدى؟ شو عيال اېزيلگن ملت‌نينگ رمزى اېمسمى، اخير؟ جان شدّتى و تن كيشنلرى بيلن تيلكه-پاره قيلينگن عيال حكمدارلر و دين خدمتچيلرى قيينەگن ملتگه اۋخشمەيديمى؟ صاحب‌جمال عيال گۆريگه آليب كېتووچى سرّلى بۆرانلر ملت حياتينى توپراق بيلن كۆمگووچى داوول اېمسمى؟ ملت اوچون عيال - چيراق اوچون آلاودەى گپ. اگر چيراقده ماى كم بۆلسه، اَلنگه كوچسيز بۆلمەيديمى؟!

* * *

كوز اۋتدى، شمال درختلر برگينى اوچيريب كېتدى، زېريكرلى، ييغلاقى قيش كيردى. مېن بيروت‌ده قالديم، دۆستلريم بيلن آرزو-آرمانلرگه كۆميليب يشرديك. آرزولر بيزنى يولدوزلرگه آليب اوچسه، ارمانلر يورەگيميزنى قاره ييرگه اورردى.

www.ezgu.org

غم-اندوه-له کۆمیلگن قلب یالغیزلیك و عزلتده آرام آلگیسی کېلردی؛ او یره‌دار آهو پاده‌دن قاچیب، غارده یشیرینیب توزه‌لیب کېتیشی یاکه اۆلیمینی کوتگنده‌ی تۆده‌دن اوزاقلشیب، یالغیزلیکنی قومسب قاله‌دی.

بیر کونی مېنگه فاریس کرمي بېتاب ایکنینی اَیتیشدی. مېن عزلتدن وازکېچیب، اونی کۆرگنی باردیم. آزیب-تۆزیب کېتگن چال تۆشکده یاتردی. ایچ-ایچیگه توشیب کېتگن کۆزلری ظلمت چۆککن اۆره‌نی ایسله‌تردی. اولرنینگ توبلریده عذاب و آغریق ارواحلری ده‌یدیب یورگنده‌ی ایدی. یقینده‌گینه قووانچ و ایزگولیك عکس ایتیب تورگن یوزینی اجین باسیب، خیره‌لشگندی. ییریك-ییریك قۆللری شو قدر آزیب کېتگن ایدی که، برماقلری‌نینگ بۆغیملری یقّال کۆزگه تشلنیب توررد‌ی.

ساغلیغینگیز قنده‌ی، دېب کۆنگیل سۆره‌دیم. او بوریشگن یوزینی مېنگه اۆگیردی، لبلریده غمگین جیلمه‌ییش کۆریندی، قه‌یېردن‌دیر آلیسلردن ایشیتیله‌یاتگن عاجز تاووشده دېدی:

- او یېرده، ایشیك آرتیده سلمه. دَلده بېر اونگه. کۆز یاشلرینی ارتیب، بو یاققه باشلب کیر. یانیمده اۆتیرسین...

سلمه دیوَن‌ده[1]، یوزینی یاستیققه باسیب یاتگن ایکن. آته‌سی‌نینگ تینچی بوزیلمه‌سین دېب، هۆنگره‌ب یوباریشدن اۆزینی زۆرغه توتیب توررد‌ی. مېن استه اونگه یقینلشیب، نامینی اَیتیب چقیردیم. نفسیم زۆرغه چیقدی. او عصبي تیتره‌ب کېتدی، خودّی دهشتلی توشدن اویغانیب کېتگنده‌ی بۆلدی،

[1] دیوَن (Divan): کَوچ؛ اۆلتیریش و یاتیش اوچون مۆلجللنگن سویه‌نچیقلی، ایکّی چېتیده دسته‌سی یاکه یاستیقچه‌سی بۆلگن یومشاق موبل.

www.ezgu.org

آهسته اۋرنیدن توردی. مېنگه غلطی قرەش قیلدی، مېنینگ نېگه بو یېردەلیگیمنی توشونمەی، ارواح دېب اۋیلەدی، شېکیلّی.

چوقور سکوتده بیر نېچه دقیقه اۋتدی. بو سکونت بیزلرنی بختدن مست بۋلگن دملریمیزگه قَیترگندەی ایدی. سلمه برماغی‌نینگ اوچی بیلن یاشینی ارتدی.

-کۋرەیپسنمی، زمان نەقدر اۋزگرگن، -دېدی اۋکینیب سلمه. -کۋرەیپسنمی، تقدیر بیزنی قندەی الدەدی، منه شو دهشتلی مغارەگه آلیب کېلدی؟ کېچه بیزلرنی بهار محبت بیلن باغلەگن جایده، عینِ قیشده، جان بېرەیاتگن کیشی تۋشگی یانیده اوچرەشدیک. قندەی روشن ایدی اۋشه کون و قنچەلر قاپ-قاره بو کېچه!

شو عبارەنینگ آخرینی مېن زۋرغه ایشیتدیم. سلمەنینگ بۋغزیگه تیقیلیب کېلگن ییغی اونینگ گپلرینی چووەلشتیریب یوباردی. او قۋلی بیلن کۋزلرینی بېرکیتدی.

- بیز بۋران آلدیده منارەلردەی ددیل تورەمیز، - شیویرلەدیم مېن اونینگ ساچلریگه تیکیلیب، - غنیملر قیلیچینی کۋکرەگی بیلن تۋسگن جنگچیلردېک تورەمیز. مغلوب بۋلسک جفاکشلردەی جان بېرەمیز، غالب کېلسک قهرمانلردەی یشەیمیز... جبر و ستملر آلدیده باش اېگمەی یشەگن جانلر قیناغی تینچلیک و آسایشتەلیک بۋلگن جایگه قاچیشدن کۋره مردانەلیک‌دیر. چیراققه اوریلیب، اۋشه زهاتی اۋلیب کېتەدیگن پروانه قارانغی اویەسیده اوزاق ییللر تینچ‌گینه یشەیدیگن کۋر سیچقاندن اوستون‌دیر. قیش ساووغیگه و طبیعت اینجیقلیکلریگه برداش بېرالمەیدیگن

www.ezgu.org

اوروغلر يېرگه ايلديز آتيب، حمل گۆزلليگيدن قووانه آلمه‌يديلر. قوياشگه تيک باقيب، تشلاق[1] يۆلدن دديل قدم تشلب باره‌يليک: قايه‌لر آره‌سيده ساچيليب ياتگن كلّه سويكلری و بُته‌لر آره‌سيدن اۆرمه‌لب چيقه‌ديگن ايلانلر بيلن نيمه ايشيميز بار! اگر قۆرقوودن يريم يۆلده تۆخته‌يديگن بۆلسک، تون ارواحلری بيزنی ياووزانه قيچقيريق بيلن قرشی آله‌ديلر. اگر چۆقّيگه دديل چيقيب بارسک، بيز بيلن بيرگه مكان روحلری غلبه مدحينی كويله‌يديلر! اۆزينگنی قۆلگه آل سلمه، كۆز ياشلرينگنی اريت و قيغونگنی يشير. آتنگ بيزلرنی كوته‌يپتی، آلديگه كيره‌يليک. سېن - اونينگ حياتی‌سن، اونينگ ساغليغی - سېنينگ تبسمينگده.

سلمه‌نينگ نگاهيده نزاكت و الم بار ايدی.

- مېندن صبر-برداشلی و قطعيتلی بۆليشنی سېن طلب قيله‌يپسنمی؟ اخير اۆزينگ‌نينگ كۆزلرينگ اميدسيزليک و اضطراب بيلن ليما-ليم-كو؟ اۆزی آچ كمبغل باشقه‌نی تۆيديره آلمه‌يدی. اۆزينی دواله‌ی آلمه‌گن كيمسه باشقه بېمارنی دواله‌ی آله‌ديمی؟

سلمه آته‌سی‌نينگ ياتاقخانه‌سيگه كيردی. مېن اونگه اېرگشديم. بيز بېمارنينگ باش تامانيده اۆتيرديک. قيز زۆره‌كی جيلمه‌يدی، قرييه اۆزينی تېتيک كۆرستيشگه حركت قيلدی. قيزنينگ بختسيزليگيدن يوره‌ك-بغری اېزيلگن كسل آته‌نينگ بېتابليگيدن لرزه‌گه توشگن سېوگووچی قيزنينگ درد و الملری محبت و اۆليم آلديده بيرلشدی.

---

[1] تشلاق: صحرا، بيابان، هيچ كيم بارمه‌يديگن جای.

www.ezgu.org

مېنگه اۋزیم اوچون هم، اولر اوچون هم الم قیلردی. تقدیر اوچەلەمیزنی بیرلشتیرگن اېدی، او بیزلرنی کویدیریب کول قیلدی.

قرییه اۋگیریلیب قیزیگه قۋلینی اوزەتدی.

- قۋلینگنی قۋلیمگه قۋی، - دېدی آته قیزیگه.

سلمه اونگه قۋلینی توتدی. آته قیزینینگ قۋلینی اېرکەلب، برماقلری بیلن قیسدی.

- یشش مېنی چرچتدی، بالەگینم، - دېدی آته. - مېن اوزاق عمر کۋردیم. حیات لذتلریدن بېنصیب بۋلمەدیم، وقتیمنی بېهوده اۋتکزگنیم یۋق. بالەلیگیمده کپەلکلر کېتیدن قوویشنی یخشی کۋرردیم، اۋسمیرلیگیمده سېودیم. یاشیم اولغەیگنده پول تاپدیم - همیشه آمدیم چاپگن، آشیغیم آلچی اېدی. مېن آننگنی یۋقاتگنیمده، سلمه، سېن حلی اوچ یاشگه هم تۋلمەگندینگ. آننگ مېنگه بېبها خزینه - سېنی قالدیردی. سېن جوده تېز اولغەیدینگ، چهرەنگده آننگ‌نینگ یوزی عکس اېتدی. یوریش-توریشینگ، خطِ حرکتینگ بیلن آننگنی اېسلتیب توررردینگ. مېن اېندی قریدیم، مونکەیگن چالگه اَیلندیم، چاللرنینگ دنیاسی اېسه اۋلیم‌نینگ یومشاق قناتلریده بۋلەدی. قیغونی قوو، قیزگینم، مېن سېنی وایەگه یېتکزدیم، اۋلگنیمدن کېین هم سېن بیلن بۋلەمن. بوگون اۋلەمنمی، اېرتەگەمی یاکه کېینراق، بری بیر، یانینگده بۋلەمن... حیاتیمیز کونلری کوزگی یپراقلرگه اۋخشەیدی، هر تامانگه اوچیب کېتەدی. اگر مېن منگولیککه سل آلدینراق کېتسم، دېمک، فقط شونینگ اوچون که، مېنینگ روحیم آننگ بیلن اوچرەشیشنی ساغینیب قالگن...

www.ezgu.org

قرییه قۋلینی یاستیغی تگیگه تیقیب، آلتین سووی یوگورتیریلگن رامکه‌ده‌گی[١] ایسکی صورتنی آلدی.

- یقینراق اۋتیر، قیزیم، - دیدی او یادگارلیک صورتدن کۋزینی اوزمه‌ی. سینینگ آننگ منه شونقه ایدی. بو اونینگ کاغذده عکس ایتگن سایه‌سی، خلاص.

سلمه آته‌سیگه یقینلشدی، کۋز یاشینی ارتدی، تصویرده‌گی چهره‌نی یخشیراق کۋریش اوچون اونگه تیکیلدی -او خودّی کۋزگوده‌گی دیک، اۋز عکسینی کۋریب توررردی. «آنه! آنه‌جان!» دییه شیویرله‌دی سلمه، سۋنگ صورتنی تیتره‌یاتگن لبلریگه باسدی...

»آنه» - انسان لفظیدن اَیتیله‌دیگن اینگ نفیس سۋز بو، اینگ یاقیملی مراجعت‌دیر بو. محبت و امیدگه تۋله بو قیسقه سۋز انسان یوره‌گی‌نینگ اینگ نفیس افاده‌سی‌دیر. آنه - حیاتده‌گی همه نرسه شو بیرگینه سۋزده مجسم، باشینگگه غم توشسه، همدرد بۋله‌دی، امیدسیزلیکده ایشانچ اویغاته‌دی، اۋزینگنی جانسیز سیزسنگ کوچ بغیشله‌یدی؛ او نزاکت، رحم-شفقت منبعی؛ آنه‌سینی یۋقاتگن آدم، کۋکره‌گیگه باش قۋیگن انساندن، کۋزی بیلن حمایه قیلگن، قۋلی بیلن آق فاتحه بیرگن کیمسه‌نی یۋقاته‌دی.

طبیعتده‌گی همه نرسه آنه‌لیک رمزی‌دیر. قویاش - ییرنینگ آنه‌سی، اونی اۋز حرارتی بیلن ایسیته‌دی، نوری دینگیز تۋلقینلری شاووللشی، ایرماقلر شیلدیره‌شی، قوشلر سَیره‌شی بیلن الّه‌له‌یدی؛ ییر - درختلر و گُللر آنه‌سی، اولرنی اۋستیره‌دی، آزیقلنتیره‌دی؛ اولر ایسه اۋز نوبتیده شیرین میوه‌لر و

---

١ رامکه: عکس قابی، حاشیه‌سی.

www.ezgu.org

حیات‌بخش اوروغلر آنه‌سی‌دیر؛ بوتون موجودات‌نینگ آنه‌سی اېسه گۉزللیک و محبت حاصله‌سی - مکمل، ابدي سۉنمس روح‌دیر.

سلمه کرمي آنه‌سینی بیلمسدی، او گودکلیگیده‌یاق اۉلیب کېتگندی، لیکن اونینگ صورتینی کۉریشی بیلن «آنه‌جان!» دېب خطاب قیلدی. اوروغ یېر بغریده یشیرین بۉلگنی‌دېک، بو سۉز هم قلبیمیزده یشیرین، او قیغو و قووانچ پیتیده‌گینه تیلدن آتیلیب چیقه‌دی. خوشبۉی هید عطرگل یوره‌گیدن انه شونده‌ی آتیلیب چیقیب، اطرافگه یاییله‌دی.

سلمه آنه‌سی صورتیدن کۉز اوزمه‌ی تیکیلر، اونی احتراس بیلن اۉپر، سۉنگ کۉکسیگه باسردی. کېین آته‌سی یانیگه چۉکدی. فاریس کرمي اونینگ ساچینی سیله‌دی.

- سېن آننگ‌نینگ کاغذده‌گی سیماسینی کۉردینگ، خلاص، - دېدی او. - اېندی دقّت بیلن اېشیت، مېن سېنگه اونینگ بیر صحبتینی اَیتیب بېرماقچیمن.

سلمه باشینی کۉتردی. بوتون وجودینی قولاق قیلیب آته‌سینی تینگلشگه تیارلندی.

-آننگنی آته‌سی قضا قیلگنیده سېنی حلی کۉکره‌کدن اَییریشمه‌گندی، - دېب باشله‌دی قرییه. - بو یۉقاتیشدن آننگ جوده قیغوده اېدی. دفن مراسمیدن قَیتیشیمیز بیلن، آننگ منه شو خانه‌ده یانیمگه اۉتیریب، قۉللریمنی کفیگه آلدی.

www.ezgu.org

-آتم اۏلدی، فاریس، -دېگندی اۏشنده آننگ، -لېکن یانیمده سېن بارسن، بو مېنگه دَلده بېره‌دی. آته‌سی اۏلگنده آننگ شونده‌ی دېگن اېدی، سلمه. مېن بو دنیانی ترک اېتسم، سېن هم شونده‌ی دېییشینگ کېره‌ک.

-آتم آته‌سیدن جدا بۏلگنیده، -دېدی اندوه بیلن سلمه، -اونینگ یانیده سیز بار اېدینگیز. سیز بو عالمدن کۏز یومسنگیز، اَیتینگ یانیمده کیم بۏله‌دی؟ آنم‌نینگ آته‌سی وفات اېتگنیده، اونینگ یانیده صادق و سېویملی، مناسب اېری بار اېدی. اونینگ آته‌سی عالمدن کۏز یومدی، لېکن یانیده قیزچه‌سی بار اېدی. سیزگه بیرار نرسه بۏلسه، مېنینگ یانیمده کیم بۏله‌دی، آته‌جان؟ سیز مېنگه هم آته، هم آنه اېدینگیز، باله‌لیگیمده دۏستیم، یاشلیگیمده استاذیم بۏلدینگیز - بونده‌ی یۏقاتیشنی کیم قاپله‌ی آله‌دی؟

سلمه یاش تۏله کۏزلرینی مېنگه اۏگیریب، اۏنگ قۏلی بیلن یېنگیمنی اوشله‌دی.

- منه، مېنینگ یکّه و یالغیز دۏستیم، آته‌جان، - دېدی او.- سیز وفات اېتسنگیز، مېنینگ یانیمده فقط شو بۏله‌دی. لېکن بوندن مېنگه قنده‌ی نفع بار، اونینگ اۏزی هم اضطرابده-کو، اخیر؟ اضطرابدن اۏزی ترسّ یاریله‌ی دېب تورگن یوره‌ک باشقه‌گه قنده‌ی دَلده بېریشی ممکن؟ غمدن ادا بۏلگن کۏنگیل باشقه‌نینگ قیغوسیدن یېنگیل تارترمیدی؟ قناتلری قَیریلگن کبوتر اوچالمه‌یدی. بو - مېنینگ دۏستیم، لېکن اۏز قیغوم بیلن اونی غمگه غرق اېتدیم. بو - مېنینگ اکم، همه اکه‌لر سینگری او هم قیغومگه همدرد بۏله آله‌دی، لېکن باشیمگه توشگن تشویشیمدن قوتقره آلمه‌یدی. بیز بیرگه‌لیکده ییغله‌یمیز، بوندن کۏزلریمیز یاشی ینه-ده اچّیقلشه‌دی، یوره‌ک دردیمیز ینه-ده کوچه‌یه‌دی.

www.ezgu.org

سلمه‌نینگ هر بیر سۉزی مېنینگ هیجانیمنی آشیرردی؛ حس-تویغولریم کۉکسیمگه سیغمه‌ی کېتردی... قرییه‌نینگ باشی یاستیققه چۉکیب بارردی، اونینگ تالیققن قلبی شمالده تیتره‌یاتگن چیراق اَلنگه‌سینی اېسله‌تردی.

- قیزی‌نینگ گپدن تۉختشیگه ایما قیلیب. - آننگ مېنی چقیره‌یپتی، سلمه، اېندی مېن باره قاله‌ی، قیزیم. همراه شمال اېسیب قالدی، کېمه یېلکنلرینی[1] کۉتردی و سوزیشگه تیار. رولگه[2] یاپیشیب اونی تۉخته‌تیشگه اورینمه، قیزیم! مېن تیریکلیگیمده سېنی سېوردیم، باله‌گینم، اۉلگنیمده هم سېوه‌من. سېنگه مدد بېریش و حمایه قیلیش اوچون روحیم همیشه یانینگده بۉله‌دی.

قرییه مېنگه اۉگیریلدی. کۉزلری یریم یوموق اېدی. سۉزلریدن اۉلیم اوفوریب[3] تورردی.

- سېن، اۉغلیم، سلمه اوچون اکه بۉل. اخیر، سېنینگ آتنگ مېنگه آته اۉرنیده اېدی. قیزیم‌نینگ یانیده بۉل، نیمه بۉلیشیدن قطع نظر، اونینگ دۉستی بۉل. اونینگ غم چېکیشیگه یۉل قۉیمه. اۉلگنلر اوچون عزا توتیش اده‌شگن باله‌لریمیزنینگ عادتی. قیزیمگه قیزیق-قیزیق واقعه‌لردن گپیریب بېر، حیات مدحینی کویله - آوونیب، غم-اندوه‌نی اونوته‌دی... آتنگگه اَیت، مېنی خاطرله‌سین. اوندن سۉره‌سنگ، یاشلیگیمده قنده‌ی بۉلگنیمنی اَیتیب بېره‌دی... شونی بیلیب قۉیسین که، اونی سېنینگ قیافه‌نگده سۉنگّی نفسیمگچه یخشی کۉرگنمن...

---

۱ یېلکن: شمال کوچی بیلن کېمه‌نی یورگیزه‌دیگن کتّه کېنگ چادر.

۲ رول: اِشترنگ؛ هیداوچی‌نینگ هدایت اسبابی.

۳ اوفوریب ~ اوف اوریب: پولب، پوفلب.

www.ezgu.org

چال جيلمه‌ييب قالدى، نگاهى ايكلّه‌ميزگه قره‌ب تورردى.

- دوكتورنى چقيرمنگلر، - شيويرله‌دى او، - بېرگن داريلر توتقونليك آنلريمنى اوزه‌يتيره‌دى، خلاص. قولليك دَوريم اۋتدى - روحيم اېركينليك كېنگليكلريگه اينتيلماقده. اگر گناهيم بۋلسه، جان تسليم قيلمه‌ى، ياتگنيم بيلن اونى يووالمه‌يمن، باردى-يو، صاف بۋلسم هم جنت اېشيكلرى مېن اوچون مدتيدن آلدينراق آچيلمه‌يدى. فال آچيش بيلن يولدوزلر يۋنه‌ليشينى اۋزگرتيب بۋلمه‌گنى‌دېك، كيشيلر عبادتى بيلن تنگرى اراده‌سينى قَيتريب بۋلمه‌يدى. مېن اۋلگچ، دوكتورلر و روحانيلر بيلگنلرينى قيليشسين. تۋلقين تۋلقيننى چقيره‌دى، اما كېمه، برى بير، ساحلگه قره‌ب سوزه وېره‌دى...

* * *

شو دهشتلى تونده فاريس كرمي ظلمت تلوه‌سه‌سيگه توشيب، سۋنگّى بار كۋزينى آچدى. اونينگ نگاهى سلمه‌گه قده‌لدى. قيزى اونينگ تۋشگى يانيده تيز چۋكيب توررردى. او نيمه‌دير دېماقچى اېدى، لېكن ايتالمه‌دى، چونكه اونى اۋليم آوازدن محروم اېتگندى. او فقط نفس آلدى، شيويرلشى زۋرغه اېشيتيلدى:

- تون اۋتدى... تانگ آتدى... سلمه... سلمه...

اونينگ باشى كۋكسيگه توشدى، رنگى آقردى، لبلريده جيلمه‌ييش قاتيب قالدى. فاريس كرمي جان بېردى.

سلمه آته‌سى‌نينگ قۋللرينى اوشله‌دى. موزدېك اېدى... قۋللر سينگن قناتلردېك آسيليب توررردى.

www.ezgu.org

- رحم قیل، یا تنگریم، - شیویرلەدی سلمه یېرگه تعظیم قیلیب، - برچه قَیریلگن، سینگن قناتلرگه رحم قیل!

* * *

فاریس کرمي وفات ایتدی، منگولیك اونینگ جانینی اۋز آغوشیگه آلدی. منصور بېك اونینگ بایلیگیگه ایگه بۋلدی، قیزی اۋز بختسیزلیگی‌نینگ اسیرەسیگه اَیلندی...

مېن بۋلسم، خام خیاللر و تشویشلرنینگ اَیقش-اویقش[1] یۋللریده ادەشیب یورردیم، وقت مېنی ییرتقیچ اۋلجەسینی تیلکه-پاره قیلگندەی عذابلردی. کتاب اۋقیب، آوونەی دېب هر قنچه حرکت قیلمەی، فایدەسی بۋلمەدی، قَیتنگه[2] آلاونی اۋچیرەمن دېب اونگه مای قویەیاتگندەی بۋلردیم. اولادلر صفیده مېن نېگەدیر فقط قاره سایەلرنی کۋرردیم، قۋشیقلریده فقط اینگرش و ییغیلرنی‌گینه ایشیتردیم. «لاوه کتابی» مېن اوچون داوودنینگ عجایب آیتلریدن گۋزللراق، «ایېرېمیەنینگ ییغیسی» سلیمان‌نینگ «قۋشیقلر قۋشیغی»دن یخشیراق، برمکي‌لر فاجعەسی عباسیلر اولوغوارلیگیدن یقینراق، ابن زُرَیق[3] قصیدەلری خیام رباعلریدن یاقیملیراق، «هملېت» - بوتون فرانسه ادبیاتیدن اوستونراق ایدی.

غم-الم کۋزیمیزنی شو قدر خیرەلشتیریب قۋیەدی که، بیز فقط قۋرقینچلی ارواحلرنی‌گینه کۋرەمیز. خودّی شونگه اۋخشب، امیدسیزلیك قولاقلرنی کر

[1] اَیقش-اویقش: اَرەلش-قورەلش، اوستمه-اوست قەلشگن، بې‌ترتیب.
[2] قَیتنگه: عکسینچه، بالعکس.
[3] ابن زُرَیق: بغدادلیك کلاسیك شاعر و کاتب. اونینگ «قصیدۀ فراقیه»سی مشهور.

www.ezgu.org

قيليب قۋيەدى و بيز فقط هيجانلنگن يورەكلريميزنينگ اوريشينىگينە ايشيتەميز، خلاص.

www.ezgu.org

عیسی مسیح بیلن استرتا[1] اۉرته‌سیده

بیروت چېکّه‌سیدن لبنان تاغلری اېتکلریگچه چۉزیلگن باغلر و ادیرلر اۉرته‌سیده اېسکی بتخانه بار. قایه‌گه اۉییب ایشلنگن بو کیچیک عبادتخانه‌نی تال، زیتون و بادام درختلری تۉسیب توره‌دی. بو مقّدس جای کتّه یۉلدن یریم چقیریمچه چېتراقده. اونینگ موجودلیگینی کمدن-کم آدم بیله‌دی. سوریه‌ده‌گی بونگه اۉخشش دقّتگه سزاوار تاریخي جایلر اونوتیلگن. اولر باستان‌شناسلر کۉزیدن ییراق بۉلگنی اوچون هم درویشلر و سودایی عاشقلر اوچون باش‌پناه بۉلیب قالگن.

مذکور بتخانه‌گه کېلووچیلر اونینگ شرقي دېواریده‌گی، افتیدن فینیقي‌لر[2] تامانیدن ایشلنگن نقشنی کۉره‌دیلر. تقدیر تقاضاسی بیلن بو برېلیېف[3]نینگ اَیریم چیزیقلری اۉچگن، ییل فصللری اونینگ رنگینی اۉزگرتیریب یوبارگن. لېکن اونده سېوگی و گۉزللیک معبوده‌سی استرتانینگ تصویرینی ایلغسه بۉله‌دی. محتشم تختده اۉتیرگن معبوده اطرافیدن یېتّیته یلنگغاچ قیز

---

۱ استرتا (عشتروت یا اشتاورت): فینقي‌لرنینگ سېوگی و گۉزللیک الهه‌سی.

۲ فینیقي‌لر قدیم زمانلرده مدیترانه شرقی و لبنان غربی آره‌لیغیده‌گی یېرده یشه‌گن سامي قوملردن بیری بۉلیب، مدنیتلی حیات کېچیریشگن. اولر تامانیدن اختراع اېتیلگن «فینیقي یازووی» حاضرگی یازوولرنینگ آنه‌سی حسابلنه‌دی.

۳ برېلیېف: نقش؛ تېکیس یوزه‌گه بۉرتیریب ایشلنگن تصویر.

www.ezgu.org

جای آلگن. اولر تورلی حالتده تصویرلنگن. قیزلردن بیری قۉلیده مشعله، ایکّینچیسی - گیتار، اوچینچیسی - آتشدان، تۉرتینچیسی - شرابلی کۉزه، بېشینچیسی - عطرگل شاخی، آلتینچیسی - دفنه چنبری، یېتّینچیسی - اۉق-یای اوشلب توریبدی. اولرنینگ یوزلری اطاعتکارانه استرتاگه قره‌تیلگن.

باشقه دېوارده انچه کېینراق ایشلنگن برېلېف انیق کۉرینیب توریبدی: خاچگه تارتیلگن عیسی اطرافیده ماتم‌سرا آنه مارا مگده‌لېنه[1] ینه ایکّیته عیال اونگه عزا توتیشه‌یپتی. اوشبو برېلېف ویزه‌نتیه اسلوبیده، افتیدن، بېشینچی یاکه آلتینچی عصرده ایشلنگن.

غربي دېوارده - ایکّیته دومه‌لاق دېرزَه، کېچقورونلری شو دېرزَه‌لر آرقه‌لی بتخانه‌گه قویاش نوری توشه‌دی، برېلېفلر طلا بیلن قاپلنگنده‌ی کۉرینه‌دی.

بتخانه اۉرته‌سیده تۉرت بورچکلی اوستون بۉلیب، قیرّه‌لری قدیمي اۉیمه نقش بیلن بېزه‌تیلگن؛ نقش‌نینگ او ییر-بو ییریده قاتیب قالگن قان کۉزگه تشلنه‌دی، دېمک، قدیمگی عبادتچیلر بو جایده قربانلیک سۉیگنلر، قانگه شراب، گُل یاغی و مای قۉشیب نقشگه ایشلاو بېرگنلر.

عبادتخانه‌ده جیملیک حکم سورر، بوندن کیشینی واهمه باسردی، اونده سحرلی مفتونکارلیک بار ایدی، او قدیمگی واقعه‌لرنی سۉزسیز حکایه قیلر و بوندن قلبلر لرزه‌گه توشردی. چونکه بو حکایه‌لر خلقلر حیاتیدن سۉزلردی، بیر اعتقاددن ایکّینچیسیگه اۉتیشلرنی بیان ایتردی. او شاعرنی بو دنیادن آلیس دنیاگه جلب قیلردی، فیلسوفنی انسان اعتقادلی قیلیب یره‌تیلگن و او کۉزگه کۉرینمه‌یدیگن نرسه‌نی هم ایلغه‌ی آلیشگه قادرلیگیگه،

[1] ماریا مگده‌لېنه: حضرت مریم، حضرت عیسی‌نینگ آنه‌سی.

www.ezgu.org

خیالیده‌گینی سؤزده، آهنگده و هیکللرده افاده‌له‌ی آلیشگه ایشانتیریشگه اورینردی.

انه شو کؤزدن نری بتخانه‌ده مېن آیده بیر مرته سلمه کرمي بیلن اوچره‌شیب توررردیم. بیز ساعتلب دېوارلرده‌گی تصویرلرنی کوزه‌تردیک، بوندن کؤپ عصرلر بورون گالگافه‌ده[1] خاچگه تارتیلگن قهرمان حقیده اؤیلردیک، استرتا سیماسیده‌گی گؤزللیککه سیغینیب یششگن و سېویشگن فینیقي ییگیت و قیزلر قیافه‌سینی تصور قیلیشگه اورینردیک.

بیزنینگ اوچره‌شوولریمیزنی سؤز بیلن افاده‌لش قیین. زیرا بو اوچره‌شوولر لذت و عذابده، قووانچ و قیغوده، امید و افسوسده اؤتردی. آدمنی انسان، حیاتنی ایسه منگو جومباق قیلووچی همه نرسه شو وصال دملریده عکس ایتردی. بونی ایسلشنی اؤزی جوده هم آغیر.

اؤشه ایسکی بتخانه‌ده اوچره‌شیب، بیز شونداق ایشیک آلدیده، ییلکه بیلن دېوارگه سویه‌نیب اؤتیرردیک. اؤتمیشنی ایسلب، حاضرگی کونیمیز تؤغریسیده گپلشردیک، کېله‌جک حقیده دهشتگه توشیب فکر یوریتردیک. یوره‌گیمیزگه تاش بؤلیب چؤککن دردیمیزنی به‌هم کؤرردیک؛ بیر-بیریمیزگه دلده بیره‌دیگن سؤزلرنی تاپیشگه اینتیلیب، امید چؤنتکلرینی شیرین خام خیاللردن تازه‌لشگه اورینردیک. نهایت هیجانلریمیز باسیلیب، کؤز یاشلریمیز قوریردی، یوزیمیزگه رنگ کیرردی؛ دنیاده‌گی همه نرسه‌نی اونوتیب، سېوگی شرابیدن سرخوش بؤلیب، بیر-بیریمیزگه قوچاق

[1] گالگافه ~ گالگتا (جلجله): حضرت عیسی مسیح اؤشه ییرده دارگه آسیلگن تاغ نامی.

www.ezgu.org

آچرديك... ايسيمده، سلمه ساچلريم تالەسينى اۋپر، مېن اونينگ برماقلرينى لبلريمگه باسرديم...

اوچرەشوولريميزده ذوق-شوق و شكايتلردن تشقرى باشقه نرسەلر هم بۆلردى. تېز-تېز، بونى اۋزيميز هم سېزمەگن حالده عمومي موضوعدەگى صحبتگه اۋترديك: گپ بو غلطى دنياده نيمەلر بۆلەياتگنى تۆغريسيده، ادبيات و يازووچيلر حقيده، كتابلر يوتوغى و كمچيليگى، فلسفي و اجتماعي معمالر حقيده بارردى. سلمه عياللرنينگ جمعيتدەگى اۋرنى، اۋتميش‌نينگ اونينگ دنيا قرەشيگه تأثيرى، حاضرگى زمان نكاحى، اونگه خاص كمچيليكلر خصوصيده بحثلشيشنى يخشى كۆرردى. ايسيمده، بير سفر شوندەى ديگندى: «يازووچيلر و شاعرلر عيالنى توشونيشگه حركت قيلەيپتى، ليكن عيال قلبى‌نينگ سرلّرى اولرگه بيگانه. چونكه اولر عيالگه لذتلنيش پردەسى آرقەلى قرەيپتيلر، قرەگنده هم فقط بدنينى كۆرەيپتيلر، يا خود بو خلقتنى نفرت ميكروسكوپى آستيده تېكشيريب، فقط بۆيسونيش و عاجزليكنى حس ايتماقدەلر».

باشقه بير سفر، قۆلى بيلن بريلېفنى كۆرستيب، ديدى: «اوشبو قايه يورەگيده اولادلر قۆلى بيلن ايكّى رمز اۋييب ايشلنگن. اولر عيال تويغوسينى انيق افادەلەيدى. بو رمزلرده عشق بيلن اضطراب، طنطنه و قربانليك اۋرتەسيده سرگردان عيال قلبى سرلّرى عكس ايتيب توريبدى. تختده اۋتيرگن استرتا بيلن خاچ آلديده تورگن ماريا اۋرتەسيده تېنتيرەياتگن عيال قلبى سرلّرى آشكار ايتيلەيپتى... ايركك شان-شهرت و بويوكليك صاحبى بۆلەدى، دانگ ترەتەدى، ليكن بونينگ جزاسينى عيال تارتەدى».

www.ezgu.org

بیزنینگ اوچره‌شوولریمیزنی خدا و باغلر اوستیده اوچیب یورگن قلدیرغاچلردن باشقه هیچ کیم بیلمسدی. سلمه ایزواشده پاشا باغی دیگن جایگه کېلر و او یېردن کیمسه‌سیز یۆلک بیلن وصال جاییگه یۆل آلردی. او قۆلیده سایبان، آهسته کېلیب عبادتخانه‌گه کیرگنده، مېن چینه‌کم احتراسدن و تشنه‌لیک توییب، اۆشه یېرده اونی کوتیب تورگن بۆلردیم.

بیزلرنی کۆریب قالیشه‌دی دېب قۆرقمسدیک، وجدان عذابینی حس اېتمسدیک. چونکه آلاوده تازه‌لنگن و کۆز یاشلری بیلن یوویلگن قلبلریمیز کیشیلر عیب و شرمنده‌لیک دېب اته‌یدیگن توشونچه‌لردن اوستون اېدی؛ قلبلریمیز قوللیک قانونلری و عرفلریدن آزاد اېدی. زېرا، بونده‌ی قانونلر انسان قلبی تویغولری اوچون عنعنه‌لر تامانیدن اۆرنتیلگن اېدی.

انسانیت یېتمیش عصر دوامیده چیریک قانونلرگه بۆیسونیب یشه‌دی، فلک‌نینگ منگو حقیقتلری معناسینی انگلمه‌ی یشه‌دی. انسان نگاهی شکللرنینگ خیره یاروغیده اۆرگنیب، قویاش نورلریدن کۆزی قمشدی. کۆنگیل خسته‌لیگی و یره‌لری اولاددن اولادگه اۆتیب، انسان مزاجی‌نینگ اجره‌لمس قسمی بۆلیب قالدی. آدملر اېندی بونده‌ی کسللیک و جراحتلرنی درد اېمس، بلکه یوقاریدن یوباریلگن طبیعي، عالیجناب عاجزلیک دېب قره‌ماقده‌لر. بونده‌ی علتلردن آزاد آدملرنی اېسه مجروح، معنوي یېتوکلیکدن محروم دېب حسابله‌یدیلر.

قانوني اېری اوییدن چیقیب، اوچره‌شووگه باره‌یاتگن سلمه کرمي اۆز نامیگه داغ توشیریشگه اورینه‌یاتگنلر عاجز، خسته مزاجلی آدملر قطاریگه کیره‌دی؛ اولر اوچون ساغ آدملر جنایتچیلر، روحاً تېتیکلر اېسه عصیانچیلر

www.ezgu.org

حسابلنه‌دی؛ اولر کوندوزگی کون یاروغیده یۆلاوچیلر آیاغی آستیگه توشیب قالیشدن قۆرقیب، قارانغیده اۆرمه‌لب یورگن حشره‌لرگه اۆخشه‌یدیلر.

ناحق قملگن محبوس - قۆرقاق، او اۆز قماقخانه‌سی‌نینگ دېوارینی بوزیشی ممکن، لېکن بونگه باتینالمه‌یدی. سلمه کرمي محبوس اېدی، او آزادلیککه چیقیشگه باتینه آلمه‌دی. شونده‌ی اېکن، اونی اۆز قماقخانه‌سی دېرَزه‌سیدن یشیل دله‌لرنی میریقیب تماشا قیلدی دېب عیبلش عدالتدنمی؟ بتخانه‌ده مقّدس استرتا و خاچگه تارتیلگن عیسی اۆرته‌سیده مېن بیلن اوچره‌شیش نیتیده اېری منصور بېک اوییني ترک اېتگني اوچون اونی خیانتچی دېب حسابلش کېره‌کمی؟ آدملر ایسته‌گنینی گپیره‌وېریشسین. سلمه اولرنینگ چیریک قلبلری باتگن باتقاقلیکنی باسیب اۆتیب، بۆریلر اوولشی و ایلانلر ویشیللشی یېتمه‌یدیگن دنیاگه قدم قۆیدی. مېن حقیمده هم ایسته‌گنچه گپیره‌وېریشسین. اۆلیم‌نینگ یوزیگه تیک قره‌گن کیمسه قراقچیلر کۆزیگه قره‌شدن قۆرقمه‌یدی؛ باشی اوزره سېرمه‌لگن قیلیچنی کۆرگن عسکر کۆچه باله‌لری‌نینگ اونگه تاش آتیشلریگه پروا قیلمه‌یدی.

www.ezgu.org

قربان

بیر کونی، جولای آیی‌نینگ آخرلریده، بیروت اهالیسی ایسّیقدن جان سقلش اوچون تاغلرگه یۉل آلگنده، مېن، عادتده‌گی‌دېک، بتخانه‌گه جۉنه‌دیم؛ سلمه بیلن اوچره‌شه‌جگیمدن قووانیب بارردیم، یانیمده اندلس[1] شاعرلری‌نینگ شعرلر کتابی هم بار ایدی. مېن اولرنی اۉقیشنی یخشی کۉرگنیم اوچون قۉلیمدن قۉیمسدیم.

مېن تنیش جایگه تانگ غیره-شیره‌سیده یېتیب کېلدیم و عادتده‌گی‌دېک ایشیک آلدیده اۉتیردیم. بو یېردن لیموزارلر آره‌لب اۉته‌دیگن یۉلک کۉرینیب توررردی. هر زمان-هر زمانده کتاب ورقلب، مېنگه یاقیب قالگن شعرلرنی اۉقیب قۉیردیم؛ امیرلر، شاعرلر و عسکرلرنی ایسله‌دیم. اولر سېویلایه[2]، قوردابه[3]، و گرنت‌نی[4] ترک ایتگندیلر، باغلر، مچیتلر و قصرلرده اۉزلری‌نینگ مقّدس آرزولرینی قالدیریب کېتگندیلر، شو کۉیی قَیتیب کېلالمه‌گندیلر.

١ اندلس: حاضرگی اسپانیا مملکتی شهرلریدن بیری.

٢سېویلایه ~ اسبیله: جای نامی.

٣ قوردابه ~ فرباطه: جای نامی.

٤گرنت ~ فربطه: جای نامی.

www.ezgu.org

کېلگنیمدن بیر ساعتچه وقت اۋتگچ، سلمه‌نی کۆردیم. او بته‌زارلر آره‌لب، سایبانیگه سویه‌نگنیچه بتخانه‌گه قره‌ب کېلردی. او کېلیب یانیمگه اۋتیردی، قره‌شلری تشویشلی ایدی. مېن سېرگک تارتدیم، وجودیمنی غلطی تویغو قمره‌ب آلدی.

سلمه فکریمنی اوققنده‌ی[1] ایضاح بېریشگه شاشیلدی.

- یقینراق اۋتیر، سېوگیلیم، - دېدی او ساچلریمنی سیلب، - یقینراق اۋتیر و سېنی سۆنگّی بار تۆییب-تۆییب بغریمگه باسه‌ی. اَیریلیق وقتی کېلدی.

- بو نیمه دېگنینگ؟ - خطاب قیلدیم مېن. - قنده‌ی کوچ بار بیزنی اجره‌ته‌دیگن؟

-کېچه‌گینه، بیزلرنی بیر-بیریمیزدن اَیېرگن اۋشه سۆقیر[2]کوچ، - دېدی سلمه. - تیلسیز-زبانسیز، مأمن-قابل، ایندەمس بیر کوچ. انه شو کوچ نامیدن کیشیلیک قانونی حکم چیقره‌دی. خودّی منه شو کوچ قوللر قۆلی بیلن ایکلّه‌میزنینگ اۋرته‌میزگه اۋتیب بۆلمس غاو سالدی. او بنیاد اېتگن ابلیسلر آدملر جانیگه حاکملیک قیلماقده‌لر. عینِ شو کوچ سویکلر و کلّه چناقلریدن تیکلنگن اویده مېنی ترکِ دنیا قیلیشگه محکوم اېتدی.

- یاکه اېرینگ بیرار نرسه‌دن شبهه‌لنه‌یپتیمی؟ سېن اونینگ غضبلنیشی و اۆچ آلیشیدن قۆرقه‌یپسنمی؟

---

۱ اوقماق: انگله‌ماق، توشونماق، پَیقب آلیش.

۲ سۆقیر: کۆر؛ بیلمه‌یدیگن، کۆرمه‌یدیگن.

www.ezgu.org

- اېریمگه بری بیر. اونی مېنینگ قندەی وقت اۋتکزگنیم قیزیقتیرمەیدی. اېریمنی کۋپراق قشّاقلیک طفیلی قوللیک بازاریگه توشیب قالگن بختسیز قیزلر قیزیقتیرەدی. عطر سېپیب، سورمه قۋیگن بو شۋرینگ قورگور قیزلر اۋزلرینی قان و کۋز یاشیگه بولغنگن بیر بُرده نانگه ساتماقدەلر...

- اونده گپ نیمەده؟ منه شو قصرگه کېلیب، خدا نگاهی و عصرلر ارواحلری آلدیده مېن بیلن اۋتیریشینگگه نیمه خلل بېرەیپتی؟ یاکه مېنینگ قلبیم سرلّریگه باقیشدن چرچەدینگمی؟ جانینگ مېندن اجرەلیشنی توسب[1] قالدیمی؟

- یۋق، سېوگیلیم، - دېدی کۋزیگه یاش آلیب سلمه. - مېنینگ جانیم اَیریلیقنی ایستمەیدی، چونکه سېن اونینگ بیر قسمیسن. کۋزلریم هم سېنگه باقیشدن چرچمەیدی، زیرا، سېن اونینگ ضیاسیسن. لیکن تقدیر مېنینگ قۋلیمنی زنجیرلب، آیاغیمگه کیشن اوریب، حیات اۋپقانیگه[2] آتدی، سېنینگ باشینگگه هم شوندەی کونلر توشیشینی ایستەی آلەمنمی؟

- انیقراق گپیر، - یەلیندیم مېن، - سۋزلرینگده نې سرّ یشیرین؟ شبهەلرگه غرق ایتمه مېنی!

- همەسینی آشکارا اَیتیب بۋلمەیدی. - دېدی او. - اضطرابدن تیلیم تاش قاتگن بۋلسه، قندەی گپیرسین؟ اگر آغزیمگه امیدسیزلیک مُهری باسیلگن بۋلسه، اونینگ آچیلیشی درگمان. فقط بیر نرسەنی ایته آلەمن: مېنی اۋز توزاغیگه یېتکلب کېلگنلر تۋریگه توشیشدن قۋرقەمن.

---

۱ توسەماق: خواهلەماق، ایستەماق.

۲ اۋپقان: نهایتسیز چوقورلیک، گرداب.

www.ezgu.org

- نيمه بۆلدی، سلمه؟ کيمدن قۆرقه‌يپسن؟

قۆللری بيلن يوزينی بېرکيتيب، سلمه اچّيق خۆرسيندی.

- مېنی محکوم اېتيشگن مزاردن آيده بير بار چيقيب کېته‌ياتگنيمنی اسقف اعظم بيليب قاليبدی.

- بو يېرده کيم بيلن اوچره‌شه‌ياتگنينگنی بيلرکنمی؟

- اگر بيلسه سېنينگ يانينگده بۆلمسديم. ليکن منصور بېک‌نينگ عمکيسی اۆته گماندار و شبهه‌لنه‌ديگن بۆليب قاليبدی. او مېنينگ کېتيمدن کوزه‌تووچيلر قۆيدی، خدمتکارلريگه مېندن کۆز اوزمسليکنی، هر بير قدميمدن آگاه بۆليب توريشنی تعيينله‌دی.

سلمه بيرآز جيم قالدی، کېين کۆز ياشلرينی ارتيب، دوام اېتدی:

- مېن اۆزيم اوچون قۆرقمه‌يمن، سووگه چۆکه‌ياتگنگه شماللش قۆرقينچلی اېمس. سېندن خواطرده‌من. سېن آفتاب نوريده‌ی اېرکين‌سن، مېنگه اۆخشب مکر-حيله تۆريگه توشمسليگينگ کېره‌ک. مېنگه نيمه بۆليشی مهم اېمس، تقديرنينگ برچه اۆقلری کۆکسيمگه قده‌ليب بۆلگن. ليکن سېنينگ حياتينگ - بو بهار، شان-شهرت يۆلی سېن اوچون تۆسيليشينی ايستمه‌يمن.

- حيات فقط غم-اندوه‌دن عبارت اېمس، - اعتراض بيلديرديم مېن. - قولاق سال، سلمه. دقّت بيلن تينگله. نيمه، بيزلرنی آدملر پست‌کشليگی و ياووزليگيدن فقط اَيريليق قوتقره آله‌ديمی؟ نيمه، بيزلر اوچون سېوگی، حيات، اېرکينليک يۆللری بېرکمی؟ حيات قوللريگه بۆيسونيش قالگن، خلاصمی؟

www.ezgu.org

- بونینگ بیرگینه یۉلی، - دېدی او امیدسیز بیر آوازده، - اوچره‌شیب توریشنی بس قیله‌یلیک.

مېن اونینگ قۉللریگه یاپیشدیم، جان حالتده خطاب قیلدیم:

- اۉزگه‌لر اراده‌سیگه حددن تشقری اوزاق وقت بۉیسوندیک، سلمه. بیزلر اوچره‌شگن دملردن باشلب ایکّیمیزنی سۉقیر یېتکچیلر باشلب کېله‌یپتی. بیز اېسه اولرنینگ صنملریگه تیز چۉکیب کېله‌یپمیز. مېن سېنی تنیگنیمدن بویان بولاس غالب‌نینگ قۉلیده‌گی ایکّیته کاپتاکچه‌گه[1] اۉخشه‌یمیز. بیزنی ایسته‌گنچه اۉینب، خواهله‌گن تامانیگه ایتقیتیب یوباره‌دی. نیمه، اېندی بیز اونینگ اراده‌سیگه بۉیسونیب، اۉزیمیزنی یېر یوتگونگه قدر چیده‌ب یوره‌وېره‌میزمی؟ حیات نفسی - تنگری انعامی، اونی اۉلیم آیاقلری آستیگه تشلش - گناه، اېرکنی قوللیککه اَیلنتیریش هم گناه. اۉزی‌نینگ حیات شمعینی اۉچیریشی - خداگه شک کېلتیریش‌دیر، اخیر، جانیمیزنی یره‌تگن‌نینگ اۉزی عطا قیلگن-کو؟ خۉرلاوچیگه قرشی عصیان کۉترمه‌ی، اونینگ برچه جبر و ظلملریگه چیده‌یوېرگن کیمسه حقیقتگه قرشی یالغان‌نینگ یاردمچیسی‌دیر، گناهسیزنی کلتکله‌یاتگن جلاّدنینگ مله‌یی[2]دیر. بیز بیر-بیریمیزنی سېوه‌میز، سلمه. سېوگی اېسه قلبی بویوک انسانلرگه یره‌تگن تامانیدن ایشانیب تاپشیریلگن بې‌بها خزینه‌دیر، اونی چۉچقه‌لر تیتکیلب، تېپکیلشلری ناجایز. بیزنینگ آلدیمیزده کېنگ دنیا، گۉزللیک و معجزه‌لرگه تۉله، نېگه اېندی بیز اسقف اعظم و اونینگ مله‌یلری قزگن تار چاهده یششیمیز کېره‌ک؟ بیزنینگ آلدیمیزده حیات و اۉشه حیاتده‌گی اېرکینلیک، اۉشه اېرکینلیکده‌گی حضور-حلاوت: نېگه اېندی

---

۱ کاپتاک: تۉپ.

۲ مَله‌ی: خذمتکار.

www.ezgu.org

يېلكەميزدەگى بۆيين‌توروقنى اولاقتيريب، آياقلريميزدەگى كيشنلرنى پرچەلب، تينچليك و آسايشتەليك بار جايگە كېتمسليگيميز كېرەك؟ تور اۆرنينگدن سلمه، اوشبو عادي كليسانى ترك اېتيب، تنگرى‌نينگ بويوك عبادتخانەسيگه كيرەيليك! بو يېردن كېتەيليك، قولليكدن و گمراهليكدن آليس-آليسلرگه باش آليب كېتەيليك. قراقچيلر قۆلى و ابليسلر تيلى يېتمەيديگن جايلرگه كېتەيليك! ساحلگه شاشيلەيليك، تون قارانغيسيدن فايدەلنيب، كېمەگه اۆتيرەيليك-ده، دېنگيز آرتيگه بارەيليك و اۆشه تامانلرده ينگى حيات قورەيليك. خۆپ دېگين، سلمه، بو دقيقەلر شاەلر تاجيدن قيمت، فرشتەلر سرّيدن قدرلى‌دير. يوره قال!

سلمه باشينى سېرگەدى.

- يۆق، - دېدى او سېكين. - يۆق، جان‌گينم. تقدير قۆليمگه آغو و ياوشن شربتى تۆله كاسەنى توتدى و مېن اونى بيردنيگه ايچيب بۆشتديم، تگيده بير نېچه تامچى قالدى، خلاص. اونى آخريگچه ايچيشيم كېرەك، عكس حالده كاسه تگيده نيمه يازيلگنينى بيليب بۆلمەيدى. سېوگيگه ليم تۆله، عصيانسيز و خاطرجمع ينگى حياتگه مناسب اېمسمن. قناتلرى قَيريلگن قوشگه تاشلر آرەسيده سكرەب يوريش قالدى، خلاص. - او اېندى هيچ قچان كۆككه پرواز قيلالمەيدى. كۆزى عاجز آدم يقيننى‌گينه كۆرەدى، يارقين ياروققه برداش بېرالمەيدى. بخت حقيده گپيرمه، شو بيرگينه سۆز بغريمنى تيلەدى. حضور-حلاوت حقيده لاف اورمه - اونينگ سايەسى هم قيغو سينگرى دهشتگه سالەدى. يخشيسى، سېن بو ياققه - فلك كويديريب كول قيلگن كۆكسيمدەگى مقدّس اَلنگەگه قره... بيلەسنمى، مېن سېنى آنه يالغيز فرزندينى سېوگن‌دېك سېوەمن. انه شو مهر-محبت يۆليده سېنى اۆزيمدن هم حمايه قيليشگه تيارمن. آلاو بيلن تازەلنگن انه شو سېوگى مېنى

www.ezgu.org

دنیانینگ نریگی چېکّه‌سیگه هم قاچیب کېتیشدن اوشلب توریبدی، تاکه صاف و مصفا، یاووز غیبتلردن ییراق بۉلیب قال. عاشق سېوگیسی انتهاسیده سېوگیلیسیگه اېریشیشنی ایسته‌یدی، اونگه باشقه هیچ نرسه کېره‌کمس... یاشلیک تانگ‌آتریده کېلگن محبت اېسه اوچره‌شوولر و وصال آنلری بیلن کفایه‌لنه‌دی، بۉسه و قوچاقلر آغوشیده اولغه‌ییب باره‌دی... کېچه اسقف اعظم مېنی جیَینی اوییدن تشقری چیقیشیمنی تَقیقله‌ماقچی اېکنینی اېشیتیب، اېرگه تېککن دَوریمده قسمتیمگه توشگن انه شو یگانه قووانچیمدن هم محروم اېتیشماقچیلیگینی بیلیب قالگچ، دېرَزه آلدیده اوزاق توریب، دېنگیز آرتینی کوزه‌تدیم، او یېرده‌گی بې‌پایان مملکت حقیده شخصي مستقللیگیم، معنوي آزادلیگیم تۉغریسیده اۉیله‌دیم. سۉنگ هۉنگرب ییغلب یوباردیم. تاج و تختیدن، دولتی و بار و بودیدن اجره‌لگن شاه خودّی شونده‌ی ییغله‌یدی. شونده کۉز یاشلریم آره‌سیدن سېنینگ یوزینگ، کۉزلرینگ کۉرینیب کېتدی. اولر مېنگه تیکیلیب توررد‌ی. بیردن اېسیمگه اَیتگن سۉزلرینگ توشدی: «عسکرلر سینگری دشمن قیلیچلرینی کۉکسیمیز بیلن تۉسیب، برداش بېره‌میز. مغلوب بۉلسک جفاکشلرده‌ی جان بېره‌میز، غالب کېلسک قهرمانلرده‌ی یشه‌یمیز. جبر و ستملر آلدیده باش اېگمه‌ی یشه‌گن جانلر قیناغی تینچلیک و آسایشته‌لیک بۉلگن جایگه قاچیشدن کۉره مردانه‌لیک‌دیر...» دېگندینگ اۉشنده. سېن بو سۉزلرنی اۉلیم قناتلری آتم اوزره سایه سالگنده اَیتگندینگ. اولر مېنینگ اېسیمگه کېچه، باشیم اوزره امیدسیزلیک قنات قاققنده توشدی و مېن کوچیمگه کوچ قۉشیلگنینی، روحیم تېتیکلشگنینی سېزدیم. مېن اوچون قنده‌ی‌دیر معنوي آزادلیک یۉلی آچیلدی. بو شونده‌ی بیر آزادلیک که، قیغونی یومشته‌دی. شونینگ اوچون بۉلسه کېره‌ک، سېوگیمیز دېنگیز کبی چوقور، یولدوزلر کبی آلیس، بۉشلیق سینگری چېکسیز بۉلیب کۉریندی. شونده مېن اۉزیمده پیدا بۉلگن ینگی

www.ezgu.org

كوچ بيلن يانينگگه يۆل آلديم، سېنينگ يانينگده بۆليش بختيگه ايريشيشگه چارله‌ياتگن بويوك قدرت قرباني بۆليشگه كېلديم؛ سېنينگ نامينگ كيشيلر كۆز اۆنگيده پاک و حلال بۆليب قاليشى اوچون شونده‌ى قيلديم. مېن اوّللرى بو يېرده عاجز آياغيمده آغير كيشنلر بيلن كېلرديم، بوگون ايسه اۆشه كيشنلر آغيرليگيني و يۆل‌نينگ آليسليگيني نظر-پسند قيلمه‌يديگن قطعيت تويغوسى بيلن كېلديم. آلدين قۆرقاق، جان‌سرک ارواح سينگرى كېلرديم، بوگون ايسه روحاً كوچلى عيال بۆليب كېلديم. بو عيال قربانليک يوكينى حس قيليب و اضطراب مشقتينى بيله توريب، سېوگيليسينى نادان آدملردن حمايه قيليش اوچون كېلدى. اوّللرى مېن يانينگده سايه سينگرى تيتره‌ب توررديم، بوگون ايسه مقّدس استرتا و خاچگه قاقيلگن عيسى آلديده مېن كيم ايكنليگيمنى تن آليشگه كېلديم. مېن - سايه‌ده اۆسگن درختمن، لېكن بوگون مېنينگ شاخلريم آفتاب نورلريده بير پس ايركه‌لنيب يَيره‌شه‌دى... مېن سېن بيلن خيرلشگنى كېلديم سېوگيليم؛ و بو وداعلشوو محبتيميز مثالى طنطنه‌وار و اولوغوار بۆليشينى ايسته‌يمن؛ تاكه بو محبت آلتيننى ايريتيب، اونگه ينه-ده يارقينراق پارله‌يديگن توس بېرووچى آلاو سينگرى لاووللب تورسين!

سلمه اعتراض بيلديريشيمگه امكان بېرمه‌دى؛ كۆزلرى چقماق سينگرى چقنب تورردى، اولرنينگ شعله‌سيدن مييه‌م كرخت بۆليب قالگندى. سلمه‌نينگ چهره‌سى شو قدر اولوغوار توس آلگندى كه، سۆزسيز اطاعت ايتيشينى طلب قيلووچى قيراليچه عكسينى آلگندى. و بيردن او اۆزينى مېنينگ كۆكسيمگه آتدى، اوّللرى اونده بونده‌ى احتراسنى سيره كۆرمه‌گنديم، قۆللرى بيلن بۆينيمنى قوچاقله‌دى-ده، لبلرينى لبلريمگه باسيب، چۆزيب-چۆزيب يانديرگووچى بۆسه‌لر آلدى. بو اۆپيشلردن تنيمگه

www.ezgu.org

جان کیردی، بدنیمده حیات اویغاندی. قلبیم‌نینگ سرّلی تارلری جنبشگه کیلدی، ایچکی بارلیغیم اؤزینی عالي قانون اختیاریگه تاپشیریب، بوتون دنیاگه قرشی عصیان کؤتردی، زیرا او سلمه‌نینگ کؤکسینی عبادتخانه، اونینگ قلبینی ایسه محراب دییه تن آلگن ایدی.

قویاش باتیب، اونینگ سؤنگّی نورلری یقین-اطرافده‌گی باغ-راغلرنی ترک ایتگچ، سلمه اؤرنیدن توردی و بتخانه‌نینگ اؤرته‌سیگه چیقدی؛ دیوارلر و بورچکلرگه شونده‌ی اعتبار بیلن قره‌دی که، گویا اؤز کؤزلری‌نینگ نوری بیلن تصویرلر و رمزلرگه یارقینلیک بیرماقچی بؤلدی؛ کیین عیسی‌نینگ خاچگه میخلنگن قیافه‌سیگه یقینلشدی-ده، استه تیز چؤکیب، قان سیلقی‌یاتگن آیاقلریدن بیر نیچه بار اؤپدی.

- مین استرتانینگ قووانچ و ذوق-شوقیدن کؤره، سینینگ خاچینگنی تنله‌دیم، اي عیسی! مین مُشک و عنبر اؤرنیگه قانیم و کؤز یاشلریم بیلن یووییندیم. کوثر اؤرنیگه یاوشن شربتی ایچدیم. مینی اؤز مریدلرینگ صفیگه قبول قیل و گالگافه‌گه باشله...

سلمه مینگه اؤگیریلدی.

- ایندی مین ارواحلر چرخ اوره‌یاتگن اؤشه زمستان مغاره‌گه قووانچ بیلن باره‌من. مینگه اَچینمه، سیوگیلیم. قیغورمه، جانیم. خدانینگ سایه‌سینی کؤرگن بو جانیمگه ابلیسلرنینگ ارواحلری دهشت سالالمه‌یدی. عالي بختنی کؤریب، اونینگ ضیاسیده بیر زومگه بؤلسه-ده، بهره‌مند ایتیلگن بو کؤزلریم دنیانینگ هر قنده‌ی عذابلریدن کؤر بؤلمه‌یدی.

www.ezgu.org

شاهی یاپینچیققه اۋرەلگنیچه بتخانەدن اوزاقلشیب بارەیاتگن سلمەنینگ ایزیدن قرەب قالرکنمن، اۋزیمنی اَلخسیرەیاتگندەی حس قیلدیم؛ اۋیلریم شرفەلر دنیاسیده تېنتیرەب یورگنگه اۋخشردی. کۋریب تورگنیم آلەتَسیر[۱] دنیاده ایسه خدالر تختلریده اۋتیرگن ایمیش، فرشتەلر آدملرنینگ گناهلرینی یازیب بارەیاتگن ایمیش، روحلر یېرنینگ غمخانه - بَیت‌الاحزان حقیده حکایه قیلر، جنت پریلری ایسه محبت، درد و غم و ابدیت قۋشیغینی کویلەیاتگنمیش.

اۋزیمگه کېلگنیمده اطرافنی تون قارانغیسی قاپلەگندی؛ انچه وقتگچه درختلر آرەسیده تېنتیرەب یوردیم. سلمه اَیتگن هر بیر گپینی ایسلشگه اوریندیم. اونینگ هر بیر خطِ حرکتی، ایما-اشارەسی کۋز اۋنگیمده گَودەلنه باشلەدی. او بیلن اَیریلیق مقرر ایکنینی انگلب یېتگچ ایسه، یالغیزلیک اضطرابی و سېوگی حسرتیدن میېەم کرخت بۋلیب قالدی، یورەگیم تیپیرچیلەی باشلەدی. شوندەگینه حُر بۋلیب توغیلگن انسان اۋز آته-بابالری تامانیدن یرەتیلگن شفقت‌سیز قانونلرگه قول بۋلیب یشەیاتگنینی توشونیب یېتدیم. تقدیر ایسه بوگون‌نینگ اۋتمیشگه بۋیسونیشیدن، شو دقیقەدەگی ایستک اوچون کېلەجکدن وازکېچیشدن باشقه نرسه ایمسلیگینی حس ایتدیم. سلمەنی یششدن کۋره اۋلیشگه مجبور قیلگن ایچکی مَیللر حقیده کۋپ اۋیلەدیم. اۋزینی قربان قیلیشگه تیارلیگی بیلن عصیانکار روح بختینی قیاسلب، قَیسی بیری مناسبراق و مقّدسراق ایکنینی انگلشگه اوریندیم. لیکن اۋزیمگه فقط بیر نرسه کشف ایتدیم؛ حلاللیک و یخشی نیتلر بیلن

۱ آلەتَسیر: بې‌ترتیب.

www.ezgu.org

صميمي‌ليككه ايريشيلركن. سلمه ايسه، صميميت‌نينگ تمثالی، راستگۉيليک‌نينگ نمونه‌سی ايدی.

www.ezgu.org

قوتولیش

سلمه اېرگه تېککنیدن بېری بېش ییل اؤتدی. لېکن هنوزگچه فرزند کؤرمه‌گندی. او بیلن یاستیقداشی اؤرته‌سیده‌گی رشته‌لرنی مستحکمله‌یدیگن، تبسمی بیلن بېگانه‌لشگن قلبلرنی خودّی آته‌یاتگن تانگ تون بیلن کوننی یقینلشتیرگنده‌ی بیرلشتیرووچی فرزند یېتیشمسدی.

توغمه‌یدیگن عیال همیشه اېری‌نینگ نفرتینی اویغاته‌دی. چونکه خودبینلیک تویغوسی اېرکککه باله‌لر اونینگ حیاتی‌نینگ دوامچیسی دېگن اؤینی سینگدیره‌دی. شونینگ اوچون هم او یېر یوزیده منگو یشب قالیش اوچون اولاد قالدیریشگه حرکت قیله‌دی.

دنیا تشویشلریگه کؤمیلگن اېرگه توغمه‌یدیگن خاتین اونی استه-سېکین تمام قیله‌دیگن اؤلیمگه محکوم اېته‌یاتگنده‌ی تویولردی؛ نفرتی آشیب، اوندن وازکېچه‌دی و اېرینی هلاک اېتیشگه قصد قیلگن یاووز دشمنی سینگری اونگه اؤلیم تیله‌یدی. قولاقلریگه قدر تورموش تشویشلریگه باتگن، پولادده‌ی ساووق، مزارده‌ی تؤیمس منصور بېک غالب اؤغیل کؤریشنی ایستردی؛ اونینگ نامی، مالی و دولتیگه وارثلیک قیله‌دیگن اؤغیل کوتردی و توغمه‌گنی اوچون سلمه‌دن نفرتلنردی.

www.ezgu.org

مغارەده اۋسەدیگن درخت مېوه بېرمەیدی. سلمه کرمي حیات‌نینگ سایەسیده یشردی و فرزند کۋرمسدی. قفسگه توشگن بلبل اویه قورمەیدی، زېرا پالەپانلریگه[1] قوللیکنی میراث قالدیریشنی ایستمەیدی. سلمه کرمي بختسیزلیك اسیرەسی اېدی و فلك اونگه بالەلر توغیشنی روا کۋرمەدی. وادي گُللری - بولر قویاش سېوگیسی بیلن طبیعت احتراسیدن توغیلگن بالەلردیر؛ انسان بالەلری - آته محبتی بیلن آنه نفاستیدن توغیلگن فرزندلردیر. سلمه اېری‌نینگ حشمدار و زمستان اوییده نفاست نفسینی هم، حسیات حرارتینی هم سېزگنی یۋق. بیراق او تون ظلمتیده خدادن فرزند عطا اېتیشینی سۋرەب عبادت قیلردی. بالەسی نازك برماقلری بیلن آنەسی‌نینگ کۋز یاشلرینی ارتیشینی، کۋزلری‌نینگ نوری بیلن اجل شرفەسینی قوویشینی تیلردی.

سلمه شوندەی احتراس بیلن عبادت قیلدی، شوندەی یالواریب التجا اېتدی که، اونینگ ییغیسی بولوتلرنی تېشیب اۋتدی، آسمان عیال‌نینگ قارنیگه شیرین نفاست اجرا اېتیلگن آهنگنی اوفوردی و نکاحدن بېش ییل اۋتگندن سۋنگ اونی آنه بۋلیشگه تیارلەدی، بو بیلن سلمەنی خۋرلیك و شرمندەلیك داغیدن خلاص اېتدی.

صحراده اۋسگن درخت گُللەدی و مېوه توگدی.

قفسدەگی بلبل اۋز قناتلری پتیدن اویه یسەی باشلەدی.

---

[1] پالەپان (پلەپان): باله؛ بالەلرگه نسبتاً اېرکەلتیب اَیتیلەدیگن سۋز.

www.ezgu.org

آیاق آستیگه تشلنگن گیتار تانگ صباسی یۆلیگه دوچ کېلدی و اوزیلمه‌ی قالگن تارلر تېبره‌نیب کېتدیلر.

بختسیز سلمه کیشنلگن قۆللرینی کۆککه کۆتردی و فلکدن مکافات آلیش ایلینجیده دعالر قیلدی.

حیاتده هیچ بیر نرسه منگولیک اراده‌سی-له بختینی تویگن بې‌پُشت عیال قووانچی بیلن تېنگلشه آلمه‌یدی. بهار اویغانگنیده بار بۆلگن بوتون گۆزللیک، تانگ آتیشی بیلن کېلگووچی بوتون شادلیک خدا تامانیدن رنجیتیلگن و کوتیلمه‌گنده تنگری‌نینگ اۆزیدن عفو آلگن عیال کۆکسیده مجسم‌دیر.

آنه قارنیده‌گی حامله‌دن تره‌له‌یاتگن یاغدودن کۆره یارقینراق و کوچلیراق رنگ یۆق.

حمل آیی قیر-ادیرلرگه صیقل بېریب اۆتدی. عینِ شو دملرده سلمه‌نینگ کۆزی یاریشی کېره‌ک اېدی. طبیعت خودّی او بیلن بیرگه قووانگن‌دېک درخت کورتکلریگه جان عطا قیلدی، گُللر و اۆت-اۆلنلرگه حیات بخش اېتدی.

بیر کونی کېچه‌سی، ظلمت شرفه‌لری راس – بیروت‌ده‌گی اویلر آره‌لیغیگه جایلشیب آلگن پیتده سلمه‌نی تۆلغاق[1] توتدی. اونینگ تۆشگیده حیات-ممات جنگی باشلندی. داکتر و دایه‌لر بو دنیاگه ینه بیر مهماننی کوتیب آلیشگه تیارلنیشدی. کۆچه‌ده‌گی یۆلاوچیلرنینگ قدم تاووشلری تینیب،

۱تۆلغاق: توغیش یا کۆز یاریشدن آلدین حامله خاتینلرده پیدا بۆله‌دیگن آغیر درد.

www.ezgu.org

تۉلقینلرنینگ قیرغاققه اوریلیش شاوقینی جیم بۉلیب قالگچ، منصور بېک اوییِ‌نینگ دېرَزه‌سیدن یوره‌کنی اېزه‌دیگن چینقیریق اېشیتیلدی...

جان‌نینگ جاندن اجره‌لیش چینقیریغی... فنالیک آلدیدن رحم-شفقت حقیده یالواریش چینقیریغی... ایکّی بویوک خلقت - حیات و ممات آیاقلری آستیگه تشلنگن عاجز سلمه‌نینگ چینقیریغی.

تانگ آتر پیتی سلمه‌نینگ کۉزی یاریدی، اۉغیل کۉردی. چقه‌لاق‌نینگ بیرینچی قیچقیریغیدن اۉزیگه کېلیب، کۉزینی آچگن سلمه اطرافیده کولیب تورگن چهره‌لرنی کۉردی... کېین، دقّت بیلن قره‌ب، شونی سېزدی که، اونینگ تۉشگی یانیده‌گی حیات بیلن اۉلیم‌نینگ آلیشووی حلی توگه‌گنیچه یۉق؛ کۉزی قمه‌شیب ایلک بار خطاب قیلدی: «باله‌گینم...!»

دایه چقه‌لاقنی شاهی متاعگه اۉره‌ب، آنه‌سیِ‌نینگ یانیگه یاتقیزدی. داکتر اېسه سلمه‌گه غمگین قره‌ب قۉیدی، بیر نېچه بار الم بیلن، ایندّه‌مه‌ی باشینی چَیقه‌دی.

طنطنه‌وار خطابلر قۉشنیلرنی اویغاتیب یوباردی، اولردن اَیریملری کیینمسدن، آته‌نی ینگی توغیلگن اۉغیل بیلن قوتله‌گنی چیقیشدی. شفاکار بۉلسه، آنه بیلن باله‌گه اَچینیب قره‌ب توررردی.

خدمتچیلر وارث توغیلگنی حقیده‌گی خبر بیلن منصور بېک‌نی تبریکله‌گنی و سویونچیلر آلگنی شاشیلیشدی. لېکن شفاکار اېندی امیدسیز نگاه-له سلمه و چقه‌لاققه قرر، اولردن کۉز اوزمسدی.

www.ezgu.org

آفتاب چیققنده سلمه چقه‌لاقنی کۉکسیگه باسدی؛ نارسیده ایلک بار کۉزینی آچدی، آنه‌سیگه قره‌دی و تیپیرچیلب، کۉزلرینی ابدي یومدی. داکتر اونینگ یانیگه باریب، جانسیز تنه‌نی آنه‌سی‌نینگ قۉلیدن آلدی؛ اونینگ کۉزلریدن ایکّی ییریک تامچی یوزیگه آقیب توشدی. او اۉزیچه شیویرله‌دی: «منه مسافر، کېلیشگه اولگورمه‌ی، بو دنیانی ترک اېتدی...»

باله اۉلگندی، آدملر بۉلسه حشمتلی مهمانخانه‌نی تۉلدیریشیب اونگه ساغلیک، اوزاق عمر تیلردیلر. بېچاره سلمه، داکترگه قره‌دی-یو، قیچقیریب یوباردی: «بالمنی بېرینگ، بغریمگه باسه‌ی!» او ینه بیر بار قره‌دی-ده، تۉشگی یانیده حیات و اۉلیم همان آلیشووده دوام اېته‌یاتگنینی کۉردی.

باله اۉلدی، لېکن اونینگ دنیاگه کېلگنیدن قووانه‌یاتگنلرنینگ قدحلری ینه-ده قتیّقراق جرنگلشده دوام اېتردی.

تانگ‌آترده توغیلیب، کون چیقرده اۉلدی - بنده‌لردن کیم‌دیر وقتنی چمه‌لب: «تانگ آتردن کون چیقرگچه بۉلگن مدت منگولیکدن قیسقه‌دیر، دېب اَیتیشی ممکن. راست، خلقلر توغیلیشی و اۉلیشی آره‌لیغیده‌گی وقت منگولیککه تېنگ‌دیر».

فکر مثال توغیلدی-یو، بیر نفس آلگنده‌ی اۉلدی -کېتدی، سایه سینگری یۉقالدی، سلمه‌گه آنه‌لیک تویغوسینی حس قیلیش امکانینی بېردی، لېکن آنه‌سیگه بخت بېرمه‌ی، اونینگ تۉشگیدن اۉلیم چنگلینی اریتمه‌ی کېتدی.

قیسقه‌گینه حیات - تون توگشیده پیدا بۉلیب، کون باشلنیشیده سۉندی، خودّی برگگه تونده قۉنگن شبنم مثالی نور توشیشی بیلن اوچدی -کېتدی.

www.ezgu.org

خودّی منگولیک اَیتگن سؤزنی افسوسلنیب، اؤز قعریگه قَیته آلگنده‌ی...

خودّی دېنگیز مرواریدنی، کؤتریلگن سوو تؤلقینلری بیلن قیرغاققه چیقریب تشلب، سوو قیتگنده دېنگیز قعریگه تارتیب کېتگنده‌ی...

خودّی نیلوفر گُل، اېندی‌گینه حیاتگه یوز آچگنده اؤلیم آیاقلری تاپتب تشله‌گنده‌ی...

سلمه بو دنیاده همه نرسه‌دن هم کؤپراق کوتگن کیمسه، کېلیشگه اولگورمه‌ی قَیتیب کېتدی، اېشیکنی آچدی-یو، حیاتگه کیریشگه اولگورمه‌دی.

دنیاگه کېلیشی بیلن چقه‌لاق توپراققه اَیلندی - قالدی، انسان‌نینگ حیاتی، خلقلر حیاتی، قویاش، سیاره‌لر، یولدوزلر حیاتی هم شونده‌ی...

سلمه داکترگه اؤگیریلدی-ده، اچّیق خؤرسیندی.

- اؤغلیمنی مېنگه بېرسنگیز-چی! - خطاب قیلدی او. - بېرینگ، اېمیزه‌ی اونی!

داکتر باش چَیقه‌دی.

- باله اؤلیک، - زؤرغه شیویرله‌دی او. - اونی قَیتریب بؤلمه‌یدی. سیزگه اېسه هیجانلنیش ممکن اېمس - تنگلیک حلی توگه‌گنی یؤق.

سلمه جان حالتده چینقیریب یوباردی و درحال جیم بؤلیب قالدی. یوزینی قووانچلی تبسم قاپله‌دی. گویا او اؤزی اوچون نیمه‌نی‌دیر، شو پیتگه معلوم بؤلمه‌گن نرسه‌نی کشف قیلگنده‌ی ایدی.

www.ezgu.org

-اونی مېنگه بېرینگ، -دېدی سلمه خاطرجمع تاووشده. -بېرینگ، اۆلیک بۆلسه هم میلی...

داکتر اۆلیک چقه‌لاقنی اونینگ قۆللریگه قۆیدی. سلمه باله‌سینی کۆکسیگه باسدی.

- مېنی آلیب کېتگنی کېلدینگمی، اۆغیل‌گینم، - دېدی سلمه، دېوارگه اۆگیریلرکن. -ساحلگه یۆل کۆرستیش اوچون کېلدینگمی؟ بو قارانغو غاردن مېنی آلیب چیققنی کېلدینگمی، بالم؟

ینه بیر نېچه دقیقه‌دن سۆنگ دېرَزه پرده‌سی آرقه‌لی اۆتگن قویاش نورلری حرکتسیز یاتگن ایکّی تنه اوستیگه توشدی؛ آنه‌لیک‌نینگ اولوغوار روحی کوزگی اۆلیم قناتلری بیلن اولرنینگ اۆرین-تۆشگینی قۆریقلب تورردی.

داکتر کۆزلریده یاش بیلن خانه‌دن چیقدی. مهمانخانه‌ده او پیدا بۆلیشی بیلن قووانچلی هیجانلر قیغو ناله‌سیگه اَیلندی. فقط منصور بېک‌کینه بیرار تاووش چیقرمه‌دی، غینگ دېمه‌دی، بیر تامچی کۆز یاش تۆکمه‌دی، هیچ قنده‌ی سۆز اَیتمه‌دی؛ او تاش هیکلده‌ی قاتیب، اۆنگ قۆلیده شراب تۆله قدح، سېرّه‌ییب توررردی.

* * *

اېرته‌سی کونی سلمه‌گه آپّاق نکاح کۆیلگی کییدیریب، قارده‌ی آق بخمل بیلن قاپلنگن تابوتگه قۆیدیلر؛ چقه‌لاق‌نینگ کفنی اېسه یۆرگک[1]، تابوتی - آنه قوچاغی، قبری اونینگ ساووق کۆکسی اېدی. دفن مراسمی

۱ یۆرگک: غوندک، چقه‌لاقنی اۆره‌ی‌دیگن کیچیک چایشب.

www.ezgu.org

قتنشچیلری‌نینگ جوده سېکین حرکتی - اۋله‌یاتگن انسان کۋکسیده‌گی یوره‌ك اوریشیگه اۋخشردی. مېن تابوت آرتیدن اېرگشیب باره‌یاتگن آلامان[1] آره‌سیده اېدیم؛ مېنینگ خیالیمدن نیمه‌لر کېچه‌یاتگنینی، قلبیم اضطرابلرینی هیچ کیم بیلمسدی.

قبرستان‌ده اسقف اعظم بولاس غالب دعا اۋقیدی؛ تند و لاقید یوزلی روحانیلر اونگه جۉر بۉلیب، طاعت -عبادت قیلدیلر.

تابوتنی قبرگه توشیریشگنده، کیم‌نینگ‌دیر شیویرله‌گنی اېشیتیلدی:

- ایکّی آدمنی بیر تابوتده کۋمگنینی سیره کۋرمه‌گندیم...

- چقه‌لاق گویا آنه‌سینی شفقت‌سیز اېرنینگ ظلمیدن قوتقریش اوچون کېلگنده‌ی بۉلدی...

- منصور بېك‌که قره‌نگلر، نه‌قدر لاقید نگاه. بیردنیگه خاتینی و باله‌سینی یۉقاتگن کیشیگه سیره اۋخشمه‌یدی...

- اېرته‌گه اسقف اعظم اونگه سلمه‌دن بایراق و ساغلیغی یخشیراق قَیلیق تاپه‌دی...

گۋرکاو مزارنی توپراق بیلن تۉلدیرگونچه راهبلر دعا اۋقیب توردیلر. خیرلشه‌دیگن وقت کېلدی و آدملر نوبت بیلن اسقف اعظم و منصور بېك حضوریگه کېلیب، کۋنگیل سۉره‌دیلر، همدردلیك بیلدیردیلر. مېن بیر چیکّه‌ده یالغیز توررديم، هیچ کیم کېلیب همدردلیك بیلدیرمه‌دی،

---

[1] آلامان: خلق، آدملر تۉپلمی.

www.ezgu.org

حال‌بوکه، سلمه و اونینگ اۆغلی مېن اوچون دنیاده‌گی اېنگ عزیز خلقتلر اېدیلر.

منه، همه کېتدی، قبرستان بۆشب قالدی. ینگی کۆمیلگن مزار یانیده بېل‌کوره‌گی بیلن یالغیز گۆرکاو توررردی.

- فاریس کرمي قه‌یېرگه کۆمیلگنینی بیله‌سنمی؟ - سۆردیم مېن.

او مېنگه اوزاق تیکیلدی، کېین سلمه‌نینگ قبرینی کۆرستدی.

- منه شو چاهده مېن اونینگ کۆکسیگه قیزینی قۆیدیم، قیزی‌نینگ کۆکسیگه اېسه، سلمه‌نینگ اۆغلینی قۆیدیم. اوستیدن اېسه منه شو بېل‌کوره‌ک بیلن توپراق تشله‌دیم.

- شو قبرگه مېنینگ یوره‌گیمنی هم کۆمدینگ، - دېدیم. - نه‌قدر قدرتلی سېنینگ قۆللرینگ!

گۆرکاو درختلر پنه‌سیگه اۆتیب کېتگچ، کوچ-مداریم قالمه‌دی و مېن سلمه‌نینگ قبریگه ییقیلدیم، اونینگ تقدیریگه اَچینیب، اۆکسیب-اۆکسیب ییغله‌دیم.

اداغ

www.ezgu.org

www.ezgu.org

جبران خلیل جبران شرح حالی

جبران خلیل جبران (۱۸۸۳، لیون، بشیرا قیشلاغی - ۱۹۳۱) - عرب یازووچیسی، فیلسوف، رسّام. عرب، انگلیس تیللریده ایجاد قیلگن. ایلک ایجادی رومانتیک روحده («خلیل -کافر»، «عصیانکار روحلر» حکایه‌لر تؤپلملری). «قَیریلگن قناتلر» (۱۹۱۲) قصه‌سی مشهور. «کؤز یاشلری و تبسم» (۱۹۱۴) تؤپلمی ٦۰گه یقین سجع (قافیه‌لنگن نثر) بیلن یازیلگن کیچیک شعري پرچه‌لردن عبارت بؤلیب، اونگه «مېنینگ توغیلگن کونیم»، «شاعر اولادی» کبی رومانتیک اثرلری کیریتیلگن. «نمایش‌کارانه یوریش» (۱۹۱۸) فلسفي-شعري اثری یازووچی دنیا قره‌شینی عکس اېتیرسه، «بؤران» (۱۹۲۰) تؤپلمیده حیاتده اوچره‌یدیگن لاقیدلیک، باقیمانده‌لیک، ایکّی یوزلمه‌چیلیک (منافقلیک) کبی علتلر تنقید قیلینه‌دی. «عقلدن آزگن» (۱۹۱۸)، «آلدینده یورووچی» (۱۹۲۰)، «پیغمبر» (۱۹۲۳)، «قوم و کؤپیک» (۱۹۲٦)، «عیسی - انسان اؤغلی» (۱۹۲۸)، «اېر خدالری» و باشقه اثرلری غرب کتابخوانلریگه مؤلجللنگن. جبران ایجادیده اؤز فلسفي قره‌شلرینی ترغیب قیلیشگه حرکت قیلگن. اونینگچه، فقط منعویت اېنگ یوکسک قدریت نمونه‌سی بؤله آله‌دی و روح‌نینگ بویوکلیگینی عکس اېتیره‌دی. یونیسکو قراری بیلن ۱۹۸۳- ییلده بوتون جهانده جبران تولدی‌نینگ ۱۰۰ ییللیگی نشانلنگن.

www.ezgu.org

QAYRILGAN QANOTLAR

Jubron Xalil Jubron

www.ezgu.org